

**Strategia Rozwoju
Miasta Słupska
na lata 2017-2022**

Słupsk

Spis treści

WPROWADZENIE I NAJWAŻNIEJSZE ZAPISY STRATEGII	4
1. CZYM JEST STRATEGIA ROZWOJU?	4
2. WZORZEC ROZWOJU I SPÓJNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI	4
3. PROCES PRACY NAD STRATEGIĄ.....	4
4. NAJWAŻNIEJSZE ZAPISY STRATEGII	5
4.1. <i>Wizja</i>	5
4.2. <i>Misja</i>	5
4.3. <i>Dziedziny strategiczne i kierunki rozwoju</i>	5
4.4. <i>Priorytetowe kierunki rozwoju</i>	8
4. FINANSOWANIE PRIORYTETÓW STRATEGII	10
WIZJA SŁUPSKA W ROKU 2022	12
SYNTEZA DIAGNOZY, ANALIZA SWOT I PRIORYTETY ROZWOJOWE SŁUPSKA	13
1. WPROWADZENIE.....	13
1.1. <i>Jak powstawał rozdział</i>	13
1.2. <i>Spójność Strategii z dokumentami wyższego szczebla</i>	13
2. ANALIZA WEWNĘTRZNA SŁUPSKA	15
3. ANALIZA ZEWNĘTRZNA SŁUPSKA	16
4. ANALIZA SWOT.....	20
5. WYBÓR PRIORYTETÓW	36
DZIEDZINY STRATEGICZNE I KIERUNKI ROZWOJU	41
I. MIEJSKA DEMOKRACJA	41
1. <i>WZMACNIAMY WIĘZI SPOŁECZNE*</i>	41
2. <i>RAZEM DECYDUJEMY</i>	44
3. <i>WYRÓWNUJEMY SZANSE</i>	46
II. JAKOŚĆ ŻYCIA	51
4. <i>POPRAWIAMY SYTUACJĘ MIESZKANIOWĄ*</i>	51
5. <i>DOBRZE EDUKUJEMY*</i>	54
6. <i>PRZYCIĄGAMY KULTURĄ*</i>	57
7. <i>WZMACNIAMY PROFILAKTYKĘ ZDROWOTNĄ I OPIEKĘ</i>	61
8. <i>POPRAWIAMY JAKOŚĆ ŻYWIENIA W OPARCIU O LOKALNE PRODUKTY</i>	64
9. <i>UPOWSZECHNIAMY SPORT</i>	66
10. <i>DBAMY O BEZPIECZEŃSTWO</i>	68
III. NOWOCZESNA GOSPODARKA	71
11. <i>INWESTUJEMY W GOSPODARKĘ I INFRASTRUKTURĘ*</i>	71
12. <i>WSPIERAMY LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ*</i>	73
13. <i>JESTEŚMY INNOWACYJNI*</i>	75
14. <i>PRZYGOTOWUJEMY DO PRACY</i>	78
15. <i>SKUTECZNIE PRZYCIĄGAMY INWESTORÓW</i>	81
16. <i>ROZBUDOWUJEMY OFERTĘ TURYSTYCZNĄ</i>	83
IV. NATURA I SUROWCE.....	86
17. <i>CHRONIMY PRZYRODĘ, ROZWIJAMY TERENY ZIELONE*</i>	86

18. <i>PROWADZIMY NOWOCZESNĄ GOSPODARKĘ SUROWCAMI*</i>	90
19. <i>CHRONIMY KLIMAT</i>	97
20. <i>DBAMY O JAKOŚĆ POWIETRZA</i>	101
21. <i>DOSTARCZAMY DOBRĄ WODĘ, BUDUJEMY BŁĘKITNĄ INFRASTRUKTURĘ</i>	103
22. <i>TWORZYMY DOBRE WARUNKI DLA ZWIERZĄT</i>	108
V. <i>MOBILNOŚĆ I ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT</i>	110
23. <i>RACJONALIZUJEMY POTRZEBY TRANSPORTOWE, ROZWIJAMY TRANSPORT ZBIOROWY*</i>	110
24. <i>TWORZYMY DOBRE WARUNKI DLA ROWERZYSTÓW I PIESZYCH*</i>	113
VI. <i>PRZESTRZEŃ MIASTA</i>	117
25. <i>REWITALIZUJEMY I POPRAWIAMY ESTETYKĘ MIASTA*</i>	117
26. <i>DOBRZE PLANUJEMY PRZESTRZEŃ</i>	121
FINANSOWANIE STRATEGII ROZWOJU MIASTA SŁUPSKA NA LATA 2017–2022	124
1. <i>Główne obszary finansowania z funduszy europejskich</i>	124
2. <i>Obszary finansowania z funduszy krajowych</i>	126
3. <i>Przygotowania Słupska do absorpcji środków unijnych</i>	126
4. <i>Finansowanie priorytetów Strategii</i>	128
5. <i>Możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych na priorytetowe kierunki rozwoju Miasta Słupska do 2022 r. (wg hierarchii malejącej)</i>	129
PODZIĘKOWANIA	133

WPROWADZENIE I NAJWAŻNIEJSZE ZAPISY STRATEGII

1. Czym jest Strategia Rozwoju?

Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022 jest nadrzędnym dokumentem planistycznym miasta, określającym podstawowe kierunki rozwoju w długiej perspektywie czasu. Nakreśla wizję Słupska oraz wynikający z jej realizacji pożądaný stan. Integruje plany rozwoju i modernizacji, wynikające z wyzwań przyszłości, z koniecznością rozwiązania najbardziej dotkliwych problemów dotyczących mieszkańców „tu i teraz”. Choć została opracowana na lata 2017–2022, to zaprezentowane wyzwania rozwojowe i cele strategiczne będą aktualne także później.

2. Wzorzec rozwoju i spójność z innymi dokumentami

Za wzorzec rozwoju przyjęliśmy rozwój zrównoważony, integrujący kwestie gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Jest on zarówno zasadą konstytucyjną Polski, jak i podstawą polityk unijnej i regionalnej, obecny był także w zapisach poprzedniej strategii miasta.

Strategia jest spójna z najważniejszymi dokumentami: szczebla europejskiego, krajowego, wojewódzkiego i regionalnego, m.in.:

- 1) Strategia Unii Europejskiej *Europa 2020*¹,
- 2) Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego,
- 3) Długookresowa strategia rozwoju kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- 4) Krajowa Polityka Miejska 2023,
- 5) Strategia rozwoju Województwa Pomorskiego 2020,
- 6) Strategia rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupska.

3. Proces pracy nad Strategią

Prace nad dokumentem Strategii zostały poprzedzone przez diagnozowanie stanu miasta. Na zamówienie Urzędu Miasta Słupska powstała obszerna diagnoza społeczno-gospodarcza. Przeprowadzono także badania fokusowe pt. „Przepis na Słupsk – mieszkańcy współtworzą strategię”, badania opinii publicznej w przestrzeni miasta oraz wywiady bezpośrednie z ekspertami. Przeprowadzono również analizę typu „desk-research” i audyt wewnętrznych dokumentów strategicznych.

Opracowywanie właściwego dokumentu Strategii odbywało się z dużym udziałem miejskiej społeczności, na każdym etapie prac. Warsztaty, na których wypracowywano rozwiązania i przykłady konkretnych działań, spotkania plenarne i opracowywanie Strategii w grupach roboczych integrowały przedstawicielki i przedstawiciele biznesu, nauki, administracji, kultury, sportu, uczennice i uczniów, nauczycielki i nauczyciele, kadrę zarządzającą firmami, pracowników naukowych, seniorów.

¹ Zob. także: Komunikat Komisji Europa 2020 – *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*.

Dokument został poddany konsultacjom, m.in. podczas otwartych spotkań z mieszkańcami i z ciałami doradczymi działającymi w mieście. Został on także zaopiniowany przez władarzy sąsiednich miejscowości oraz Marszałka Województwa Pomorskiego.

Kierunki rozwoju opisane w Strategii staną się bazą do opracowania programów operacyjnych przez odpowiednie wydziały Urzędu Miejskiego i innych ekspertów. Programy te zostaną wypełnione pełnym portfelem programów, projektów i działań, z przygotowaniem budżetu zadaniowego.

Dokument ma być poddawany corocznej ocenie aktualności zapisów Strategii oraz jej aktualizacja przez wyznaczony do tego zespół.

4. Najważniejsze zapisy Strategii

4.1. Wizja

Słupsk to zielone miasto nowej generacji. Obywatelskie, nowoczesne, rozwijające się w sposób trwały i zrównoważony, na wzór najlepszych miast w Europie. Łączy rozwój gospodarki ze sprawiedliwością społeczną oraz ochroną środowiska i klimatu.

4.2. Misja

Misją samorządu Słupska jest tworzenie warunków do jak najwyższej jakości życia mieszkańek i mieszkańców miasta, poszerzanie ich szans rozwoju.

4.3. Dziedziny strategiczne i kierunki rozwoju

Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017-22			
Dziedzina strategiczna	Lp	Kierunek rozwoju	Priorytet
Miejska demokracja	1	Wzmacniamy więzi społeczne	Wysoki
	2	Razem decydujemy	Średni
	3	Wyrównujemy szanse	Średni
Jakość życia	4	Poprawiamy sytuację mieszkaniową	Wysoki
	5	Dobrze edukujemy	Wysoki
	6	Przyciągamy kulturą	Wysoki
	7	Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę	Średni
	8	Poprawiamy jakość żywienia w oparciu o lokalne produkty	Średni
	9	Upowszechniamy sport	Średni
	10	Dbamy o bezpieczeństwo	Średni
Nowoczesna Gospodarka	11	Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę	Wysoki
	12	Wspieramy lokalną przedsiębiorczość	Wysoki
	13	Jesteśmy innowacyjni	Wysoki
	14	Przygotowujemy do pracy	Średni
	15	Skutecznie przyciągamy inwestorów	Średni

	16	Rozbudowujemy ofertę turystyczną	Średni
Natura i surowce	17	Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone	Wysoki
	18	Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami	Wysoki
	19	Chronimy klimat	Średni
	20	Dbamy o jakość powietrza	Średni
	21	Dostarczamy dobrą wodę, budujemy błękitną infrastrukturę	Średni
	22	Tworzymy dobre warunki dla zwierząt	Średni
Mobilność i zrównoważony transport	23	Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy	Wysoki
	24	Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych	Wysoki
Przestrzeń miasta	25	Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta	Wysoki
	26	Dobrze planujemy przestrzeń	Średni

I. Miejska demokracja

Punktem wyjścia Strategii Rozwoju Miasta Słupska jest miejska demokracja, uznana za podstawę sprawnego funkcjonowania miejskiej społeczności. Pełny dostęp do informacji dotyczących funkcjonowania miasta, możliwość rozliczania rządzących a także współdecydowanie o sprawach dla mieszkańców ważnych – to podstawy funkcjonowania miejskiej wspólnoty. Transparentne, demokratyczne, otwarte na potrzeby wszystkich mieszkańców miasto ma lepsze szanse rozwoju niż to, w którym decyzje podejmowane są w sposób niejawnym, ponad głowami obywateli. Wzmacnianie więzi społecznych, budowanie wspólnoty służy temu, byśmy mieli poczucie dumy z naszego miasta i byli jego prawdziwymi gospodarzami. Miejska demokracja to także uwrażliwienie na potrzeby innych, co w efekcie przeciwdziała wykluczeniu społecznemu.

II. Jakość życia

Jakość życia codziennego, jaką oferuje dane miasto, jest często podstawą decyzji, czy chcemy z danym miejscem wiązać się, rozwijać w nim, czy też wolimy przenieść się w inne miejsce. Takie miasta jak Słupsk – średniej wielkości, pięknie położone, spójne i kompaktowe, z niewygórowanymi cenami nieruchomości i usług – mogą stanowić alternatywę dla wielkich aglomeracji. Jednocześnie jednak powinny dostarczać jak najwyższej jakości usług związanych z życiem codziennym. Zależy nam na poprawie sytuacji mieszkaniowej, gdyż brak dostępnych cenowo mieszkań stanowi poważny problem w Słupsku. Jakość życia to także możliwość otrzymania dobrej edukacji i dostęp do kultury. Uznajemy bowiem, że kapitał wiedzy jest tym, co procentuje najbardziej i buduje szanse na przyszłość. Kultura zaś czyni nasze życie bardziej wartościowym i ciekawszym. Zwracamy także uwagę na zadania związane z poprawą profilaktyki, opieki, upowszechnieniem sportu, promocją dobrej żywności i bezpieczeństwem.

III. Nowoczesna gospodarka

Dobrze rozwijająca się gospodarka potrzebuje silnego wsparcia. Dotychczas Słupsk nie stworzył atrakcyjnej oferty, która przyciągałaby inwestorów, a także sprawiała, że młodzi, innowacyjni ludzie, chcieliby pozostać w Słupsku. Dlatego bazę do rozwoju gospodarki widzimy w szeroko rozumianych edukacji i innowacji, m.in. w dobrym kształceniu zawodowym, wsparciu nowoczesnych inicjatyw, w tym start-upów, a także w stworzeniu ośrodka badawczo-rozwojowego, który będzie pracował na potrzeby samorządów

i konsolidował współpracę w regionie i międzynarodową. Niezbędna jest też profesjonalna obsługa i systemowe oraz stabilne wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców, którzy stanowią bazę rozwoju słupskiej gospodarki.

Nakierowanie rozwoju na wsparcie istniejących podmiotów gospodarczych i instytucji otoczenia biznesu, prosperujących w obszarze funkcjonalnym miasta, pozwoli utrzymać dotychczasowe miejsca pracy na lokalnym rynku pracy, a także tworzyć nowe. W skali Europy i świata najszybciej i najprężniej rozwijają się gospodarki miejskie nakierowane na szeroko pojmowane innowacje i branże kreatywne. Obrany przez Słupsk kierunek rozwoju ma być odpowiedzią na obecne trendy, ale przede wszystkim ma zagwarantować stały wzrost gospodarczy i rozwój miasta oparty na wspieraniu branż zgodnych ze specjalizacją miasta i regionu.

Aby być konkurencyjną i atrakcyjną stolicą regionu, władze Słupska zamierzają zacieśnić partnerską współpracę w ramach Miejskiego Ośrodka Funkcjonalnego, kształtującą wspólną politykę gospodarczą. Miejski Ośrodek Funkcjonalny to miejsce, w którym zgromadzono partnerów o wzajemnie uzupełniających się potencjałach. Umiejętnie wykorzystane – mogą stanowić alternatywę wobec innych regionów. Takim przykładem jest m.in. potencjał turystyczny. Jest to obszar strategiczny, który stawia na tradycyjną branżę rozwoju gospodarczego. Wiele można tu osiągnąć poprzez współpracę gospodarczą z Ustką oraz z innymi gminami obszaru funkcjonalnego.

Miasto planuje dobrze wykorzystać środki unijne dostępne do 2020 r. i pozytywnie kształtować zarówno infrastrukturę, jak i wewnętrzny rynek. Duże znaczenie ma tutaj sektor zielonej gospodarki i związane z nią działania modernizacyjne, przy których zatrudnienie mogą znaleźć mieszkańcy miasta i obszaru funkcjonalnego. Najczęściej są to miejsca pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach, realizujących kompleksowe usługi na rzecz energooszczędności budynków, termomodernizacji i prac remontowych.

Dobre przygotowanie do pracy to kolejny obszar ważny dla rozwoju miasta. Efektem realizacji założeń w tym obszarze będą: wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i kreowanie nowoczesnego, otwartego rynku pracy. Główne zadanie polega na przygotowaniu i skierowaniu oferty do mieszkańców w zakresie innowacyjnego, nowoczesnego szkolnictwa zawodowego, dopasowanego do aktualnej koniunktury oraz teraźniejszego i przyszłego rynku pracy. Program zakłada także budowę modelu współpracy biznes-nauka.

Powyższe działania wzmacniają wewnętrzną gospodarkę i jednocześnie pozwalają zrealizować kolejny kierunek rozwoju, jakim jest skuteczne przyciąganie inwestorów. Aby wzmocnić naszą atrakcyjność dla podmiotów zewnętrznych, konieczne jest wypracowanie marki terytorialnej „Słupsk przyjazny inwestorom”, tworzenie podstaw do współpracy pomiędzy różnymi podmiotami strategii na rzecz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej miasta, stworzenie mechanizmów i programów wsparcia dla inwestorów.

IV. Natura i surowce

Natura i surowce mają coraz większe znaczenie w funkcjonowaniu samorządu i codziennego życia mieszkańców. Coraz częściej także czystość powietrza, uwarunkowania środowiskowe i dostęp do wysokiej jakości terenów zielonych i usług - np. do dobrej jakości wody, skutecznej gospodarki surowcami, tworzenia dobrych warunków dla zwierząt ma wpływ na atrakcyjność danego miasta. Dlatego w ramach tego obszaru duży nacisk położono na kształtowanie zielonych przestrzeni służących spędzaniu czasu wolnego oraz na realizację zadań z zakresu ochrony przyrody i poprawy bioróżnorodności. Z kolei ochrona klimatu

i adaptacja do jego zmian stanowią dziś bazę do wielu strategicznych działań realizowanych przez samorząd, m.in. rewitalizacji, transportu, kształtowania przestrzeni miejskiej, itd. – związanych z realizacją zadań przyjętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej.

V. Mobilność i zrównoważony transport

Podstawą naszego życia w mieście jest miejsce zamieszkania, na rozwój pozwala nam dobra praca, ale ważne jest też, aby móc bez problemu poruszać się w mieście bez korków, spalin, szybko i w przestrzeni przyjaznej dla każdego podróżującego. Pożądanymi obszarami strategicznymi w tej kwestii są racjonalizacja usług transportowych, mobilność, poprawa transportu rowerowego i ruchu pieszego.

VI. Przestrzeń miasta

Dobrze zorganizowana przestrzeń miasta pełni różnorodne funkcje. Stwarza możliwości do budowania więzi społecznych, poprawia stan środowiska, wpływa na rozwój sportu i rekreacji. W najbliższych latach w Słupsku będą prowadzone kompleksowe działania rewitalizacyjne. Przywracanie świetności zdegradowanym obszarom będzie traktowane jako czynnik warunkujący rozwój i poprawę jakości życia mieszkańców i innych użytkowników tych terenów. Pośród celów strategicznych znalazło się także kształtowanie komfortowej przestrzeni publicznej.

3.4. Priorytetowe kierunki rozwoju

Pośród 26 kierunków rozwoju wyspecyfikowano 12 priorytetowych. Ich wybór odbył się w ramach konsultacji ścisłego kierownictwa z ekspertami, z użyciem matrycy zrównoważonego rozwoju, a także na bazie różnorodnych dokumentów diagnostycznych, m.in. analizy SWOT i badań fokusowych mieszkańców.

Na dokonany wybór priorytetów miały wpływ także:

- konieczność natychmiastowej interwencji;
- wpływ danego kierunku na inne kierunki rozwoju;
- wpływ samorządu na dany kierunek rozwoju;
- możliwości pozyskania środków na realizację zadań w ramach danego kierunku rozwoju.

Priorytety (w kolejności pojawienia się w opisie strategii):

1. Wzmacniamy więzi społeczne
2. Poprawiamy sytuację mieszkaniową
3. Dobrze edukujemy
4. Przyciągamy kulturą
5. Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę
6. Wspieramy lokalną przedsiębiorczość
7. Jesteśmy innowacyjni
8. Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone
9. Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami

10. Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy
11. Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych
12. Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta

Kluczowym - spośród wybranych 12 priorytetów – jest **priorytet: Dobrze edukujemy**. Wynika to z przekonania, iż największym kapitałem człowieka jest jego wykształcenie, a w tym umiejętność komunikacji, współpracy, planowania, realizowania własnych przedsięwzięć. Przekłada się to bezpośrednio na myśleniu o przyszłości Słupska, bo bez wysoko wyspecjalizowanych mieszkańców nie ma możliwości myślenia o rozwoju gospodarczym, ale także społecznym i przestrzennym miasta. W dobie wyspecjalizowanych usług i produkcji każdy potencjalny inwestor, tak wewnętrzny, jak i zewnętrzny, będzie oceniał kapitał społeczny i intelektualny. Powinien być on jak najwyższy, a przez to mniej wrażliwy na wahania koniunkturalne, uwarunkowania społeczno-gospodarcze i ewentualne kryzysy.

Rozwój edukacji jest bazą do kolejnego **priorytetu: Jesteśmy innowacyjni**, czyli wspierania kreatywności mieszkańców i tworzenia warunków do rozwijania innowacyjnych firm w mieście. Ze względu na dominację na słupskim rynku małych i średnich przedsiębiorstw, których rozwój na razie nie jest dynamiczny, miasto musi także wypracować skuteczną politykę – **priorytet: Wspierania lokalnej przedsiębiorczości**, m.in. poprzez systemy ulg, doradztwa i profesjonalną obsługę.

Dla dobrego funkcjonowania gospodarki, przyciągania zewnętrznych inwestorów ważne są także działania opisane w **priorytecie: Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę**. Dzięki możliwości pozyskiwania środków unijnych w perspektywie do 2020 i prowadzenia inwestycji przez samorząd, niezbędne jest realizowanie przemysłowych działań, które podniosą jakość miasta jako miejsca do życia i prowadzenia działalności.

Powyższe priorytety winny być silnie osadzone w rozwijaniu jak najwyższej jakości życia – w takich dziedzinach jak przestrzeń, mobilność i środowisko i kultura. Dlatego wśród kolejnych najważniejszych kierunków rozwoju znalazł się **priorytet: Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta**, którego realizacja ma doprowadzić do przywracania świetności zdegradowanym obszarom. Cel ten ząbębia się z **priorytetem: Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone**, przez co znacząco poprawia się komfort życia w mieście. Wygodzie związanej z łatwym poruszaniem się po mieście służy **priorytet: Racjonalizacja potrzeb transportowych i rozwijana transportu zbiorowego**, a także: **Tworzenia dobrych warunków dla rowerzystów i pieszych**.

Pośród najważniejszych kierunków rozwoju znalazł się również **priorytet: Poprawiamy sytuację mieszkaniową**. Obszar ten koncentruje się na działaniach z zakresu pomocy społecznej i stanowi de facto element strategii rozwiązywania problemów społecznych. Sam fakt umieszczenia go w strategii rozwoju wskazuje, że jest to ważny aspekt, tak w opinii mieszkańców, jak i w opinii administracji samorządowej.

Z punktu widzenia aspektów ekologicznych za **priorytet** uznano także: **Prowadzenie nowoczesnej gospodarki surowcami**. Już teraz Słupsk może pochwalić się produkcją małej ilości odpadów, segregacją surowców wtórnych. Chcemy kontynuować działania na tym polu, tak aby docelowo zbudować gospodarkę bezodpadową.

Z punktu widzenia zarządzania miastem i standardu życia niewątpliwie ważne są kultura i sztuka. Rozwój kultury, poza perspektywą społeczną, ważny jest także w przestrzeni gospodarczej, zwłaszcza dla inwe-

stora reprezentującego tzw. usługi wysokie, zaawansowane technologicznie. Wskaźnik dostępności do kultury to ważny aspekt oceny intelektualnej mieszkańców. Dla większości inwestorów strategiczne znaczenie ma dostępność do instytucji kultury oraz uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych. Świadczą one o potencjale mieszkańców. W powszechnej opinii uważa się, że mieszkaniec korzystający z kultury wysokiej stanowi na tyle duży potencjał, że jest w stanie w krótkim czasie nie tylko dostosować się do zmieniającej się koniunktury, ale także szybciej się uczy i przystosowuje do zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym firmy. Dlatego jeden z **priorytetów brzmi: Przyciągamy kulturą.**

Niewątpliwie jednym z ważniejszych obszarów rozwoju społeczno-gospodarczego miasta jest **wzmacnianie więzi społecznych**, które są niezbędne do kształtowania pozytywnej przyszłości Słupska. Chcemy wzmacniać lokalny patriotyzm i tożsamości, inicjować wspólne działania i inicjatywy integrujące mieszkańców. Aktywność mieszkańców, zaangażowanie, stanowi wyraz zaufania do administracji samorządowej oraz przyzwolenie na zmiany, a tym samym na realizację strategii.

4. Finansowanie priorytetów Strategii

Podstawowym źródłem finansowania strategii jest budżet miasta. Konkretnie przedsięwzięcia i działania realizowane przez miasta winny być spójne ze Strategią, a także programami operacyjnymi, które zostaną wypracowane na jej bazie.

Priorytetowe kierunki rozwoju poza finansowaniem ze środków miasta zostały także przeanalizowane pod kątem szans na pozyskanie dofinansowania zewnętrznego. (Szczegółowa analiza znajduje się w rozdziale pt.: „Finansowanie Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017-2022”).

Z analizy przeprowadzonej przez Wydział Zarządzania Funduszami Urzędu Miejskiego wynika, iż największe szanse na dofinansowanie zewnętrzne mają przedsięwzięcia dotyczące aktywizacji obszarów depresji społeczno-gospodarczej oraz optymalizacji wykorzystania ich potencjałów (społecznego, gospodarczego, kulturowego i krajobrazowego) poprzez inwestycje skupiające się na kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich oraz zrównoważonym wykorzystaniu regionalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wraz z działaniami na rzecz integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej (**priorytety: Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta oraz 1:Wzmacniamy więzi społeczne**).

Bardzo dużo środków przeznaczonych jest również na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, ochronę środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, ekologiczny transport i bezpieczeństwo energetyczne (**priorytet: Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę i : Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone**).

Premiowane do dofinansowania ze środków UE będą także przedsięwzięcia ukierunkowane na innowacyjność i konkurencyjność gospodarki, rozwój przedsiębiorczości, inteligentne specjalizacje, projekty badawcze i rozwojowe oraz wspólne przedsięwzięcia nauki i biznesu. W tej dziedzinie szansę na dofinansowanie mają projekty wpisujące się w **priorytet: Wspieramy lokalną przedsiębiorczość i : Jesteśmy innowacyjni**.

W odniesieniu do celów strategicznych **priorytetu: Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami** największe możliwości na pozyskanie dodatkowych środków mają działania inwestycyjne związane z tworzeniem punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) i modernizacją Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK). Dodatkowo w ramach realizacji ww. przedsięwzięć możliwe są działania z zakresu edukacji ekologicznej.

W bieżącej perspektywie nie przewiduje się już środków finansowych na modernizację czy przebudowę

lokalnej infrastruktury drogowej. Wspierane są natomiast działania dotyczące osiągnięcia wewnętrznej spójności transportowej regionu z umocnieniem pozycji transportu zbiorowego w miejskich obszarach funkcjonalnych wraz z modernizacją lub budową funkcjonalnej infrastruktury rowerowej, poprawiającej bezpieczeństwo wszystkich użytkowników ruchu (**priorytet: Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy i: Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych**).

Gros środków Unii Europejskiej przeznaczonych będzie na działania skierowane na poprawę jakości kształcenia i ograniczenia dysproporcji w dostępie do usług edukacyjnych na wszystkich jej etapach, m.in. poprzez podwyższanie kompetencji i kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy, a także na poprawę stanu infrastruktury edukacyjnej (**priorytet: Dobrze edukujemy**).

Na działania w zakresie szeroko pojętej kultury najwięcej środków pochodzi z programów krajowych przeznaczanych na przedsięwzięcia dotyczące pobudzenia aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowania warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej związanej z rozwijaniem ekspresji twórczej i kreatywności, podnoszenia kompetencji artystycznych i medialnych (**priorytet: Przyciągamy kulturą**).

Na działania wpisujące się w **priorytet: Poprawiamy sytuację mieszkaniową** nie przewiduje się finansowania unijnego bezzwrotnego – mieszkalnictwo będzie objęte środkami pochodzącymi z funduszy pożyczkowych. Dofinansowanie na budowę mieszkań i poprawę ich stanu można uzyskać ze środków krajowych – Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszy Muncypalnych itp.

WIZJA SŁUPSKA W ROKU 2022.

Słupsk: zielone miasto nowej generacji. Obywatelskie, nowoczesne, rozwijające się w sposób trwały i zrównoważony, na wzór najlepszych miast w Europie. Łączy rozwój gospodarki ze sprawiedliwością społeczną oraz ochroną środowiska i klimatu.

Z wizji miasta i kart Strategii wyłania się miasto, które tętni życiem. Dzięki dobrej edukacji stopa bezrobocia spadnie, a młodzi ludzie znajdą pracę zgodną ze swoimi aspiracjami. Edukacja obywatelska, dobre nauczanie języków, wysoki poziom kształcenia praktycznego w sposób autentyczny przygotowują adeptów szkół i uczelni do podejmowania inicjatyw gospodarczych, obracania się w świecie bez problemów i kompleksów.

Przyjęte przez samorząd rozwiązania, wspierające mały i średni biznes, nakreślą dobrą koniunkturę. W mieście i okolicy swoje interesy prowadzić będzie coraz więcej inwestorów z zewnątrz. Silną stroną miasta staną się start-upy, systemowo wspierane przez samorząd – dzięki nim w Słupsku będzie coraz więcej innowacyjnych firm, szczególnie tych związanych z nowoczesnymi technologiami. Dobrze skoordynowana współpraca z miastami i gminami z okolicy – a szczególnie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz dwumiasta Słupsk-Ustka – i innymi miastami Europy (m.in. we wspólnych projektach na rzecz rozwoju) także wpłyną na to, że miasto będzie się rozwijać w sposób dynamiczny i zrównoważony.

Samorząd będzie koncentrował się na dbałości o codzienne życie mieszkańców. Jakość usług publicznych a także transparentność podejmowanych decyzji będą wzorcowe. Mieszkańcy poczują się współgospodarzami miasta, kluczowe decyzje będą z nimi konsultowane, przejrzyste zasady sprawią, że wiadomo będzie, kto jest za co odpowiedzialny. Zacieśni się więzi społeczne, wzrośnie lokalny patriotyzm.

Przyspieszymy rozwiązanie jednego z kluczowych problemów miasta – dostępu do mieszkań. Znacząco skrócimy kolejkę osób oczekujących na mieszkania komunalne i socjalne – nie tylko ze względu na poprawę sytuacji na rynku pracy, ale także ze względu na więcej mieszkań komunalnych i odremontowanych pustostanów oddawanych do dyspozycji mieszkańców w ostatnich latach.

Łatwiej niż kilka lat wcześniej będzie poruszać się po Słupsku i dojechać do niego. Miasto będzie dobrze skomunikowane zarówno z aglomeracjami Polski, jak też z najbliższymi miastami. Dobrze działający, nowoczesny transport publiczny, zintegrowana sieć ścieżek rowerowych i zadbane bezpieczne przestrzenie publiczne sprawią, że mieszkańcy będą częściej przemieszczać się rowerami lub pieszo. Dzięki temu będą częściej przebywać w przestrzeni miasta, a to spowoduje rozwój małych biznesów w jego centrum.

Miasto będzie tętniło życiem, imprezami kulturalnymi i rozrywkowymi. Kluby, kawiarnie, centra aktywności, oddolne inicjatywy i duże wydarzenia kulturalne, nowoczesnie wyeksponowane prace Witkacego, Festiwal Pianistyki Polskiej w nowej oprawie – uczynią miasto ciekawym zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Ci ostatni nie będą przyjeżdżać tylko po to, by w drodze do innych miejscowości zobaczyć ratusz, ale pobędą w Słupsku dłużej. Miasto będzie atrakcyjne i bezpieczne – dla mieszkańców i przybyszy z zewnątrz.

Znacząco poprawi się infrastruktura do uprawiania sportu i korzystania z zadbanych terenów zielonych. Działać będą nowe obiekty sportowe, w tym m.in. aquapark, nowa hala sportowo-widowiskowa wybudowana wg najwyższych standardów ekologicznych. W projektowaniu starannie analizowane będą i wdrażane potrzeby osób z niepełnosprawnościami. To sprawi, że coraz więcej osób, dotąd wykluczonych, włączy się w miejską aktywność. W mieście powstawać będzie coraz więcej miejsc pracy.

Słupsk utrzyma status miasta o wyjątkowo czystym powietrzu. Także jakość wody pozostanie na najwyższym poziomie. Szkoły i inne publiczne budynki poddane zostaną termomodernizacji, wymienione zostanie oświetlenie w budynkach i na ulicach na energooszczędne – LED-owe, co przynosić będzie miastu znaczące oszczędności. Dzięki aktywnie prowadzonej edukacji ekologicznej słupszczanki i słupszczanie będą doskonale wiedzieć, jak zmniejszyć wydatki poprzez oszczędność energii, wody, ograniczenie odpadów. Stopień segregacji surowców będzie wyróżniał Słupsk na tle innych miast, podobnie jak realizowanie polityki „zero odpadów”.

SYNTEZA DIAGNOZY, ANALIZA SWOT I PRIORYTETY ROZWOJOWE SŁUPSKA

1. Wprowadzenie

1.1. Jak powstał rozdział

W niniejszym rozdziale zastosowano uproszczoną analizę strategiczną mocnych i słabych stron miasta wraz ze wskazaniem szans i zagrożeń występujących w każdym z powyższych obszarów, charakterystycznych dla zrównoważonego rozwoju.

Rozdział powstał w oparciu o szereg przygotowanych wcześniej dokumentów i działań diagnostycznych, w tym m.in. opracowanej na zamówienie Urzędu Miasta obszernej diagnozy społeczno-gospodarcza oraz serii badań fokusowych, które stanowią załącznik do dokumentu strategii. Przeprowadzono także wywiady bezpośrednie z ekspertami, wywiady z mieszkańcami, analizę desk-research i audyt wewnętrznych dokumentów strategicznych. Niniejszy rozdział jest syntezą tych dokumentów.

1.2. Spójność Strategii z dokumentami wyższego szczebla

Podstawą Strategii jest zrównoważony rozwój, który został po raz pierwszy zdefiniowany w 1987 r., w raporcie Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju ONZ pt. *Nasza wspólna przyszłość*, gdzie określono go mianem „procesu mającego na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia, w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń, następnym pokoleniom”².

Raport podkreśla konieczność podjęcia działań interwencyjnych w poniższych sferach i traktowanie ich w sposób równorzędny:

- 1) społecznej,
- 2) gospodarczej,
- 3) środowiskowej.

W skali makro oznacza to odpowiednio³:

- 1) zapewnienie rozwoju społecznego, w zakresie potrzeby pracy, żywności, edukacji, energii, opieki zdrowotnej, wody i systemów sanitarnych;
- 2) zapewnienie rozwoju gospodarczego;
- 3) ochronę środowiska, w tym zasobów naturalnych.

Współcześnie ww. dokument znalazł swoje odzwierciedlenie w Agendzie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030, którą we wrześniu 2015 r. w siedzibie ONZ w Nowym Jorku przyjęli liderzy 193⁴ krajów, w tym Polska. Dokument ten zawiera 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, w tym eliminację ubóstwa, osiągnięcie równości płci, zapewnienie dostępu do nowoczesnej energii po przystępnej cenie, stworzenie inkluzywnych

² *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, 1987.

³ Por. I. Morzoł, maszynopis powielony, II Konferencja Ekologiczna w Warszawie, Warszawa 2006.

⁴ <http://www.unic.un.org.pl/strony-2011-2015/agenda-na-rzecz-zrownowazonego-rozwoju-2030-i-cele-zrownowazonego-rozwoju/2850> (stan na dzień 26.04.2016).

i zrównoważonych miast, wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji, zapewnienie godnej pracy. Dokument ten stał się podstawą zarówno polityk ponadnarodowych, jak i krajowych oraz miejskich, np. stanowi bazę strategii Nowego Jorku. Był także ważnym wyznacznikiem przy tworzeniu podstaw strategii Miasta Słupska.

Zrównoważony rozwój został także wskazany w artykule 5 Konstytucji RP⁵ jako kierunkowa zasada działania w Polsce. Jego definicję określono także w art. 3 pkt 50 ustawy – Prawo ochrony środowiska⁶ jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

Strategia Rozwoju Miast Słupska na lata 2017-22 spójna jest także z niniejszymi dokumentami strategicznymi:

- 1) Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (obejmuje 5 obszarów z wyznaczonymi celami strategicznymi: zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu/energii. Wszystkie te obszary zostały w Strategii właściwie uwypuklone i w tym sensie stanowią dokument spójny z najważniejszym dokumentem rozwojowym UE do 2020 r.);
- 2) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” (dokument jako główny cel wskazuje poprawę jakości życia Polaków mierzona wskaźnikami jakościowymi, a także wartością oraz tempem wzrostu polskiego PKB. Kładzie nacisk na jednoczesny rozwój w trzech strategicznych obszarach: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa);
- 3) Krajowa Polityka Miejska – rządowy dokument, który wyznacza pożądane kierunki rozwoju miast (zwraca szczególną uwagę na następujące kwestie: kompaktowość – zapobieganie chaotycznemu „rozlewaniu się”, ochrona terenów przyrodniczych poprzez inwestycje w „brownfields” zamiast „greenfields”, kompleksowość rewitalizacji, partycypacja społeczna, wdrożenie miejskiej polityki demograficznej, intensyfikacja współpracy z otoczeniem miasta, podnoszenie eko-efektywności wykorzystania zasobów. Wszystkie te obszary zostały uwypuklone w Strategii Miasta, co stawia ją w szeregu najbardziej innowacyjnych dokumentów, podkreślających znaczenie kwestii środowiskowych);
- 4) Strategia Województwa Pomorskiego 2020 (szczególnie istotna jest korelacja obu dokumentów w obszarze nowoczesnej gospodarki, aktywności mieszkańców i atrakcyjnej przestrzeni; wspólne jest także wskazanie na konieczność wykorzystywania i łączenia sił oraz zasobów);
- 5) Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupska (dokument ujrzał światło dzienne na początku 2015 r. i stanowi bazę dla wybranych obszarów zarysowanych w Strategii Rozwoju, m.in. w obszarze transportu, turystyki itd.).

„Zrównoważenie rozwoju miasta można więc rozumieć jako kreowanie dobrobytu społeczeństwa, obejmującego zintegrowane elementy gospodarcze, przestrzenno-środowiskowe i społeczne, utrzymujące wysoką jakość życia dla obecnego i przyszłych pokoleń”⁷. W szerokim ujęciu zrównoważonego rozwoju analizuje się także aspekt przestrzenny i zmiany zachodzące w przestrzeni.

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 16 z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.).

⁷ J. Skrobicka, *Zrównoważony system zarządzania*, „Przegląd Komunalny” 2011, nr 11.

2. Analiza wewnętrzna Słupska

Słupsk to miasto liczące 93.206 mieszkańców⁸. Z punktu widzenia mieszkańców, jakość życia w mieście – co wykazały badania i diagnoza strategiczna – oceniana jest na wysokim poziomie⁹.

Mieszkańcy chwalą sobie infrastrukturę drogową, dostęp do terenów zielonych. Powodem niezadowolenia bywa jakość komunikacji miejskiej, zwłaszcza w kontekście oferowanych usług i braku standardów dotyczących punktualności pracy kierowców. Mieszkańcy chcieliby także, aby w lepszy sposób wykorzystywać potencjał tkwiący w obszarach zielonych, zwłaszcza w kontekście możliwości tworzenia przestrzeni czasu wolnego i animacji.

Niedopasowana do potrzeb mieszkańców jest też oferta kulturalna. W ich opinii powinna opierać się na świadczeniu kultury masowej.

Jednak głównym powodem niezadowolenia mieszkańców są kwestie społeczno-gospodarcze, a w szczególności: nienowoczesna i niedostosowana do rynku pracy edukacja; słaba, niedopasowana do wyuczonych zawodów oferta pracy. To prawdziwe wyzwanie dla miasta: zaoferować systemowe rozwiązania w zakresie zmiany systemu edukacji i podnoszenia kompetencji zawodowych.

Miasto w sposób ekspercki stawia na nowoczesną gospodarkę związaną z niskoemisyjnymi technologiami, niestety badania fokusowe przeprowadzone pośród mieszkańców pokazały, że w oczach społeczności lokalnej¹⁰ na razie jest to dziedzina nie do końca poznana i zrozumiała. Należy, zwłaszcza w okresie najbliższych kilku lat, edukować mieszkańców z potencjału tkwiącego w tym obszarze i korzyści z niego płynących – tak dla mieszkańców, jak i lokalnego biznesu, nauki i administracji.

Powodem do narzekań jest skomunikowanie z obszarem metropolitalnym Trójmiasta, zarówno jeżeli chodzi o ofertę przewozu PKP, jak i przewoźników drogowych. To skomunikowanie przekłada się także na dostępność komunikacyjną i połączenia z innymi większymi miastami w kraju.

Z analizy perspektywy krótko- i średniookresowej – do roku 2022 – stojącej przed miastem, wynika, że podstawowe wyzwania związane są z dostępnością do środków pozabudżetowych, zwłaszcza w kontekście przygotowanych unijnych programów wsparcia. Działania miasta powinny mocniej skoncentrować się na wypracowaniu mechanizmów zarówno efektywnego pozyskania funduszy, jak i skutecznej realizacji projektów, generujących wartość dodaną w przyszłości.

Duże pole pracy w tym zakresie, to pobudzanie społeczeństwa do obywatelskości. Miasto przez najbliższych kilka lat powinno zainwestować we wsparcie ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych i nowego podejścia do przedsiębiorczości opartego na kanonach spółdzielczych.

Z punktu widzenia działań wewnętrznych, do roku 2030, przed miastem obligatoryjne przemodelowanie potrójnej helisy: nauka – administracja – biznes. Zmiana myślenia o mieście w wąskim znaczeniu na rzecz myślenia o mieście jako o aglomeracji miejskiej – w układzie funkcjonalnym miasta. Z całą pewnością Słupsk będzie musiał nadążać za trendami z zakresu obsługi mieszkańców i biznesu.

Wyzwaniem po roku 2022 będzie szybszy proces starzenia się społeczeństwa¹¹. Należy w najbliższej perspektywie opracować politykę srebrnego wieku i wdrażać jej standardy.

Utratę mieszkańców na rzecz większych metropolii warto rekompensować ofertą skierowaną do młodych mieszkańców mniejszych miast położonych w pobliżu Słupska.

⁸ Na podstawie danych z GUS, stan na dzień 31.12.2014 r.

⁹ Na podstawie badań fokusowych zawartych w raportach ze zogniskowanego wywiadu grupowego w ramach projektu „Przepis na Słupsk: Mieszkańcy współtworzą strategię”, Słupsk 2015 oraz Diagnozy Społeczno–Gospodarczej miasta Słupska wraz z analizą benchmarkingową, opracowaną na potrzeby Strategii Miasta Słupska 2022, Słupsk 2015.

¹⁰ Zob. także, Raporty z badań fokusowych: „Przepis na Słupsk...”

¹¹ Dane omawiane na str. 26 – Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

2.1. Odzwierciedlenie polityki miasta w finansach miasta

Z roku na rok rosną wydatki w dziale oświaty i wychowania. Z jednej strony to dobrze, z drugiej – nie wiadać wyraźnych efektów w jakości nauczania¹². Z punktu widzenia zarządzania miastem, wydatki te powinny być optymalizowane, a ich wewnętrzne strumienie przekierowywane z działań bieżących na rzecz działań strategicznych. Dobrą praktyką byłoby wdrożenie budżetu zadaniowego.

W kontekście wyzwań strategicznych, stojących przed miastem, większe środki będą musiały zostać wykreowane na projekty rozwojowe, strategiczne, umożliwiające podnoszenie jakości życia i zapewnienie przewag konkurencyjnych miastu.

Tabela 1. Wydatki inwestycyjne, według klasyfikacji budżetowej w latach 2008–2014

Ogółem (zł)	358,2 mln	400,0 mln †	404,6 mln †	459,4 mln †	475,3 mln †	415,1 mln †	507,6 mln †
Na jednego mieszkańca (zł)	3,7 tys (100%)	4,1 tys (100%)	4,2 tys (100%)	4,8 tys (100%)	5,0 tys (100%)	4,4 tys (100%)	5,4 tys (100%)
(% udział w całości budżetu)							
Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Oświata i wychowanie [Dział 801]	117,8 mln 1,2 tys (32,9%)	128,0 mln † 1,3 tys (32%)	150,8 mln † 1,6 tys (37,3%)	151,0 mln † 1,6 tys (32,9%)	156,3 mln † 1,6 tys (32,9%)	157,5 mln † 1,7 tys (37,9%)	157,9 mln † 1,7 tys (31,1%)
Transport i łączność [Dział 600]	41,2 mln 423 (11,5%)	44,2 mln † 455 (11%)	43,5 mln † 451 (10,8%)	65,9 mln † 690 (14,3%)	55,4 mln † 584 (11,6%)	43,3 mln † 461 (10,4%)	112,1 mln † 1,2 tys (22,1%)
Pomoc społeczna [Dział 852]	51,8 mln 532 (14,5%)	54,9 mln † 565 (13,7%)	57,6 mln † 596 (14,2%)	58,8 mln † 616 (12,8%)	61,2 mln † 646 (12,9%)	64,9 mln † 690 (15,6%)	64,4 mln † 691 (12,7%)
Gospodarka mieszkaniowa [Dział 700]	35,4 mln 364 (9,9%)	38,1 mln † 393 (9,5%)	29,1 mln † 301 (7,2%)	40,3 mln † 422 (8,8%)	60,1 mln † 634 (12,6%)	34,9 mln † 371 (8,4%)	38,0 mln † 408 (7,9%)
Administracja publiczna [Dział 750]	25,6 mln 263 (7,1%)	25,7 mln † 264 (6,4%)	25,8 mln † 267 (6,4%)	27,1 mln † 283 (5,9%)	23,6 mln † 249 (5%)	23,9 mln † 254 (5,7%)	24,2 mln † 259 (4,8%)
Kultura fizyczna i sport [Dział 926]	8,0 mln 82,2 (2,2%)	12,7 mln † 131 (3,2%)	12,7 mln † 77,4 (1,8%)	27,2 mln † 284 (5,9%)	39,9 mln † 421 (8,4%)	9,1 mln † 97,1 (2,2%)	23,2 mln † 249 (4,6%)
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska [Dział 900]	16,7 mln 172 (4,7%)	19,5 mln † 201 (4,9%)	21,9 mln † 226 (5,4%)	17,9 mln † 187 (3,9%)	7,8 mln † 82,4 (1,6%)	11,9 mln † 127 (2,9%)	21,2 mln † 228 (4,2%)
Edukacyjna opieka wychowawcza [Dział 854]	10,1 mln 103 (2,8%)	10,9 mln † 113 (2,7%)	11,1 mln † 115 (2,8%)	12,1 mln † 126 (2,6%)	13,0 mln † 137 (2,7%)	13,6 mln † 145 (3,3%)	13,7 mln † 147 (2,7%)
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa [Dział 754]	10,9 mln 112 (3%)	12,2 mln † 126 (3,1%)	12,4 mln † 134 (3,1%)	12,8 mln † 134 (2,8%)	12,3 mln † 130 (2,6%)	13,2 mln † 141 (3,2%)	13,2 mln † 141 (2,6%)
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego [Dział 921]	15,7 mln 162 (4,4%)	15,8 mln † 163 (4%)	14,6 mln † 151 (3,6%)	14,8 mln † 155 (3,2%)	13,6 mln † 144 (2,9%)	13,1 mln † 140 (3,2%)	12,9 mln † 138 (2,5%)
Obsługa długu publicznego [Dział 757]	7,2 mln 74,3 (2%)	6,1 mln † 62,7 (1,5%)	7,9 mln † 82,1 (2%)	9,9 mln † 104 (2,2%)	13,9 mln † 147 (2,9%)	10,4 mln † 111 (2,3%)	9,4 mln † 100 (1,8%)
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej [Dział 853]	6,9 mln 71,1 (1,9%)	9,4 mln † 97,2 (2,4%)	9,9 mln † 103 (2,4%)	8,9 mln † 93,4 (1,9%)	9,7 mln † 102 (2%)	9,5 mln † 101 (2,3%)	8,6 mln † 92,3 (1,7%)
Działalność usługowa [Dział 710]	1,7 mln 17,9 (0,5%)	1,7 mln † 17,5 (0,4%)	1,6 mln † 16,9 (0,4%)	2,0 mln † 21,2 (0,4%)	3,2 mln † 33,6 (0,7%)	3,6 mln † 38,2 (0,9%)	3,7 mln † 39,7 (0,7%)
Ochrona zdrowia [Dział 851]	8,2 mln 83,9 (2,3%)	17,3 mln † 178 (4,3%)	6,0 mln † 62,0 (1,5%)	4,4 mln † 46,5 (1%)	3,9 mln † 40,7 (0,8%)	3,8 mln † 40,0 (0,9%)	3,6 mln † 38,5 (0,7%)
Turystyka [Dział 630]	537,6 tys 5,5 (0,2%)	875,9 tys † 9,0 (0,2%)	524,1 tys † 5,4 (0,1%)	507,4 tys † 5,3 (0,1%)	634,6 tys † 6,7 (0,1%)	579,0 tys † 6,2 (0,1%)	580,0 tys † 6,2 (0,1%)
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej [Dział 751]	14,5 tys 0,1 (0%)	130,8 tys † 1,3 (0%)	403,0 tys † 4,2 (0,1%)	131,4 tys † 1,4 (0%)	16,4 tys † 0,2 (0%)	16,3 tys † 0,2 (0%)	479,7 tys † 5,1 (0,1%)
Przetwórstwo przemysłowe [Dział 150]	0,0 0,0 (0%)	1,1 mln † 11,5 (0,3%)	3,7 mln † 38,5 (0,9%)	2,9 mln † 30,4 (0,6%)	473,4 tys † 5,0 (0,1%)	1,6 mln † 16,5 (0,4%)	306,9 tys † 3,3 (0,1%)
Leśnictwo [Dział 020]	217,9 tys 2,2 (0,1%)	209,9 tys † 2,2 (0,1%)	155,6 tys † 1,6 (0%)	191,6 tys † 2,0 (0%)	190,0 tys † 2,0 (0%)	210,6 tys † 2,2 (0,1%)	155,0 tys † 1,7 (0%)
Ogrody botaniczne i zoologiczne [Dział 925]	2,4 tys 0,0 (0%)	1,2 tys † 0,0 (0%)	0,0 † 0,0 (0%)	0,0 † 0,0 (0%)	10,0 tys † 0,1 (0%)	1,6 tys † 0,0 (0%)	68,1 tys † 0,7 (0%)
Rolnictwo i łowiectwo [Dział 010]	11,1 tys 0,1 (0%)	13,9 tys † 0,1 (0%)	11,6 tys † 0,1 (0%)	13,7 tys † 0,1 (0%)	16,1 tys † 0,2 (0%)	22,3 tys † 0,2 (0%)	23,5 tys † 0,3 (0%)
Różne rozliczenia [Dział 758]	193,8 tys 2,0 (0,1%)	978,9 tys † 10,1 (0,2%)	0,0 † 0,0 (0%)	2,5 mln † 26,0 (0,5%)	0,0 † 0,0 (0%)	0,0 † 0,0 (0%)	0,0 † 0,0 (0%)

Źródło: Polska w liczbach, stan na dzień 1.04.2016 r.

3. Analiza zewnętrzna Słupska

Miasto, aby mogło się rozwijać, powinno być dobrze postrzegane. O samej jego sile stanowi potencjał gospodarczy i wartość kapitału intelektualnego.

Innymi słowy, miasta konkurują ze sobą o inwestycje i ludzi – a tym samym o miejsca pracy dla mieszkańców. Oferta miejsc pracy zależy w dużej mierze od samych mieszkańców. Trudno bowiem pozyskać inwestora z branży np. ICT, który na starcie zechce zatrudnić 50 osób z zakresu informatyki, kiedy lokalny rynek, nawet

¹² Zob. str. 18 – ocena poziomu edukacji w mieście

posiłkujący się rynkiem pracowników gmin sąsiednich, nie jest w stanie sprostać takim potrzebom.

Zdecydowana większość branż produkcyjnych, a także usługowych, stawia przed kandydatami bardzo wysokie wymagania, wynikające ze stosowania zaawansowanej technologii i międzynarodowego charakteru zarządzania i budowania zespołów. Technologie zmieniają się znacznie szybciej, wymagają dynamiki i mobilności na rynku pracy. Niestety większość uczelni nie nadąża za standardami i technologiami oraz nie przygotowuje specjalistów, przerzucając ten obowiązek na samych pracodawców, a to powoduje pewne komplikacje.

W kontekście analizy zewnętrznej, należy spojrzeć na Słupsk poprzez pryzmat dwóch rankingów. Pierwszy z nich to ocena przeprowadzona przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych oceniających miasta pod kątem możliwości zainteresowania sobą inwestorów i przyciągania do siebie kapitału, w tym zagranicznego, biorąc pod uwagę: potencjał gospodarczy, kapitał intelektualny, dostępność i przyjazność dla biznesu oraz poziom życia. W rankingu tym Słupsk radzi sobie całkiem nieźle na tle innych porównywalnych miast. Poniższa tabela klasyfikuje Słupsk w województwie pomorskim.

Tabela 2. Atrakcyjność inwestycyjna regionów

Gmina	PAII_GN	PAII_GN	PAII_C	PAII_G	PAII_I	PAII_M
	Gospodarka narodowa	Gospodarka narodowa	Przemysł	Handel i naprawy	Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Gminy miejskie						
Sopot (m)	0,274	A	A	A	A	A
Pruszcz Gdański (m)	0,271	A	A	A	B	A
Gdańsk (m)	0,263	A	A	A	A	A
Tczew (m)	0,258	A	A	A	B	A
Malbork (m)	0,256	A	A	A	B	A
Słupsk (m)	0,254	A	A	A	B	A
Lębork (m)	0,249	A	A	A	C	A
Puck (m)	0,249	A	A	A	A	A
Starogard Gdański (m)	0,248	A	A	A	B	A
Ustka (m)	0,244	A	A	A	A	A
Gdynia (m)	0,243	A	A	A	A	A
Kwidzyn (m)	0,243	A	A	A	A	A
Wejherowo (m)	0,242	A	A	A	A	A
Chojnice (m)	0,237	A	A	A	C	A
Rumia (m)	0,236	A	A	A	B	A
Władysławowo (m)	0,234	A	A	A	A	A
Krynica Morska (m)	0,231	A	A	A	A	B
Jastarnia (m)	0,229	A	A	A	A	A
Reda (m)	0,215	A	A	A	A	A
Człuchów (m)	0,213	A	A	A	B	A
Kościerzyna (m)	0,210	A	A	A	C	A
Leba (m)	0,210	A	A	A	A	B
Skórcz (m)	0,194	B	B	B	D	B
Hel (m)	0,190	B	B	B	A	C
Czarna Woda (m)	0,181	C	C	C	C	C

Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2015, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych, s. 22.

Nieco inaczej na sytuację Słupska można spojrzeć w kontekście raportu Europolis¹³. Dotyczy on tzw. miast uczących się. Raport oparty jest na podejściu Richarda Floridy, w którym to miasta funkcjonują jako magazyny

¹³ Europolis. Miasta uczące się, Raport Fundacji Schumana, Warszawa 2015.

nauki i pomysłów, zapewniając przyjazne środowisko i infrastrukturę ułatwiającą przepływ wiedzy, będącej motorem wzrostu gospodarczego.

Wskaźnik indeksu miasta uczącego się został wyliczony na podstawie ocen cząstkowych pogrupowanych w pięciu obszarach:

- 1) **dla infrastruktury produkcyjnej:** nakłady inwestycyjne, liczba podmiotów gospodarki narodowej z podziałem na PKD, w tym podmiotów innowacyjnych, liczba instytutów badawczych, ośrodków naukowych;
- 2) **dla kapitału ludzkiego:** odsetek ludności w wieku produkcyjnym, liczba osób studiujących, liczba absolwentów, oferty pracy zgłaszane do PUP;
- 3) **dla infrastruktury podstawowej i komunikacji:** liczba kilometrów dróg twardych, węzłów dostępowych, urządzeń telekomunikacyjnych, wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach, wartość aparatury badawczej;
- 4) **dla współpracy:** liczba respondentów deklarujących nie do końca uczciwe płacenie za podstawowe świadczenia – podatki, światło, pobieranie rent, niepłacenie czynszu za mieszkanie itd.; liczba respondentów deklarujących, że większości ludzi można ufać, liczba przestępstw gospodarczych, społecznych, nadużywanie alkoholu itd.; liczba projektów realizowanych z dofinansowaniem PO Innowacyjna Gospodarka;
- 5) **dla łatwości prowadzenia biznesu:** liczba pracowników Urzędów Skarbowych zajmujących się obsługą podatników, liczba pracowników ZUS, średni czas trwania postępowania sądowego spraw gospodarczych.

Z punktu widzenia Słupska dwa wskaźniki budzą niepokój: pierwszy, to słaba infrastruktura dostępowa do sieci internetowej i telekomunikacyjnej, uniemożliwiająca prowadzenie dużych innowacyjnych biznesów, oraz niska ocena infrastruktury produkcyjnej, świadcząca o słabej kondycji finansowej przedsiębiorstw na terenie Słupska.

W obszarze zewnętrznym trudno kierować się perspektywą długookresową do roku 2030, wszystko bowiem jest zależne od realizacji wyzwań stojących przed miastem w krótko- i średniookresowej perspektywie czasu:

- 1) wzmocnienie potencjału ośrodków naukowo-badawczych i uczelni w Słupsku;
- 2) wypracowanie platformy wymiany doświadczeń i pomysłów dla wsparcia sektora MŚP w zakresie budzenia przedsiębiorczości;
- 3) rozwój specjalistycznego szkolnictwa zawodowego;
- 4) wdrażanie rozwiązań innowacyjnych w mieście, zwłaszcza w kontekście rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Szansą dla miasta jest rozwój szeroko pojmowanej turystyki, ale również jej specjalizacja – turystyka weekendowa, aktywna, sezonowa. Zwłaszcza ta ostatnia jest wyzwaniem dla Słupska, ponieważ większość turystów będzie chciała dojechać aż do morza (Ustki).

Tabela 3. Raport Europolis dotyczący miast uczących się

1	Warszawa	54,9	34	Koszalin	29,8
2	Rzeszów	53,3	35	Suwałki	29,7
3	Poznań	51,0	36	Legnica	29,5
4	Kraków	46,5	37	Chełm	29,236*
5	Opole	45,9	38	Zabrze	29,211*
6	Katowice	45,7	39	Elbląg	29,192*
7	Wrocław	43,9	40	Zamość	29,189*
8	Lublin	43,6	41	Piotrków Trybunalski	28,9
9	Kielce	41,0	42	Dąbrowa Górnicza	28,1
10	Gliwice	40,6	43	Kalisz	27,9
11	Krosno	40,1	44	Rybnik	27,6
12	Gdańsk	38,5	45	Jelenia Góra	27,5
13	Zielona Góra	38,0	46	Gorzów Wielkopolski	27,2
14	Olsztyn	37,7	47	Radom	27,0
15	Sopot	36,7	48	Tarnobrzeg	26,5
16	Białystok	36,6	49	Świętochłowice	26,4
17	Wałbrzych	35,5	50	Leszno	26,3
18	Tychy	34,929*	51	Biała Podlaska	26,2
19	Bielsko-Biała	34,910*	52	Włocławek	25,7
20	Łódź	34,5	53	Sosnowiec	25,5
21	Tarnów	34,3	54	Świnoujście	25,4
22	Toruń	34,0	55	Mysłowice	25,043*
23	Nowy Sącz	33,9	56	Przemyśl	25,014*
24	Bydgoszcz	33,7	57	Stupsk	24,5
25	Ostrołęka	33,6	58	Siemianowice Śląskie	24,4
26	Szczecin	32,6	59	Bytom	23,7
27	Gdynia	31,9	60	Chorzów	22,7
28	Siedlce	31,7	61	Jastrzębie-Zdrój	22,5
29	Konin	31,2	62	Ruda Śląska	22,3
30	Skierniewice	30,5	63	Grudziądz	21,8
31	Płock	30,075*	64	Żory	20,5
32	Łomża	30,069*	65	Jaworzno	20,3
33	Częstochowa	30,0	66	Piekary Śląskie	16,7

Miasto	Miejsce w rankingu	Indeks Miast Uczących się	Infrastruktura produkcyjna	Kapitał ludzki	Infrastruktura podstawowa i informacyjna	Współpraca	Łatwość prowadzenia biznesu
Stupsk	57	24,5	14,3	29,5	11,6	30,9	36,3
Koszalin	34	29,8	21,6	32,2	15,1	42,1	37,8

Źródło: Miasta uczące się. Europolis 2015

4. Analiza SWOT

Analiza została przeprowadzona pod kątem budowy z okolicznymi gminami i miastami zielonej aglomeracji, wpisującej się w ramy zrównoważonego rozwoju, gdzie Słupsk jest miastem nowej generacji – obywatelskim, nowoczesnym, rozwijającym się w sposób trwały i zrównoważony, na wzór najlepszych miast w Europie; łącząc rozwój gospodarki ze sprawiedliwością społeczną oraz ochroną środowiska i klimatu.

Celem analizy jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, co tak naprawdę, z punktu widzenia rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, jest istotne dla rozwoju Słupska oraz co mogłoby przeszkadzać, czy wręcz uniemożliwiać rozwój ekonomiczny miasta? Z tego też powodu, na potrzebę analizy, została sformułowana teza, mówiąca o możliwości wybudowania, wykreowania i wypromowania instrumentów oraz rozwiązań i działań, wpisujących się w rozwój nowoczesnej gospodarki i szerzej – w rozwój miasta przyjaznego swoim mieszkańcom, które będzie się rozwijać w sposób zrównoważony.

4.1. Społeczeństwo

4.1.1. Mocne strony

a) Liczebność

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego, ale także budowy trwałego kapitału społecznego, ważnym aspektem jest liczba mieszkańców. Z zasad rozkładu statystycznego¹⁴ i rachunku prawdopodobieństwa, w liczniejszej grupie osób (populacji) istnieją większe szanse na znalezienie:

- lokalnych przywódców,
- wybitnych sportowców,
- przedstawicieli świata kultury,
- liderów zdrowego trybu życia itd.

Słupsk jest miastem 90-tysięcznym¹⁵, stanowiąc trzeci co do wielkości potencjał względem zasobów ludzkich w województwie pomorskim.

Tabela 4. Dane statystyczne dot. ludności w latach 2012–2014

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	2012	2013	2014	Województwo 2014
Ludność	94849	93936	93206	2302077
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,5	57,7	59,9	59,2
Ludność w % ogółu ludności w wieku:				
przedprodukcyjnym	16,1	15,9	15,9	19,5
produkcyjnym	64,3	63,4	62,5	62,8
poprodukcyjnym	19,6	20,6	21,6	17,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

¹⁴ Por. P. Juszczuk, *Rozkłady statystyczne*, maszynopis powielony, Instytut Informatyki Uniwersytetu Śląskiego, październik 2008.

¹⁵ Według danych GUS, stan na 31.12.2014, Słupsk liczył 93 206 mieszkańców.

Tabela 5. Liczba ludności zamieszkująca obszar największych aglomeracji Pomorza

Ludność			
lata	2012	2013	2014
Trójmiejski Obszar Metropolitalny	1247988 (2010r)	1266705	1272419
Szczeciński Obszar Metropolitalny	645391	687247	687226
Obszar Aglomeracji Słupsk-Koszalin:	367372	366524	365490
Miasto Słupsk	94849	93936	93206
Powiat Słupski	97367	97437	97717
Miasto Koszalin	109343	109170	108605
Powiat Koszaliński	65813	65981	65962

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

b) Przychylnie nastawiona do zmian administracja

Ukierunkowane na politykę ekologiczną i świadome władze, które biorą na siebie ciężar odpowiedzialności za miasto w zakresie kształtowania polityki zrównoważonego rozwoju Słupska.

c) Rozpoczęty proces rewitalizacji miasta

Proces ten przyczynia się do wprowadzania instrumentów systemowych wpływających na niwelowanie różnic dotyczących polaryzacji poziomu rozwoju mieszkańców miasta – polepszenie jakości życia, zmiany nastawień społecznych, również dotyczących bardziej ekologicznego trybu życia.

4.1.2. Słabe strony

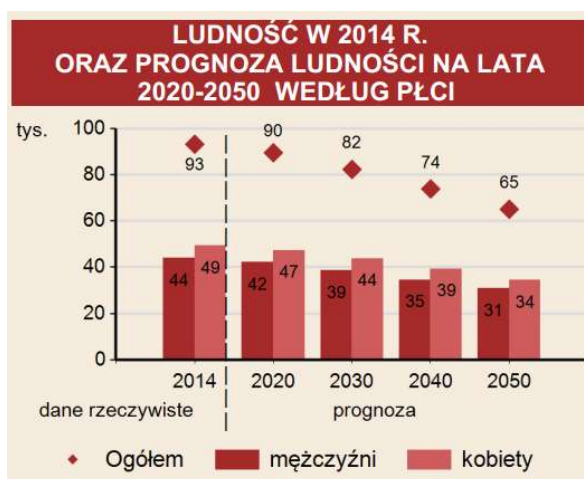
a) Wyludnianie się miasta

Z jednej strony liczebność została wskazana jako silna strona Słupska, z drugiej strony obserwuje się stały spadek liczby mieszkańców, na który wpływ mają: starzejące się społeczeństwo, ujemny przyrost naturalny i migracja ludności. Przy tej skali zjawiska, stosunkowo małym problem wydaje się być występujące niekorzystne zjawisko suburbanizacji. Znacznie większy problem stanowi migracja zarobkowa do konkurencyjnych metropolii polskich i zagranicznych. Wyszkoleni i zdolni mieszkańcy zasilają potencjał intelektualny i społeczny innych miast, czego wartością dodaną jest rozwój konkurencyjnych metropolii.

Bardzo niepokojąca jest predykcja i utrzymujący się spadek liczby mieszkańców, prognozowany przez Główny Urząd Statystyczny, co obrazują poniższe wykresy¹⁶:

¹⁶ Zob. *Diagnoza Słupska*, Słupsk 2015, s. 110–113.

Wykresy 1 i 2. Prognoza liczby mieszkańców Słupska do 2050 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

b) Ubóstwo społeczne

Część społeczności miasta to osoby znajdujące się w gorszej sytuacji finansowej (ponad 3600 gospodarstw domowych korzysta z pomocy społecznej). Ubóstwo zniechęca do działań, demotyduje; powoduje migrację zarobkową i rozbięcie rodzin; zmniejsza szanse na kształcenie dzieci i samokształcenie.

Tabela 6. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem				
	2009 gosp.	2010 gosp.	2011 gosp.	2012 gosp.	2013 gosp.
Powiat m.Grudziądz	5 284	5 162	5 253	5 335	5 342
Powiat m.Włocławek	7 428	7 803	7 496	7 440	7 677
Powiat m.Płock	5 201	5 335	4 672	5 145	5 276
Powiat m.Słupsk	4 252	4 016	3 475	3 638	3 673
Powiat m.Elbląg	5 786	5 965	4 712	5 802	6 132
Powiat m.Koszalin	2 481	2 701	2 886	2 988	2 956

Źródło: Diagnoza Społeczno--Gospodarcza Miasta Słupska na podstawie Banku Danych Lokalnych. GUS

c) Demotywacja społeczna

Społeczeństwo wydaje się być zmęczone sytuacją ekonomiczną: tak na poziomie makro, jak i na poziomie mikro. Zniechęcone społeczeństwo pracuje i uczy się mniej efektywnie, nie utożsamia się z działaniami administracji, z biznesem itd. Demotywacja nie sprzyja także zmianom społeczno-gospodarczym – ludzie nie angażują się w zmiany, występuje marazm i brak poparcia dla reform.

Jednym z mierników demotywacji jest tzw. wskaźnik frekwencji wyborczej, który dla Słupska w wyborach w 2014 r. wyniósł w przypadku drugiej tury tylko 29,21%.

Tabela 7. Frekwencja wyborcza w latach 2006–2014

Jednostka terytorialna	I tura			II tura		
	frekwencja wyborcza			frekwencja wyborcza		
	2006	2010	2014	2006	2010	2014
	%	%	%	%	%	%
Powiat m.Grudziądz	38,38	41,07	35,44	38,91		
Powiat m.Włocławek	39,41	40,82	34,65	34,63	35,99	30,56
Powiat m.Płock	41,90	46,48	38,04	30,98	34,95	
Powiat m.Słupsk	38,30	42,49	32,20		33,76	29,21
Powiat m.Elbląg	38,20	36,94	28,93		30,95	26,87
Powiat m.Koszalin	38,31	40,78	35,07		31,48	33,37

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

d) Malejący przyrost naturalny

W mieście z roku na rok rodzi się mniej dzieci. Obecnie przyrost naturalny jest ujemny. Oznacza to, że w Słupsku, w skali roku, odnotowuje się więcej zgonów w stosunku do urodzeń. Sytuacja ta nie sprzyja budowaniu kapitału intelektualnego miasta.

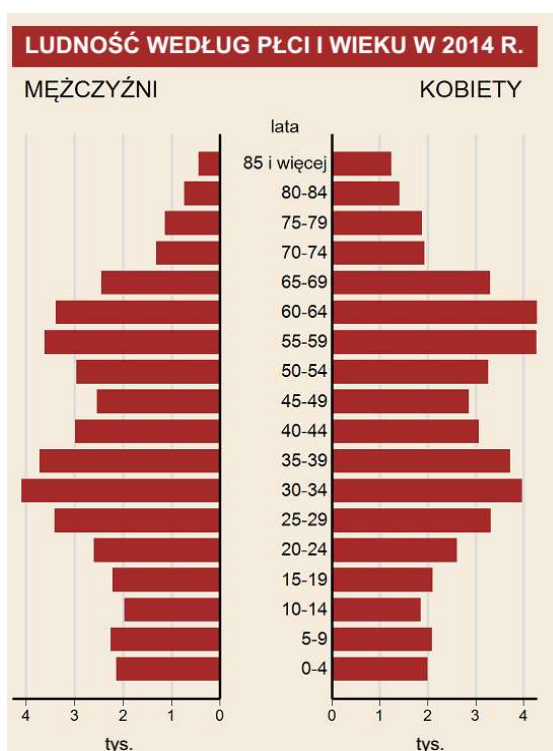
Tabela 8. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców			
Lata	2012	2013	2014
Przyrost	-2,5	-2,1	-2,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

e) Postępujący proces starzenia się społeczeństwa

Starzejące się społeczeństwo to pochodna punktów powyższych. Z miasta wyprowadzają się najczęściej osoby młode, decydujący jest tu czynnik ekonomiczny, demotywacja sprzyja zaś słabszemu przyrostowi naturalnemu. Konsekwencją jest fakt, że w mieście pozostają ludzie starsi, przywiązani do miejsca, oraz osoby charakteryzujące się niższym wskaźnikiem mobilności (zdolności do podjęcia ryzyka zmiany miejsca zamieszkania).

f) Powolna degradacja kapitału intelektualnego

Analizując badania fokusowe, prowadzone na grupie mieszkańców Słupska, można dojść do przekonania, że miasto ma do czynienia ze zjawiskiem sukcesywnego wybywania „elit”, zwłaszcza młodych i wykształconych mieszkańców¹⁷. Jest to w pewien sposób naturalne, ponieważ osoby te najlepiej aklimatyzują się do zmian, są mobilne i przygotowane do rywalizacji na rynku pracy w innych metropoliach. Niepożądanym efektem tego zjawiska jest fakt, że w mieście zostają osoby słabiej sobie radzące i nieprzystosowane do współczesnych warunków społeczno-gospodarczych, mało mobilne i takie, które z racji wykształcenia i kompetencji boją się ryzyka konkurencji na globalnym rynku pracy. Sytuacja taka nie jest korzystna z punktu widzenia pozyskiwania inwestorów dla miasta, którzy musieliby ponosić dodatkowe koszty z tytułu „przyciągania kapitału intelektualnego” z zewnątrz.

g) Niska świadomość proekologiczna

Z przeprowadzonych badań fokusowych można wyciągnąć następujące wnioski: respondenci, zwłaszcza osoby młode, chętnie wskazują na ekologię jako szansę dla miasta, niemniej jednak nie podają konkretnych przedsięwzięć, których realizacja wpłynęłaby pozytywnie na jego rozwój. Oczywiście, w niektórych dziedzinach ekologii nastąpił postęp, dotyczy to np. segregacji odpadów czy świadomości związanej ze zjawiskami klimatycznymi, niemniej jednak przed miastem jest jeszcze dużo pracy w zakresie edukacji ekologicznej i procesu uświadamiania mieszkańców oraz – co ważniejsze – włączania ich w szeroko pojmowane procesy proekologiczne.

¹⁷ Zob. raporty z badań fokusowych: „Przepis na Słusk...”

h) Standard edukacji, w którym wciąż gonimy Europę

Ocena ta wynika zarówno z opinii mieszkańców miasta – którzy biorąc udział w badaniach fokusowych wskazali na konieczność dostosowania edukacji do wyzwań współczesności, jak również z rankingów edukacyjnych różnego szczebla. Dobre miejsce w rankingach liceów z 2016 r.¹⁸ zajęło II Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza: 7. miejsce w skali województwa pomorskiego i 102. w skali kraju, a I LO im. Bolesława Krzywoustego - 211. pozycję w skali kraju. Jednak pozostałe licea zajęły pozycje poniżej 500. miejsca w skali kraju. Słabo wypada poziom techników, aczkolwiek zdecydowany progres obserwowany jest w Technikum nr 5 – 123. miejsce w skali kraju w 2016 r., podczas gdy w 2015 r. było to tylko miejsce 171., a w 2014 r. – miejsce powyżej 300. pozycji.

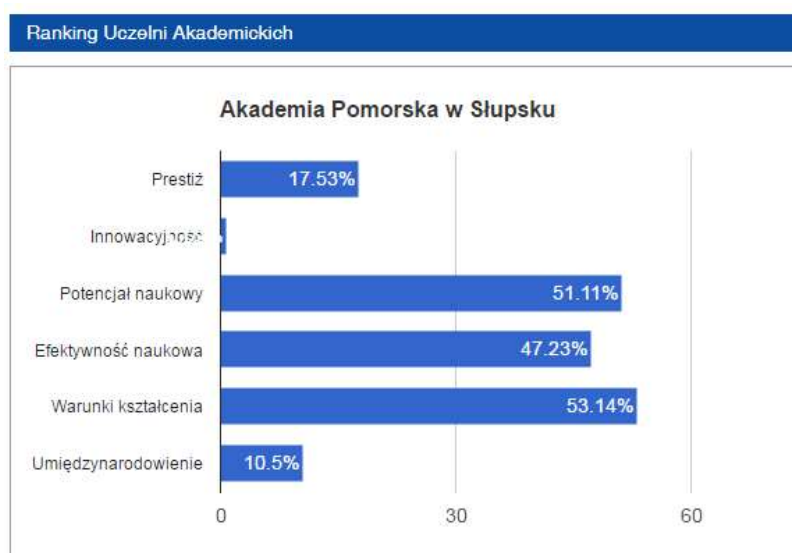
Niepokój budzi ranking uczelni wyższych, w których ocenia się:

- warunki kształcenia (w szczególności m.in. dostępność dla studentów, akredytacje, baza dydaktyczna, zbiory elektroniczne i drukowane),
- innowacyjność (pozyskane środki z UE i efektywność wykorzystania pozyskanych środków),
- umiędzynarodowienie (m.in. programy studiów w językach obcych, studenci cudzoziemscy, wymiana studencka, wielokulturowość środowiska),
- siłę naukową (w szczególności m.in. uprawnienia habilitacyjne, doktorskie, ocenę parametryczną jednostek, rozwój własnej kadry naukowej, prowadzone kierunki magisterskie, ofertę kształcenia podyplomowego i publikacje),
- prestiż uczelni (preferencje pracodawców, ocena przez kadrę akademicką –belwederską).

W sposób bezpośredni odzwierciedla on potencjał intelektualny miasta oraz możliwości wykorzystania innowacji, kreatywności, absorpcji dotacji unijnych, efektywności na rynku pracy itp. Najlepsza Słupska uczelnia – Akademia Pomorska w Słupsku zajęła 61. miejsce na 87 uczelni krajowych biorących udział w badaniu. Szczególnie niepojęty jest wyjątkowo niski poziom innowacyjności.

Poniżej tabela z ocenami częściowymi. Ocena maksymalna to 100% możliwości.

Tabela 9. Ocena częściowa Akademii Pomorskiej w Słupsku

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

¹⁸ Ranking Liceów Ogólnokształcących 2016, dostępny ramach portalu „Perspektywy” – <http://www.perspektywy.pl/> (stan na dzień 26.04.2016).

4.1.3. Szanse

a) Rządowy program 500+, Słupska karta dużej rodziny

To systemowe rozwiązania, będące m.in. próbą wsparcia dla pobudzania dzietności i promocji modelu 2+1+, które mogą stanowić instrument pobudzający obecnie ujemny przyrost naturalny.

b) Krajowe i zagraniczne instrumenty finansowe

Dzięki programom i dotacjom unijnym, ale także krajowym programom finansowym, w tym środkom pochodzącym od sektora prywatnego, można realizować wszelkie działania strategiczne dla rozwoju miasta. Zdecydowana większość programów poświęcona jest wspieraniu inicjatyw proekologicznych, społecznych, rewitalizacyjnych i służących rozwojowi innowacji i wspieraniu przedsiębiorczości.

c) Inkubator społeczny i rozwój ekonomii społecznej w mieście

Miasto, które pragnie, aby społeczność miejska rozwijała się oddolnie, chce pobudzić ją do aktywnych działań na rzecz rozwoju, musi wspomagać jej inicjatywy, wspierać liderów samorządowych, wprowadzać systemowe rozwiązania ułatwiające aktywność. W Słupsku, częściowo, działalność o takim charakterze prowadzi Słupskie Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej. Im prężniej będzie się ono rozwijać, tym mocniej będzie w stanie kreować podaż i popytem na usługi dla sektora pozarządowego i sektora liderów niezrzeszonych, wykazujących chęć działania na rzecz miasta.

d) Pobudzanie ruchów społecznych i ich aktywizacja na rzecz idei zielonego miasta

Aktywizacja może nastąpić poprzez różne aspekty: edukację, promocję, wykreowanie mody, ale także poprzez dobór odpowiednich instrumentów finansowych, polegających m.in. na stworzeniu programów grantowych, skierowanych przede wszystkim do sektora pozarządowego, ale także do kół naukowych na uczelniach, młodzieży szkolnej, klubów itp. Możliwy jest także regranting, którego celem powinna być realizacja zadań z zakresu rozwoju niskoemisyjnej gospodarki oraz wszelkich aspektów związanych z polityką zrównoważonego rozwoju w mieście.

4.1.4. Zagrożenia

a) Odstąpienie od działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i zielonego miasta

Wydaje się, że z punktu widzenia rozwoju, model zrównoważonego miasta jest jedynym, który gwarantuje – w krótkiej i długiej perspektywie – pewną przewagę konkurencyjną względem innych rozwijających się dookoła miast. Zaprzestanie tych działań doprowadzi do dalszego procesu wyludniania się miasta w przyszłości.

b) Dalszy odpływ potencjału intelektualnego miasta i osłabienie tym samym społecznego i intelektualnego kapitału miasta

Jeżeli w Słupsku, w znaczeniu obszaru funkcjonalnego miasta, nie uda się powstrzymać niekorzystnych procesów migracyjnych i ludności będzie ubywać, to miasto – z punktu widzenia tzw. atrakcyjności gospodarczej – będzie osiągało coraz słabsze wyniki. W konsekwencji, coraz trudniej będzie przyciągnąć nowych inwestorów i nowy kapitał.

4.2. Gospodarka

4.2.1. Mocne strony

a) Wyodrębniona strefa gospodarcza

Daje systemowy instrument, wraz z rozpoznawalnością i marką miasta.

b) Podjęta decyzja o kreowaniu nowoczesnej gospodarki wraz z tworzeniem wysokiej jakości miejsc pracy

Zakładając konsekwencję administracji w koordynowaniu i pobudzaniu innych partnerów do działania, nowoczesna, niskoemisyjna gospodarka powinna przynieść istotne efekty w każdej ze sfer: społecznej, gospodarczej i środowiskowej.

4.2.2. Słabe strony

a) Bliskość tarczy antyrakietowej

Amerykańska tarcza antyrakietowa jest zagrożeniem dla rozwoju gospodarczego miasta. Ogranicza plany zagospodarowania przestrzennego a także możliwości inwestowania m.in. w energetykę odnawialną. Stanowi poważny element ryzyka gospodarczego, co powodować może ucieczkę działających tu firm i brak woli rozwoju nowych biznesów - potencjalni inwestorzy zewnętrzni mogą odłożyć w czasie decyzje o lokowaniu biznesu w obszarze Słupska. Tarcza może odstraszać także osoby prywatne do osiedlania się na tym terenie.

b) Niski potencjał sektora badawczo-rozwojowego (B+R)

Nienowoczesny system edukacji oraz brak badań naukowych, a także mała ilość kierunków inżynierskich i ścisłych przyczyniają się do braku specjalistów na rynku, niska jest też wartość kapitału intelektualnego miasta. Sektor rozwiązań innowacyjnych, kreatywnych, rozwojowych (B+R) nie rozwija się oddolnie w sposób zadowalający, a inwestorzy nie ryzykują lokalizacji swoich inwestycji w Słupsku z powodu braku odpowiedniej kadry. Liczba słupskich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych kształtowała się w 2013 r. na poziomie 2 jednostek. W latach 2009–2013 przybyło w Słupsku jedno przedsiębiorstwo prowadzące działalność w tym obszarze. W tym samym okresie w województwie pomorskim liczba takich podmiotów wzrosła o 51,9%, a w całym kraju – o 53,3%¹⁹.

¹⁹ Zob. *Diagnoza Słupska*, s. 200–204.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność naukowo-badawczą

	Sekcja M dział 72				
	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat m.Grudziądz	2	3	3	2	2
Powiat m.Włocławek	2	2	1	1	2
Powiat m.Płock	7	7	5	4	5
Powiat m.Słupsk	1	1	1	2	2
Powiat m.Elbląg	4	4	3	4	8
Powiat m.Koszalin	9	8	9	10	9

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

c) Niska absorbcja środków unijnych w sektorze B+R

Absorbcja środków unijnych w latach 2004–2014, w przeliczeniu na głowę mieszkańca, pozycjonuje Słupsk daleko poza czołówką miast o charakterze powiatu. W porównaniu np. z Grudziądzem (podobnej wielkości miastem na prawach powiatu) z sumą 4365 zł w przeliczeniu na głowę mieszkańca, Słupsk pozyskał o połowę mniej środków – 2064 zł.

Tabela 11. Absorbcja środków unijnych w latach 2004–2014

2004–2009	2007–2011	2009–2012	2011–2013	2004–2014	Miasto	wydatki finansowane ze środków unijnych w latach 2004–2014 (w zł per capita, uwzględniając inflację – w cenach stałych 2014) bez danych ze spółek miejskich	środki UE (dane ze spółek miejskich 2007–2014, per capita w cenach stałych 2014)	SUMA
36	1	1	1	1	Przemysł	5561,75	177,02	5738,78
8	13	6	3	2	Krosno	4436,03	1044,77	5480,80
7	2	2	2	3	Sopot	5388,18	43,56	5431,74
3	3	4	14	4	Tychy	4462,17	758,55	5220,72
1	5	13	28	5	Rybnik	4371,09	0,00	4371,09
12	11	9	6	6	Grudziądz	3878,04	487,58	4365,61
13	6	3	8	7	Zamość	3704,87	560,34	4265,21
44	35	23	5	8	Dąbrowa Górnicza	4253,03	0,00	4253,03
4	7	10	9	9	Jelenia Góra	3868,83	370,35	4239,18
5	4	14	22	10	Zory	3215,65	971,42	4187,07
11	15	7	11	11	Elbląg	3508,28	650,48	4158,76
6	10	5	20	12	Suwałki	3770,75	201,17	3971,92
28	29	32	4	13	Nowy Sącz	1465,22	2209,69	3674,90
16	14	8	18	14	Łomża	3518,92	80,32	3599,23
23	17	15	7	15	Tarnobrzeg	2973,10	289,73	3262,83
24	39	44	35	16	Gliwice	2500,01	558,20	3058,21
2	9	37	38	17	Konin	2992,60	8,72	3001,32
41	32	26	16	18	Jastrzębie Zdr	2095,19	853,64	2948,83
10	12	12	29	19	Zabrze	2884,02	2,83	2886,85
9	16	28	25	20	Gdynia	2522,28	347,28	2869,56
14	8	11	26	21	Bytom	2563,12	226,35	2789,47
18	36	38	23	22	Płock	2070,92	677,93	2748,85
26	20	18	10	23	Biała Podlaska	1789,83	654,62	2444,45
19	19	16	21	24	Bielsko Biala	1787,39	604,31	2391,70
29	23	24	15	25	Piotrków Trybunalski	2353,29	0,00	2353,29
22	24	22	24	26	Częstochowa	2127,56	103,41	2230,97
40	34	29	13	27	Jaworzno	1439,20	786,00	2225,20
32	22	19	34	28	Tarnów	1510,00	706,90	2216,91
17	21	27	32	29	Świnoujście	1980,06	146,81	2126,87
33	25	20	19	30	Leszno	1952,39	113,72	2066,11
30	30	30	30	31	Słupsk	1916,53	148,30	2064,83
38	27	17	17	32	Włocławek	1941,40	102,47	2043,87
45	28	21	12	33	Siedlce	1362,35	646,43	2008,78
15	18	25	42	34	Ruda Słupska	1794,25	2,82	1797,07
31	37	31	27	35	Koszalin	1652,56	107,65	1760,22
42	38	34	31	36	Radom	1135,00	588,51	1723,51

Źródło: Wspólnota. Fundusze Europejskie. Ranking Wykorzystania środków z UE 2004–2014, Warszawa 2016

W całej perspektywie 2007–2014, z programu Innowacyjna Gospodarka – na badania, rozwój i innowacje – w Słupsku skorzystało tylko 9 podmiotów gospodarczych.

Tabela 12. Podmioty, które uzyskały dotację z programu Innowacyjna Gospodarka 2007–2014 w Słupsku

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]
Uruchomienie produkcji innowacyjnych wysokociśnieniowych zbiorników STAKO CNG Sp. z o.o.	STAKO Sp. z o.o.	23736320.00	5607786.40
Zakup i wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji opakowań z tworzyw sztucznych.	Przetwórstwo Tworzyw Sztucznych Plast-Box Spółka Akcyjna	11136639.94	4356252.59
OKNA Z POSZERZONYM PAKIETEM SZYBOWYM ZAWIERAJĄCE INNOWACYJNE ENERGOOSZCZĘDNE WZMOCNIENIE Z KOMPOZYTU	Firma „BAICAR” Bronisław Bajcar	7915692.51	3364169.31
Inwestycja technologiczna szansą wdrożenia renowacyjnych okien na bazie profilu PCV	FASADA WINDOWS & DOORS SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4679910.90	2360534.38
Inwestycja technologiczna szansą na wdrożenie do produkcji renowacyjnego okna drewnianego	FASADA WINDOWS & DOORS SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	4531929.45	2306269.75
Wdrożenie nowej technologii wytwarzania przepustów kablowych w firmie KAMIR.	Kamir Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	5577960.89	2210000.00
Opracowanie prototypu i wdrożenie do seryjnej produkcji samolotu ultralekkiego.	Zakłady Lotnicze Opaliński Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	4916600.00	2051050.00
Opracowanie prototypu i wdrożenie do seryjnej produkcji samolotu ultralekkiego.	Zakłady Lotnicze Opaliński Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	5714540.00	1861925.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mapadotacji.gov.pl/> (stan na dzień 26.04.2014)

d) Ośrodek akademicki, nierozpoznawalny w skali kraju

Brak dobrej marki i nierozpoznawalność wpływają na fakt, że głównym strumieniem zasilania i wypełniania miejsc na lokalnych uczelniach są kandydaci ze Słupska i z obszaru funkcjonalnego miasta. Pośrednio winę za to ponosi niedostosowana do aktualnych potrzeb jakość kształcenia, zakres i kierunki studiów.

Tabela 13. Liczba studentów na uczelniach w Słupsku i innych wybranych miastach, w latach 2012–2013

Jednostka terytorialna	studenci ogółem	
	2012 osoba	2013 osoba
Powiat m.Grudziądz	731	455
Powiat m.Włocławek	3 802	3 255
Powiat m.Płock	7 943	7 296
Powiat m.Słupsk	4 832	3 987
Powiat m.Elbląg	5 007	4 427
Powiat m.Koszalin	11 346	10 508

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

4.2.3. Szanse

a) Współpraca z gminami w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupska oraz rozwój bilateralnych stosunków pomiędzy nadmorską Ustką a Słupskiem

Wspólny rynek pracy, edukacja, większy potencjał terenów inwestycyjnych, polityka pozyskiwania inwestorów, zakupy grupowe, centra usług wspólnych i inne – te wszystkie elementy, mądrze zarządzane, mogą mieć znaczący wpływ na rozwój gospodarczy obszaru funkcjonalnego. Natomiast wartość dodana współpracy przyniesie wymierny efekt w każdej z gmin z osobna. Dodatkowo współpraca z Ustką, zwłaszcza w kontekście budowy wspólnych produktów turystycznych może przyczynić się do rozwoju rynku turystycznego, podniesienia jakości świadczonych usług, konkurencyjności oraz wydłużenia sezonu turystycznego. Także rozbudowa

portu morskiego w Ustce jest jednym ze strategicznych czynników rozwoju całego MOF.

b) Budowa drogi ekspresowej S6

Droga ekspresowa S6 zwiększy dostęp do portów morskiego i lotniczego. Ułatwi komunikację z Trójmiejską strefą logistyczną, dzięki czemu nastąpi płynniejszy transfer dóbr i usług, a sam Słupsk zostanie wpisany (połączony) w sieć polskich aglomeracji. Należy pamiętać o tym, że dzisiejszy system szybkich dróg w Europie nie łączy regionów, tylko konkretne miasta, metropolie. Słupsk ma szansę i powinien być jednym z takich punktów na mapie drogowej Europy.

c) Rozbudowa oferty kształcenia sektora uczelni wyższych

Obecnie program kształcenia uczelni wyższych nie nadąża za bieżącymi i przyszłymi potrzebami rynku i z tego tytułu jest on nieatrakcyjny dla rynku pracy. Zmiana programu, dodatkowe kierunki, zwłaszcza inżynierskie i ścisłe, związane ze specjalizacją regionu i miasta, mogą przynieść wymierne korzyści w przyszłości.

d) Rozwój badań naukowych i zaawansowane doradztwo poprzez wspólną realizację projektów w sektorze nauki i biznesu

Szansą dla Słupska będzie zwiększona współpraca na linii środowisko naukowe i przedsiębiorstwa. W obecnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej istnieje szereg programów, z których środki będą przeznaczone na realizację wspólnych projektów, w szczególności na tzw. komercjalizację badań.

e) Systemowy program wsparcia dla rozwoju uczelni w Słupsku

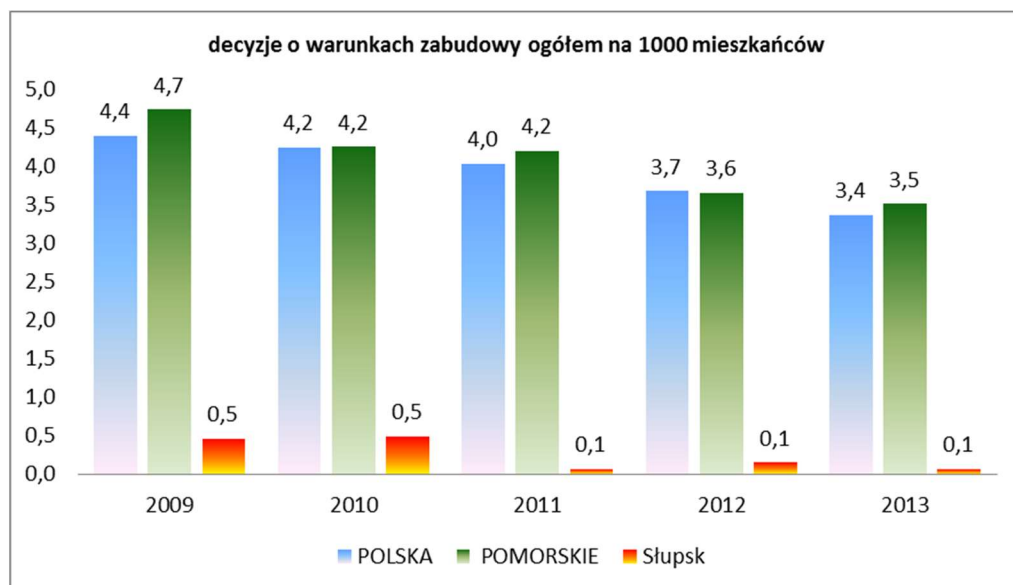
Wykreowanie mody na studiowanie w Słupsku, wsparcie dla pozyskania kadry naukowej z dużym dorobkiem badawczym, rozwój kluczowych specjalizacji miasta i kierunków studiów – to wyzwania, które w dalekiej perspektywie będą stanowić znaczący wkład dla rozwoju miasta i aglomeracji.

f) Rozwój mieszkalnictwa

Szansą dla Słupska może okazać się rozwój mieszkalnictwa, w tym mieszkań komunalnych. Większa podaż mieszkań powinna też wpływać korzystnie na zatrzymanie odpływu mieszkańców Słupska, a przede wszystkim na podniesienie jakości ich życia. Z danych statystycznych wynika, że Słupsk, w niektórych wskaźnikach dotyczących dziedziny mieszkalnictwa, odbiega od średniej krajowej i od średniej dla województwa pomorskiego. Dotyczy to m.in. liczby oddawanych mieszkań, średniej powierzchni użytkowej mieszkań i innych²⁰.

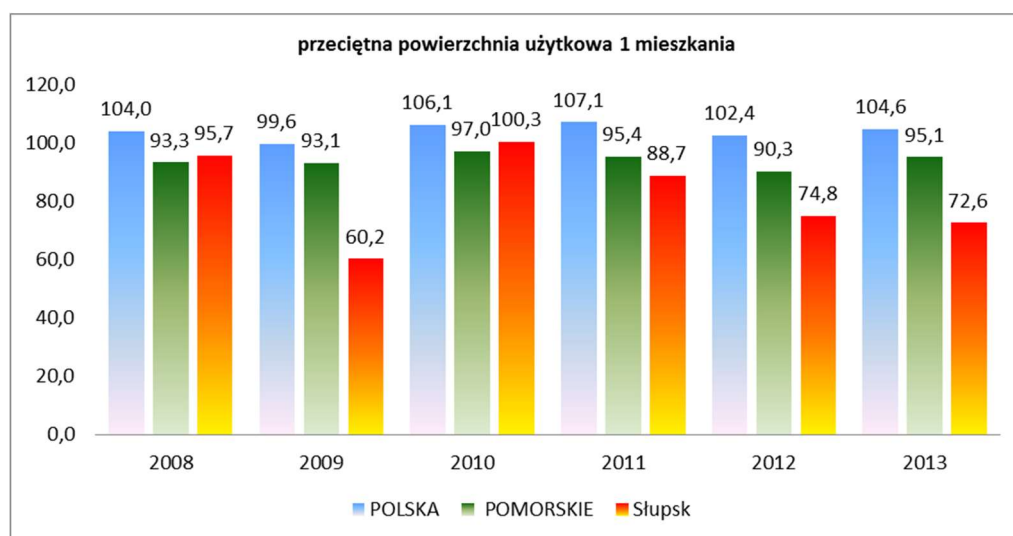
²⁰ Zob. *Diagnoza Słupska*, s. 230–242.

Tabela 14. Decyzje o warunkach zabudowy wydane w latach 2009–2013 na 1000 mieszkańców

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

Tabela 15. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w latach 2008–2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

g) Miejsca pracy związane z innowacyjnymi branżami

Wspieranie rozwoju innowacyjnych branż związanych z gospodarką niskoemisyjną może przynieść wymierny efekt w postaci wygenerowania nowych miejsc pracy, w tym tzw. „zielonych miejsc pracy”²¹, które według OECD i Banku Światowego „mogą powstać w każdym zawodzie, pod warunkiem, że pracownicy będą

²¹ Szerzej Forbes,

a Gospodarka to więcej miejsc pracy, <http://www.forbes.pl/> (stan na dzień 26.04.2014).

w sposób pośredni, lub bezpośredni zaangażowani w polepszenie środowiska w danym obszarze²².

Tabela 16. Możliwe miejsca pracy w sektorze zielonej gospodarki według OECD

	Intensywność tworzenia nowych zawodów
Remonty budynków (np. termomodernizacja)	wysoka
Przechodzenie na pojazdy nisko lub zeroemisyjne	średnia
Wiatr, Słońce	wysoka
Inteligentne liczniki	wysoka
Rozwój baterii i technologii gromadzenia energii	średnia
Czysta energia (badania i rozwój)	średnia
CCS (technologie składowania węgla)	niska

Źródło: OECD 2010, *Green jobs and skills: the local labour market implications of addressing climate change*

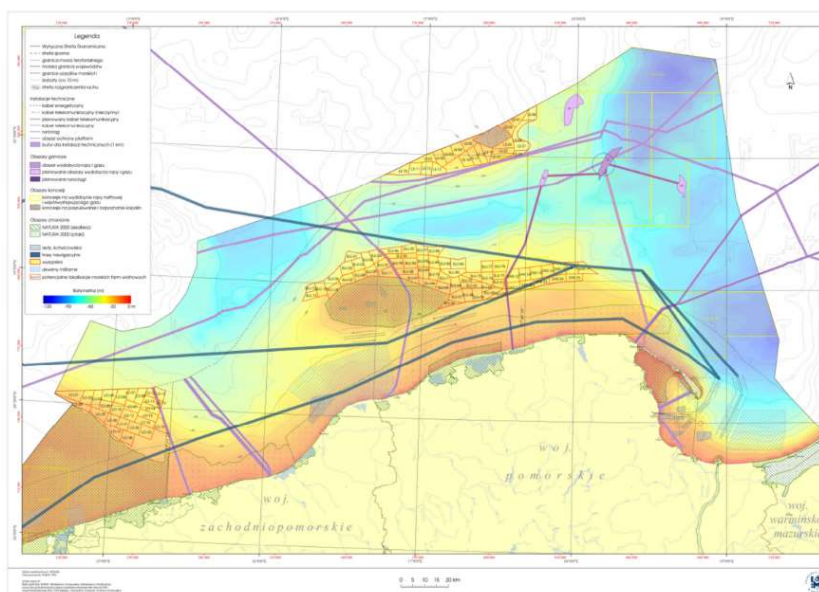
h) Budowa morskiej sieci przesyłowej i rozbudowa farm wiatrowych w okolicach Słupska

Na szczeblu krajowym planowane są inwestycje w farmy wiatrowe oraz morskiej sieci przesyłowej, łączącej Główny Punkt Zasilania Słupsk--Wierzbicino z Żarnowcem, która pozwoli m.in. na przyłączenie dodatkowych farm wiatrowych, w tym farm na obszarach morskich²³. Docelowo sieć powinna zostać połączona kablem morskim z liniami transgranicznymi łączącymi kraje basenu Morza Bałtyckiego, jako tzw. element Baltic Supergrid.

²² A. Morysińska, *Zielone miejsca pracy – jak je badać, a jak je tworzyć?*, maszynopis powielony 2015.

²³ Zespół ekspertów Fundacji na rzecz Energetyki Zrównoważonej, *Program rozwoju morskiej energetyki i przemysłu morskiego w Polsce*, Warszawa 2013.

Rysunek 1. Hipotetyczne strefy rozmieszczenia morskich farm wiatrowych

Źródło: Fundacja na rzecz Energetyki Zrównoważonej

4.2.4. Zagrożenia

Zagrożeniami w sferze gospodarczej są głównie zewnętrzne czynniki natury ekonomiczno-politycznej:

- globalny kryzys społeczno-ekonomiczny, w tym kryzys migracyjny;
- zmiana priorytetów i odejście od polityki zrównoważonego rozwoju prowadzonej w ramach Zjednoczonej Europy;
- kryzys polityczny w Unii Europejskiej.

4.3. Środowisko i przestrzeń

4.3.1. Mocne strony

a) Lokalizacja

Słupsk, jako miasto o charakterze aglomeracji, jest bardzo korzystnie usytuowany. Z jednej strony - jako dwumiasto z Ustką jest położony nad morzem; z drugiej - jest na tyle blisko i jednocześnie na tyle oddalony od pozostałych dwóch krajowych metropolii bałtyckich, tj. Szczecina i Gdańska, że może „pozwolić sobie” na samodzielny, autonomiczny rozwój. Jedyny warunek to specjalizacja i wykreowanie marki.

Dodatkowo, w bliskiej odległości znajduje się – bardzo podobne pod względem uwarunkowań – miasto Koszalin, co daje możliwość ścisłej bilateralnej współpracy, która może przynieść obu stronom wymierne korzyści.

b) Czystość powietrza i walory przyrodnicze

Parametr czystości powietrza wpływa zarówno na wizerunek miasta, jak i na poziom jakości życia miesz-

kańców, w szczególności na ich zdrowie. Należy zaznaczyć, że Słupsk zaliczyć można do grupy jednych z czystszych i zdrowszych miast w kraju. Potwierdzeniem tej tezy są m.in. takie wskaźniki, jak: emisja zanieczyszczeń powietrza²⁴, emisja pyłów i inne.

Tabela 17. Emisja zanieczyszczeń powietrza. Słupsk na tle wybranych miast

Jednostka terytorialna	emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych - emisja CO ₂					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	t/r	t/r	t/r	t/r	t/r	t/r
Powiat m.Grudziądz	150 984	156 942	155 812	146 393	132 973	145 186
Powiat m.Włocławek	1 207 258	1 057 160	1 064 623	1 163 893	1 234 634	1 065 145
Powiat m.Płock	6 234 024	6 175 655	6 406 849	6 320 011	6 169 571	6 268 897
Powiat m.Słupsk	142 023	146 991	165 922	141 562	149 946	143 216
Powiat m.Elbląg	270 538	314 109	327 360	302 064	309 068	307 140
Powiat m.Koszalin	126 155	135 580	151 257	118 302	122 067	119 348

Źródło: Bank Danych Lokalnych. GUS

c) Występowanie obszarów cennych przyrodniczo

Walory Słupka podnosi bliskość Słowińskiego Parku Narodowego, Parku Krajobrazowego Doliny Słupi, a także wysoko ocenianego pasa nadmorskiego, dającego znaczną przewagę konkurencyjną względem plaż Zatok Gdańskiej.

d) Warunki sprzyjający inwestycjom w odnawialne źródła energii

Wiele wiatry, ilość dni słonecznych i liczba dni o lekkim zachmurzeniu wskazują, że Słupsk i okolice posiadają warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi odnawialnych źródeł energii. Potwierdzają to prowadzone i planowane inwestycje w energetykę wiatrową w powiecie słupskim i okolicy. Choć w samym mieście i najbliższej okolicy występują ograniczenia rozwoju energetyki wiatrowej, spowodowane m.in. nowymi przepisami prawnymi czy też bliskością tarczy antyrakietowej, w Słupsku istnieją bardzo dobre warunki do pozyskiwania energii ze słońca (fotowoltaiką) czy rozwoju biogazowni.

e) Gospodarka przestrzenna

Wysoki procent powierzchni terenów miejskich objęty jest planami zagospodarowania przestrzennego. Obszar miasta wyraźnie podzielony jest na strefę przemysłową, części zielone i rekreacyjne, części mieszkaniowe i usługowe. W 2014 r. powierzchnia Słupska, objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wynosiła 3 010,50 ha, co stanowiło 69,8% powierzchni miasta. W porównaniu z 2008 r. nastąpił wzrost o 1 874,50 ha, tj. o 43,4%²⁵ pod względem uchwalania nowych planów miejscowych.

f) Węzeł komunikacyjny

Słupsk stanowi naturalny węzeł komunikacyjny na szlaku Wschód–Zachód, łącząc Europę poprzez Berlin

²⁴ Szerzej zob. *Diagnoza Słupska*, s. 311–338.

²⁵ *Diagnoza Słupska*, s. 296.

i Szczecin ze Wchodem, tj. z Ukrainą i Rosją – poprzez Gdańsk, Elbląg. Węzeł ten służy zarówno transportowi drogowemu, jak i kolejowemu. Duży potencjał miejsc i rezerwy terenowej pod przyszłe inwestycje stworzą droga ekspresowa S6 i ta w stronę Ustki.

g) Mobilność

Dobrze postrzegana przez społeczność lokalną infrastruktura dotycząca dróg i ścieżek rowerowych, ciągów pieszych, lokalnych rozwiązań komunikacyjnych²⁶.

4.3.2. Słabe strony

a) Degradacja przestrzeni miejskich

Proces degradacji jest naturalnym procesem starzenia się miast. W przypadku Słupska zniszczone przestrzenie zostały objęte lokalnym programem rewitalizacji.

b) Brak bezpośredniego połączenia drogowego o charakterze ekspresowym z południem kraju

Z punktu widzenia ruchu turystycznego, Słupsk nie jest najlepiej skomunikowaną aglomeracją miejską względem miast Polski środkowej i południowej.

c) Transport modalny

W zasadzie nie istnieją w obrębie aglomeracji słupskiej rozwiązania polegające na systemie transportu modalnego.

d) Zjawisko niekontrolowanej suburbanizacji

Mieszkańcy miasta przenoszą się na niezagospodarowane przestrzenie i nieuzbrojone tereny przedmieść i gmin sąsiednich. Funkcjonalnie pozostają jednak zależni od aglomeracji (miejsca pracy, szkoły, handlu i innych usług), generując w ten sposób ruch oraz mnożąc oczekiwania porównywalne z oczekiwaniami mieszkańców zamieszkujących centra miast.

4.3.3. Szanse

a) Rozwój polityki proekologicznej Unii Europejskiej

Spełnienie tego warunku spowoduje wzrost znaczenia projektów z zakresu zrównoważonego rozwoju, w tym ochrony środowiska, dofinansowania badań i działań w tym zakresie.

b) Współpraca w zakresie zintegrowanego planowania przestrzennego z gminami obszaru funkcjonalnego Słupska

Budowa systemu opartego na zintegrowanym aglomeracyjnym planie (studium) zagospodarowania przestrzennego pozwoliłaby bardziej racjonalnie planować drogocenną przestrzeń miasta i gmin sąsiednich. Wspólna polityka planowania przestrzennego pozwala na uwolnienie i odmrożenie rezerwy terenowej oraz nadanie jej innych realnych funkcji z korzyścią dla rozwoju aglomeracji.

²⁶ Na podstawie raportów z badań fokusowych: „Przepis na Słupsk...”.

c) Zintegrowany system zarządzania transportem zbiorowym

Wprowadzenie jednolitej polityki transportowej, wspólnych operatorów i tzw. jednego biletu w ramach aglomeracji słupskiej, byłoby szansą dla rozwoju turystyki, ale także znacznie oddziaływałoby na jakość życia mieszkańców miasta.

4.3.4. Zagrożenia

a) Niepodjęcie działań na rzecz szeroko pojmowanej ochrony środowiska

Zagrożeniem byłoby nierealizowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, a także innych działań, które mają na celu zarówno ochronę środowiska, jak i rozwój gospodarczy oparty na niskoemisyjnych technologiach.

b) Zmiana polityki transportowej kraju i inne priorytety inwestycji drogowych, kolejowych i morskich

Zmiany polityczne dotyczące strategicznych dla miasta i regionu inwestycji drogowych, które opóźniałyby by budowę dróg S6, S11, DK21, modernizacji linii kolejowych 405 i 202.

5. Wybór priorytetów

W celu syntezy opinii: mieszkańców, administracji, biznesu, ekspertów, z uwzględnieniem badań fokusowych, diagnozy i analizy SWOT pod względem potrzeb społecznych, gospodarczych i przestrzenno-środowiskowych związanych z rozwojem Słupska, stworzono macierz do wyboru priorytetów.

Każdy z obszarów strategicznych poddano systemowi konsultacji, w wyniku których każda z wymienionych powyżej grup mogła zaproponować nadanie własnych priorytetów realizacyjnych dla każdego z obszarów. Skala ocen to 1–3, gdzie 1 oznacza najniższy, a 3 – najwyższy priorytet realizacyjny. Dodatkowo ustalono wagi, wg których dla rozwoju społecznego głos mieszkańców liczony był wagą 40%, natomiast pozostałe głosy otrzymały wagę po 30% dla oceny ekspertów miejskich oraz ekspertów zewnętrznych.

W przypadku oceny dla rozwoju gospodarczego przyjęto następujący system wag:

- mieszkańcy – 20% ważności oceny,
- eksperci miasta – 40% ważności oceny,
- eksperci zewnętrzni – 40% ważności oceny.

Podobny system wag zastosowano przy ocenie obszaru środowiskowego.

Ostatnie kryterium dotyczyło znaczenia dla wizerunku miasta, przy opracowaniu którego dopuszczono do oceny dwie grupy eksperckie z systemem wag po 50%.

W wyniku uzyskanych punktów przyjęto następujące priorytety realizacyjne: w ramach obszaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego i wizerunkowego – kierunek strategiczny uzyskiwał priorytet wysoki po przekroczeniu 80 pkt, niski priorytet nadawany był tym kierunkom, które uzyskały poniżej 40 pkt. Dokonano także oceny sumarycznej wszystkich obszarów, nadając miano wysokiego priorytetu strategicznego kierunkom, które osiągnęły powyżej 300 pkt.

Poniżej dwie tabele z wynikami badań.:

Tabele 18 i 19. Wyniki konsultacji – społecznych i eksperckich – obszarów strategicznych

Działania strategiczne		Strategia										Priorytet			
		Znaczenie dla rozwoju społecznego					Znaczenie dla rozwoju gospodarczego					Znaczenie dla środowiska		Znaczenie dla wizerunku miasta	
lp	Opis	Priorytety mierzalne	Ocena ekspercka	Priorytety mierzalne	Ocena ekspercka	Priorytety mierzalne	Ocena ekspercka	Priorytety mierzalne	Ocena ekspercka	Priorytety mierzalne	Ocena ekspercka	Priorytety mierzalne	Ocena ekspercka	pkt	opisowo
Miejscowa demokracja	1	Wzmacniamy więzi społeczne	3	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	256,67	średni
	2	Kazemy decydować	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	236,67	średni
	3	Wyrównujemy szanse	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	153,33	średni
Jakość życia	4	Poprawiamy sytuację mieszkaniową	3	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	230,00	średni
	5	Dobrze edukujemy	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	353,33	wysoki
	6	Pracujemy nad kulturą	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	310,00	wysoki
	7	Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę	2	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	236,67	średni
	8	Poprawiamy jakość żywienia w obszarach o niskim dochodzie	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	216,67	średni
	9	Upoprawiamy warunki sportu	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	183,33	średni
	10	Dbamy o bezpieczeństwo	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	206,67	średni
Nowoczesna, zielona gospodarka	11	Investujemy w zieloną gospodarkę	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	333,33	wysoki
	12	Wspieramy lokalną przedsiębiorczość	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	270,00	średni
	13	Wdrażamy innowacyjne projekty	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	313,33	wysoki
	14	Pracujemy nad doświadczeniami	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	283,33	średni
Natura i surowce	15	Skutecznie zarządzamy zasobami	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	256,67	średni
	16	Rozbudowujemy infrastrukturę turystyczną	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	276,67	średni
	17	Chrońmy przyrodę, rozwijamy tereny zielone	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	283,33	średni
	18	Pracujemy nad poprawą gospodarki surowcami	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	290,00	średni
	19	Chrońmy klimat	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	280,00	średni
	20	Dbamy o jakość powietrza	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	306,67	wysoki
	21	Uoszczamy wodę, budujemy efektywną infrastrukturę	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	293,33	średni
	22	Tworzymy dobre warunki dla zwierząt	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	273,33	średni
Mobilność i zrównoważony transport	23	Rozwijamy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	346,67	wysoki
	24	Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	356,67	wysoki
	25	Rehabilitujemy i poprawiamy estetykę miasta	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	273,33	średni
Przestrzeń miasta	26	Dobrze planujemy przestrzeń	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	293,33	średni
		Waga		40	30	50	20	40	40	20	40	40	20	40	50

		Strategia													
Dziedzina strategiczna	Lp	Priorytet społeczny		Priorytet gospodarczy		Priorytet środowiskowy		Priorytet wizerunkowy		Priorytet strategiczny					
		pkt	opisowo	pkt	opisowo	pkt	opisowo	pkt	opisowo	pkt	opisowo	pkt	opisowo		
Miejska demokracja	1	90,00	wysoki	46,67	średni	53,33	średni	66,67	średni	256,67	średni	53,33	średni		
	2	66,67	średni	40,00	średni	46,67	średni	83,33	wysoki	236,67	średni	83,33	wysoki		
	3	46,67	średni	33,33	niski	40,00	średni	33,33	niski	153,33	średni	33,33	niski		
Jakość życia	4	80,00	średni	66,67	średni	33,33	niski	50,00	średni	230,00	średni	83,33	wysoki		
	5	100,00	wysoki	100,00	wysoki	80,00	średni	83,33	wysoki	363,33	wysoki	100,00	wysoki		
	6	90,00	wysoki	66,67	średni	53,33	średni	100,00	wysoki	310,00	wysoki	53,33	średni		
	7	66,67	średni	53,33	średni	66,67	średni	50,00	średni	236,67	średni	66,67	średni		
	8	43,33	średni	53,33	średni	53,33	średni	66,67	średni	216,67	średni	53,33	średni		
	9	56,67	średni	40,00	średni	53,33	średni	33,33	niski	183,33	średni	56,67	średni		
Nowoczesna, zielona gospodarka	10	56,67	średni	53,33	średni	46,67	średni	50,00	średni	206,67	średni	46,67	średni		
	11	33,33	niski	100,00	wysoki	100,00	wysoki	100,00	wysoki	333,33	wysoki	100,00	wysoki		
	12	66,67	średni	86,67	wysoki	33,33	niski	83,33	wysoki	270,00	średni	33,33	niski		
	13	76,67	średni	100,00	wysoki	53,33	średni	83,33	wysoki	313,33	wysoki	53,33	średni		
	14	66,67	średni	100,00	wysoki	33,33	niski	83,33	wysoki	283,33	średni	33,33	niski		
	15	43,33	średni	86,67	wysoki	53,33	średni	83,33	wysoki	266,67	średni	43,33	średni		
Natura i surowce	16	46,67	średni	86,67	wysoki	60,00	średni	83,33	wysoki	276,67	średni	60,00	średni		
	17	80,00	średni	33,33	niski	86,67	wysoki	83,33	wysoki	283,33	średni	86,67	wysoki		
	18	53,33	średni	66,67	średni	86,67	wysoki	83,33	wysoki	290,00	średni	86,67	wysoki		
	19	33,33	niski	46,67	średni	100,00	wysoki	100,00	wysoki	280,00	średni	33,33	niski		
	20	56,67	średni	66,67	średni	100,00	wysoki	83,33	wysoki	306,67	wysoki	66,67	średni		
	21	56,67	średni	53,33	średni	100,00	wysoki	83,33	wysoki	293,33	średni	53,33	średni		
Mobilność i zrównoważony transport	22	56,67	średni	46,67	średni	86,67	wysoki	83,33	wysoki	273,33	średni	86,67	wysoki		
	23	90,00	wysoki	73,33	średni	100,00	wysoki	83,33	wysoki	346,67	wysoki	100,00	wysoki		
Przestrzeń miasta	24	100,00	wysoki	66,67	średni	100,00	wysoki	100,00	wysoki	366,67	wysoki	100,00	wysoki		
	25	90,00	wysoki	46,67	średni	53,33	średni	83,33	wysoki	273,33	średni	90,00	wysoki		
	26	76,67	średni	66,67	średni	66,67	średni	83,33	wysoki	293,33	średni	76,67	średni		

Tabela 18 i 19. Źródło: opracowanie własne

5.1. Priorytetowe obszary strategiczne

Ostatecznie, biorąc pod uwagę: analizę wewnętrzną i zewnętrzną wraz z analizą SWOT, badania fokusowe mieszkańców, diagnozę społeczno-gospodarczą, macierz priorytetów, oceny ekspertów, opinię zespołu koordynującego prace nad Strategią – wyspecyfikowano w Słupsku 12 strategicznych obszarów, będących jednocześnie kierunkami rozwoju Słupska na lata 2017–2022:

1. Wzmacniamy więzi społeczne – dzięki więzom społecznym możemy tworzyć wspólnotę niezbędną do kształtowania pozytywnej przyszłości Słupska. Chcemy je wspierać przy pomocy narzędzi takich jak wzmacnianie lokalnego patriotyzmu i lokalnej tożsamości, wspólne działania i inicjatywy integrujące mieszkańców.

2. Poprawiamy sytuację mieszkaniową – bardzo ważne jest dla nas rozwiązanie problemu braku mieszkań dla osób potrzebujących i złego stanu mieszkań w zasobie komunalnym.

3. Dobrze edukujemy – wyzwaniem jest przestawienie nauczania na nowoczesne tory. Zmiany w edukacji powinny przekładać się nie tylko na dobre wyniki egzaminów zewnętrznych, ale także dawać uczniom i uczniom realne wsparcie w rozwoju ich pasji i zainteresowań, rozwijać umiejętności społeczne i obywatelskie w świecie oraz skutecznie przygotowywać do pracy.

4. Przyciągamy kulturą – aby Słupsk stał się miastem przyciągającym przestrzenią, tradycją i różnorodnością, planujemy większe otwarcie sfery kultury na potrzeby mieszkańców, wypełnianie przestrzeni szeregiem różnorodnych inicjatyw, a także ukształtowanie najważniejszych kulturowych marek miasta.

5. Inwestujemy w gospodarkę – dzięki możliwości pozyskiwania środków unijnych i realizowania własnych działań inwestycyjnych chcemy realizować inwestycje podnoszące trwale jakość życia oraz rozwijające lokalną gospodarkę, co z założenia przyniesie efekty w postaci poprawy środowiska, infrastruktury i jakości życia mieszkańców, a także wpłynie na rozwój miejsc pracy.

6. Wspieramy lokalną przedsiębiorczość – ze względu na dominację na słupskim rynku małych i średnich przedsiębiorstw, których rozwój na razie nie jest dynamiczny, miasto musi wypracować skuteczną politykę rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez systemy ulg, doradztwa i profesjonalną obsługę.

7. Jesteśmy innowacyjni – chcemy, aby Słupsk do 2022 r. stał się stolicą regionu dla młodych innowacyjnych firm oraz ośrodkiem badań naukowych i rozwojowych na potrzeby współpracujących ze sobą samorządów, środowisk okołobiznesowych i naukowych, w czym pomóc ma m.in. powołanie ośrodka badawczo-rozwojowego – Instytutu Zielonej Energii.

8. Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone – dzika przyroda i zieleń miejska pełnią w mieście m.in. funkcje estetyczne, ekologiczne, rekreacyjne a także adaptacji do zmian klimatu. Chcemy podnosić zarówno jakość życia mieszkańców, jak i znacząco poprawiać atrakcyjność miasta poprzez rozwój komfortu i dostępności terenów zielonych oraz ochronę terenów cennych przyrodniczo.

9. Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami – już teraz Słupsk może pochwalić się produkcją małej ilości odpadów, powszechną segregacją surowców wtórnych, nowoczesnymi i sprawnie funkcjonującymi zakładami przetwarzającymi odpady. Chcemy kontynuować działania na tym polu, tak aby docelowo zbudować społeczeństwo i gospodarkę bezodpadową.

10. Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy – chcemy kontynuować rewolucję transportową w Słupsku, racjonalizując potrzeby transportowe i rozwijając transport zbiorowy, pieszy i rowerowy, aby tym samym zmieniać preferencje i przyzwyczajenia w wyborze środka komunikacji, tworzyć alternatywy dla transportu samochodowego.

11. Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych – Słupsk dysponuje dogodnymi warunkami do jazdy na rowerze i poruszania się pieszo m.in. dzięki płaskiemu ukształtowaniu terenu. Chcemy zwiększać popularność tych form transportu, poprzez modernizację układu komunikacyjnego, rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, poprawę jakości komunikacji pieszo-rowerowej.

12. Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta – chcemy, aby słupskie Śródmieście, Stare Miasto

i Podgrodzie były znów przestrzenią przyjazną do życia i samorealizacji, napędzającą również lokalną gospodarkę. Przywracanie świetności zdegradowanym obszarom powinno być traktowane jako czynnik warunkujący rozwój i poprawę jakości życia mieszkańców oraz innych użytkowników tych terenów.

W wyniku usystematyzowania, po uwzględnieniu priorytetów, miasto Słupsk realizować będzie następujące kierunki rozwoju:

Tabela 20. Dziedziny strategiczne i kierunki rozwoju przyjęte w Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022

Strategia			
Dziedzina strategiczna	Lp	Obszary strategiczne/kierunek rozwoju	Priorytet
Miejska demokracja	1	Wzmacniamy więzi społeczne	Wysoki
	2	Razem decydujemy	Średni
	3	Wyrównujemy szanse	Średni
Jakość życia	4	Poprawiamy sytuację mieszkaniową	Wysoki
	5	Dobrze edukujemy	Wysoki
	6	Przyciągamy kulturą	Wysoki
	7	Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę	Średni
	8	Poprawiamy jakość żywienia w oparciu o lokalne produkty	Średni
	9	Upowszechniamy sport	Średni
	10	Dbamy o bezpieczeństwo	Średni
Nowoczesna gospodarka	11	Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę	Wysoki
	12	Wspieramy lokalną przedsiębiorczość	Wysoki
	13	Jesteśmy innowacyjni	Wysoki
	14	Przygotowujemy do pracy	Średni
	15	Skutecznie przyciągamy inwestorów	Średni
	16	Rozbudowujemy ofertę turystyczną	Średni
Natura i surowce	17	Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone	Wysoki
	18	Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami	Wysoki
	19	Chronimy klimat	Średni
	20	Dbamy o jakość powietrza	Średni
	21	Dostarczamy dobrą wodę, budujemy błękitną infrastrukturę	Średni
	22	Tworzymy dobre warunki dla zwierząt	Średni
Mobilność i zrównoważony transport	23	Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy	Wysoki
	24	Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych	Wysoki
Przestrzeń miasta	25	Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta	Wysoki
	26	Dobrze planujemy przestrzeń	Średni

Źródło: opracowanie własne

DZIEDZINY STRATEGICZNE I KIERUNKI ROZWOJU

I. MIEJSKA DEMOKRACJA

Nie można dokonać żadnej zmiany w mieście bez jego mieszkanki i mieszkańców. Dlatego punktem wyjścia Strategii Rozwoju Słupska jest miejska demokracja. Priorytetem na tym polu jest wzmocnienie więzi społecznych, budowanie wspólnoty – po to, byśmy mieli poczucie dumy z naszego miasta i byli jego prawdziwymi gospodarzami. Pełny dostęp do informacji dotyczących funkcjonowania miasta, możliwość rozliczania rządzących a także współdecydowanie o sprawach dla mieszkańców ważnych – to podstawa funkcjonowania miejskiej wspólnoty. Transparentne, demokratyczne, otwarte na potrzeby wszystkich mieszkańców miasto ma lepsze szanse rozwoju niż to, w którym decyzje podejmowane są w sposób niejawny, ponad głowami obywateli. Miejska demokracja to także uwrażliwienie na potrzeby innych, co w efekcie przeciwdziała wykluczeniu społecznemu.

1. WZMACNIAMY WIĘZI SPOŁECZNE^{*27}

Wzmocnienie lokalnego patriotyzmu i lokalnej tożsamości, wspólne działania i inicjatywy integrujące mieszkańców – to wybrane narzędzia budowania więzi społecznych. Dzięki nim możemy tworzyć wspólnotę niezbędną do kształtowania pozytywnej przyszłości Słupska. Dlatego naszym celem jest, aby do 2022 r. większość słupszczanek i słupszczan deklarowała poczucie więzi z innymi mieszkańcami.

1.1. Stan wyjściowy

W Słupsku, podobnie jak w większości miast w Polsce i Europie, więzi społeczne słabną. Jest to spowodowane szeregiem zjawisk. Jednym z nich jest indywidualizacja jednostek – coraz bardziej zróżnicowane potrzeby, wierzenia, tradycje mieszkańców. Innym – dysproporcje w dochodach i stylach życia, co dzieli miasto na obszary zamieszkałe przez ludzi bogatszych i biedniejszych. Kolejnym jest rozwój Internetu, który pozwala na kontakty międzyludzkie bez względu na dzielący dystans. Także zaniedbania w kształtowaniu i dbałości o przestrzeń miejską sprawiają, że ludzie nie mają chęci do integracji w miejscach publicznych.

Jednak miasto jest wciąż samo w sobie dobrym podłożem do wytworzenia więzi na wielu płaszczyznach. Bo pomimo różnic, istnieją też wspólne zainteresowania i podobieństwa, które w rezultacie prowadzą do zgodnego uczestnictwa w życiu zbiorowym.

W Słupsku więzi społeczne budowane są przede wszystkim poprzez:

- wspólną aktywność, stwarzającą możliwości rozwoju i integracji, m.in. działania sportowe, rekreacyjne i kulturalne, edukacyjne, projektowe, inicjatywy proekologiczne;
- wspólne działania podejmowane w obronie indywidualnie rozumianego interesu społecznego danej grupy, których przejawem są demonstracje czy też akcje zbierania podpisów, np. przeciwko realizacji określonych działań/inwestycji;
- aktywność w nieformalnych i formalnych organizacjach społecznych.

²⁷ Obszary strategiczne oznaczone gwiazdką mają najwyższy priorytet realizacji.

1.2. Cele strategiczne

A. Mieszkańcy angażują się we wspólną aktywność.

B. Mieszkańcy mają warunki do integracji w przestrzeni miasta.

C. Silne poczucie lokalnego patriotyzmu.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Wspólna aktywność: animacja i podtrzymywanie różnorodnych inicjatyw, angażujących mieszkańki i mieszkańców w zbiorowe działania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) przeszkolenie i wspieranie lokalnych animatorów społecznych; b) wypracowanie konkretnych rozwiązań do wykorzystania doświadczeń i czasu wolnego osób mogących udzielać wsparcie innym bądź zapewnić sąsiedzką pomoc; c) opracowanie sposobów i systemu „premiowania” ludzi udzielających wsparcia, podejmujących interwencje w sprawie drugiego człowieka; d) rozwijanie wybranych form samopomocy sąsiedzkiej – „Sąsiad – Sąsiadowi”, banki czasu, wymiana rzeczy; e) ułatwienie mieszkańcom zrzeszania się w taki sposób, aby mieli realny wpływ na funkcjonowanie podległych im terenów, decydowanie o budżetach partycypacyjnych; f) identyfikowanie osób samotnych i diagnozowanie ich potrzeb; g) wdrażanie akcji integrujących i wspierających określoną grupę społeczną, np. „Miejsce Przyjazne Seniorom”, „Piknik Rodzin Wielodzietnych”, „Meeting Singli” itp. h) wdrażanie i upowszechnianie programów i akcji promocyjnych umożliwiających integrację społeczną.
<p>Ad B. Integracja: poprawienie warunków do integracji w przestrzeni miasta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) zlikwidowanie lub istotne zmniejszenie obciążeń finansowych związanych z utrzymaniem infrastruktury sprzyjającej integracji i wzmocnieniu więzi społecznych; b) wspieranie istniejących i powstających w centrum miasta miejsc służących integracji, tj.: restauracje, kawiarnie, kluby, dyskoteki, teatry, salony gier, kluby fitness, siłownie.
<p>Ad C. Wzmocnienie tożsamości i poczucia związku z miejscem zamieszkania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie konkretnych rozwiązań i systemu wspierającego działania integrujące mieszkańców wokół dobra wspólnego/wspólnej przestrzeni; b) edukacja z zakresu nowoczesnego patriotyzmu lokalnego i współodpowiedzialności globalnej, jako część edukacji szkolnej.

1.3. Wskaźniki

1.3.1. Wspólna aktywność

- 1) odsetek mieszkańców i mieszkanek biorących udział w wydarzeniach, kampaniach, organizacjach służących wspólnej aktywności;
- 2) liczba inicjatyw dzielenia się wiedzą, kompetencjami, rzeczami;
- 3) odsetek osób, które czują się samotne.

1.3.2. Integracja

- 1) subiektywne poczucie mieszkańców i mieszkanek, że przestrzeń miasta służy integracji;
- 2) liczba inicjatyw miasta, organizacji pozarządowych, biznesu, szkół/uczelni itp. na rzecz integracji.

1.3.3. Poczucie lokalnego patriotyzmu

- 1) odsetek mieszkańców deklarujących przywiązanie i dumę ze swojego miejsca zamieszkania;
- 2) liczba wydarzeń promujących pozytywne aspekty bycia słupszczanką/słupszczaninem.

1.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

1.4.1. Gospodarcze

- 1) wymierne oszczędności wynikające z nowoczesnej formy gospodarki typu: klient-do-klienta (np. poprzez banki czasu, wymianę rzeczy);
- 2) zmniejszenie wydatków na świadczenia pomocy społecznej;
- 3) rozwój lokalnych inicjatyw gospodarczych, np. kawiarni, miejsc spotkań itd.;
- 4) wzmocnienie patriotyzmu gospodarczego.

1.4.2. Społeczne

- 1) budowanie kapitału społecznego;
- 2) więcej inicjatyw umożliwiających integrację;
- 3) wykorzystanie wiedzy, potencjału i czasu osób, które chcą się tymi zasobami podzielić;
- 4) zwiększenie zaufania społecznego;
- 5) większe bezpieczeństwo w mieście;
- 6) lokalne, wysokiej wartości społecznej i środowiskowej miejsca pracy.

1.4.3. Środowiskowe

- 1) wzrost świadomości ekologicznej i wynikająca z tego poprawa stanu środowiska w mieście, m.in. poprawa jakości terenów zielonych, czystości powietrza, wzrost zaangażowania w kampanie proekologiczne;
- 2) rozwój infrastruktury, np. do spotkań w przestrzeni miasta;
- 3) dbałość o naturę w mieście jako część lokalnego potencjału.

2. RAZEM DECYDUJEMY

Do 2022 r. chcemy wypracować mechanizmy i narzędzia, które pozwolą słupeczkom i słupeczkom mieć pełen dostęp do informacji dotyczących funkcjonowania miasta, a także dadzą możliwość stałego rozliczania rządzących i wpływania na ich decyzje.

2.1. Stan wyjściowy

- do połowy 2015 r. w mieście brakowało jasnych procedur dotyczących jawności, rozliczalności i partycypacji;
- Biuletyn Informacji Publicznej do lipca 2015 r. był nieredagowany i nieprzejrzysty;
- jawny rejestr umów wprowadzono w 2014 r.; przez pierwszy rok funkcjonowania nie był on uzupełniany na bieżąco i był trudny do przeszukiwania;
- sesje Rady Miejskiej były transmitowane w czasie rzeczywistym i archiwizowane, jednak ich oglądalność była znikoma (ok. 500 wejść na stronę w przeciągu ok. 6 miesięcy); niewiele mieszkańców i mieszkank przychodzi na obrady (świadczy to o niskim zainteresowaniu sprawami miasta);
- w latach 2014–2015 (do 29.07.2015 r.) do Urzędu Miejskiego wpłynęło 96 wniosków o udostępnienie informacji publicznej i 2 petycje (świadczy to o niskim poziomie partycypacji społecznej).

2.2. Cele strategiczne

A. Pełne wdrożenie w mieście zasad jawności.

B. Umożliwienie mieszkańcom rozliczalności władzy.

C. Wsparcie i rozwój partycypacji mieszkańców w rządzeniu miastem.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Ad A. Jawność – zapewnienie pełnego dostępu mieszkankom i mieszkańcom miasta do informacji publicznej. Jawność musi łączyć się z przejrzystością, czyli czytelnością informacji i jasnym sprecyzowaniem procedur.	a) czytelny i przejrzysty BIP, publikowanie wszystkich umów zawieranych przez urząd, informacje prezentowane w sposób jasny i klarowny; b) szkolenia dla przedstawicieli wydziałów urzędu miejskiego i jednostek miejskich w zakresie dostępu do informacji publicznej; c) wypracowanie narzędzi zwiększających dostęp do informacji publicznej, szczególnie w zakresie finansów gminy (dbanie o jakość i zrozumiałość, w tym rozwój e-urzędu); d) włączenie organizacji pozarządowych w proces konsultowania decyzji władz publicznych; e) korzystanie z ocen i ekspertyz ciał doradczych, niezależnych ekspertów, instytucji międzynarodowych.
Ad B. Rozliczalność – umożliwienie mieszkankom i mieszkańcom wskazania instytucji	a) jasno opisane kompetencje każdego wydziału i jednostek Urzędu Miasta; b) wprowadzenie spójnych i jasnych procedur konkursowych, pu-

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>odpowiedzialnej za dane działania, a tym samym rozliczenia jej z podejmowanych działań i inicjatyw; rozliczalność jest przeciwieństwem zjawiska „rozmywania się odpowiedzialności”.</p>	<p>blikowanie bieżących informacji (w tym konkursy na stanowiska urzędnicze);</p> <p>c) stworzenie mechanizmu/zestawu narzędzi pozwalających mieszkańcom na ocenę efektów pracy i zobowiązań Prezydenta i Rady Miasta.</p>
<p>Ad C. Partycypacja – zapewnienie udziału w procesie rządzenia (podejmowania decyzji) tym osobom i podmiotom, na które wpłyną działania władzy publicznej.</p>	<p>a) dobra komunikacja na linii samorząd – organizacje pozarządowe – mieszkańcy;</p> <p>b) zaangażowanie w życie publiczne organizacji pozarządowych i ciał doradczych, działających w strukturach Urzędu Miasta;</p> <p>c) Słupski Budżet Partycypacyjny;</p> <p>d) Miejski Kodeks Dialogu;</p> <p>e) partycypacyjny proces tworzenia najważniejszych dokumentów miasta (np. strategii, budżetu);</p> <p>f) interaktywna mapa „Słupsk obywatelski” z opisem działalności organizacji pozarządowych i innych grup obywatelskich oraz jednostek samorządu, przykładów dobrych i złych praktyk w rozwiązywaniu konkretnych spraw.</p>

2.3. Wskaźniki

2.3.1. Jawność

- 1) ocena stopnia dostępu do informacji publicznej (np. BIP) przez obywateli;
- 2) znajomość procedur dostępu do informacji publicznej przez urzędników miasta i reprezentantów jednostek miejskich;
- 3) liczba, aktywność, skuteczność organów doradczych działających przy Urzędzie Miasta;
- 4) liczba procesów monitorowanych przez społeczność miasta z udziałem organizacji pozarządowych;
- 5) odsetek strategii, programów, które zostały ocenione przez niezależnych ekspertów.

2.3.2. Rozliczalność

- 1) ocena stopnia przejrzystości prezentowanych przez samorząd informacji (np. w BIP);
- 2) liczba ważnych procesów miasta, która została poddana kontroli podczas jej realizacji z udziałem zewnętrznych ekspertów w procesie partycypacji;
- 3) subiektywne poczucie mieszkańców dot. ich kontroli rządzących;
- 4) liczba mieszkańców biorących udział w corocznej ocenie działania prezydenta, rady miasta itd.

2.3.3. Partycypacja

- 1) odsetek mieszkańców biorących udział w wyborach i referendach;

- 2) liczba organizacji pozarządowych i osób w tych organizacjach;
- 3) liczba procesów partycypacyjnych i odsetek mieszkańców biorących w nich udział;
- 4) subiektywna ocena mieszkańców dot. jakości procesów partycypacyjnych i ich wpływu na miasto.

2.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

2.4.1. Gospodarcze

- 1) zmniejszenie ryzyka związanego z błędnymi decyzjami (np. strategiczne inwestycje miasta);
- 2) zwiększenie efektywności i skuteczności przy wydatkowaniu środków publicznych (np. legalność, gospodarność, rzetelność i celowość wydatków bieżących miasta, czy racjonalność w polityce zatrudnienia).

2.4.2. Społeczne

- 1) większa świadomość mieszkańców w zakresie prowadzonych działań zarządczych w mieście, co skutkuje większym zaangażowaniem w owe procesy;
- 2) wzrost zaufania do rządzących, a w konsekwencji zaufania w ogóle, co pozwala zapobiegać konfliktom;
- 3) budowa kapitału społecznego;
- 4) skuteczniejsze rozwiązywanie kontrowersyjnych problemów, budowanie kompromisów i łatwiejsze godzenie różnych interesów;
- 5) wyższa jakość podejmowanych decyzji, przyspieszenie decyzji i ich realizacji.

2.4.3. Środowiskowe

- 1) zwiększenie wiedzy na temat procesów zachodzących w środowisku naturalnym i poznanie instrumentów wpływania na te procesy;
- 2) zwiększenie roli mieszkańców w ochronie i kształtowaniu środowiska naturalnego w przestrzeni miasta – zarówno na etapie planowania, jak i realizacji projektów przez władzę lokalną;
- 3) wyższa jakość środowiska.

3. WYRÓWNUJEMY SZANSE

W zapobieganiu wykluczeniu należy przede wszystkim skupić się na problemach ubóstwa, niepełnosprawności oraz wieku. W mieście potrzebne jest prowadzenie polityki równościowej oraz wdrożenie konkretnych rozwiązań dotyczących wyrównywania szans.

Wykluczenie i nierówne traktowanie są związane z szeregiem uwarunkowań, np. statusem materialnym, społecznym, niepełnosprawnością, brakiem dostępu do edukacji, możliwości rozwoju, płcią, stanem środowiska czy wiekiem. Aby zapobiegać tym zjawiskom, potrzebna jest realna i skuteczna polityka i idące za nią narzędzia zmiany.

3.1. Stan wyjściowy

- edukacja: miasto nie prowadziło skutecznej, dobrze skoordynowanej polityki w zakresie edukacji równościowej, powszechnej promocji kwestii związanych z włączeniem społecznym/ekonomicznym/ekologicznym, wyrównywaniem szans, zapobieganiem dyskryminacji;
- dostęp do miejsc pracy i długotrwałe bezrobocie: bariery związane z wykluczeniem ekonomicznym i brakiem pracy są – w ocenie ekspertów od polityki społecznej – najbardziej dotkliwe w mieście;

- bariery architektoniczne: istniejąca infrastruktura nadal pozostawia wiele do życzenia, np. instytucje kultury są często niedostępne dla osób z niepełnosprawnością ruchową;
- zmiany demograficzne: w Słupsku mieszka coraz więcej osób starszych, dlatego to właśnie one powinny być objęte szczególną uwagą pod względem zdrowia, aktywizacji, integracji, wzajemnej sąsiedzkiej pomocy oraz wydłużenia okresu sprawności i samodzielności, a także zapewnienia opieki.

3.1.1. Dane dotyczące mieszkańców Słupska

- liczba osób otrzymujących wsparcie z MOPR: 6656 osoby (dane z 2015 r.) – 7,4% ogółu mieszkańców;
- Słupsk na tle miast na prawach powiatu w 2013 r. zajął 46. miejsce pod względem odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogóle ludności.
- liczba osób bezrobotnych w Słupsku: 9,4% (wg stanu na dzień 30 czerwca 2015 r.);
- odsetek osób, które ukończyły 60. rok życia: 26,71% (wg. stanu na dzień 31.12.2015 r.).

3.1.2. Podstawy zmiany

Równy dostęp mieszkanek i mieszkańców miasta Słupska do wszystkich dziedzin życia, wzmocnienie aktywności, samodzielności i samopomocy, a także dostępność korzystania z istniejącego systemu wsparcia – to podstawy polityki wyrównywania szans. Ważne jest, aby Słupsk był miastem otwartym i przygotowanym na współczesne wyzwania cywilizacyjne: demograficzne, humanitarne i ekologiczne. Podstawę podejmowanych działań zapobiegających wykluczeniu oraz zwiększaniu poziomu równości w społeczności lokalnej powinny stanowić międzynarodowe dokumenty, które wyznaczają równościowe standardy, m.in. Europejska Karta Społeczna, Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010–2020, Europejska karta równości kobiet i mężczyzn w życiu lokalnym oraz Zasady Yogyakarty²⁸.

3.2. Cele strategiczne

A. Skuteczna, powszechna edukacja równościowa w mieście.

B. Eliminowane nierówności i dyskryminacji w priorytetowych obszarach: ubóstwa, niepełnosprawności i wieku.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Ad A. Edukacja w zakresie równości i jej kompleksowego charakteru.	a) opracowanie lokalnej polityki równości, uwzględniającej edukację antidyskryminacyjną i równościową oraz wprowadzenie jej w życie; b) przyjęcie i wdrożenie „Karty Różnorodności” przez Urząd Miasta; c) skonsultowanie z mieszkańcami i radnymi Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym w celu przyjęcia przez Radę Miejską;

²⁸ Katarzyna Remin (red.) (2009), *Zasady Yogyakarty. Zasady stosowania międzynarodowego prawa praw człowieka w stosunku do orientacji seksualnej oraz tożsamości płciowej*, Warszawa: Kampania Przeciw Homofobii; dostępne na: http://www.kph.org.pl/publikacje/b-y_zasady.pdf.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	<p>d) upowszechnienie edukacji na rzecz praw człowieka i jej aspektów w placówkach edukacyjnych różnego szczebla.</p>
<p>Ad B. Podejmowanie konkretnych działań przeciwdziałających wykluczeniu ze względu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. brak pracy, ubóstwo; ii. niepełnosprawność; iii. wiek. 	<p>Ad i. – brak pracy, ubóstwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) realizacja projektu wsparcia rozwoju ekonomii społecznej; b) realizacja projektu powołania w Słupsku Centrum Integracji Społecznej; c) realizacja projektu dot. kształcenia zawodowego, dostosowanego do potrzeb rynku pracy, wspierającego wyrównywanie szans edukacyjnych; d) promocja, rozwój i wykorzystanie posiadanego potencjału oraz wyeksponowanie atrakcyjności przestrzeni i możliwości miasta Słupska celem pozyskania inwestorów, którzy mogliby stworzyć nowe miejsca pracy, a tym samym niwelować nierówności ekonomiczne; e) wieloaspektowa informacja i edukacja zachęcające do przebranżowienia, aktywizacji zawodowej, integracji i współdziałania w tworzeniu ofert kulturalnych i/lub edukacyjnych w lokalnych środowiskach (tworzenie rad osiedlowych, animacji społecznych, sąsiedzkiej pomocy itp.); f) badanie i kształtowanie budżetu z uwzględnieniem płci (gender budgeting); g) wdrożenie programów skierowanych do osób/rodzin objętych pomocą społeczną ze szczególnym uwzględnieniem dzieci osób wykluczonych, celem wskazania kierunków i możliwości ich usamodzielnienia; h) wyłanianie lokalnych liderów rozpoznających i zgłaszających potrzeby lokalnej społeczności oraz nawiązywanie współpracy z instytucjami i organizacjami; i) zwiększenie aktywności osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych. <p>Ad ii. niepełnosprawność:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) wypracowanie rekomendacji dot. zniesienia barier w wybranych obiektach miasta na podstawie audytów przeprowadzonych przez wyspecjalizowane organizacje; b) planowanie dostępności dla wszystkich osób (odejście od tworzenia rozwiązań dla określonych grup) przy realizacji nowych przedsięwzięć i inwestycji w przestrzeni miasta, tak jak w przypadku planowanej budowie hali sportowej; c) konsultowanie inwestycji z Miejską Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych; d) włączenie osób z niepełnosprawnościami w działalność Centrum Integracji Społecznej;

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	e) przeszkolenie osób odpowiedzialnych za inwestycje oraz bezpieczeństwo w mieście z zasad i sposobów wdrożenia idei dostępności; f) prowadzenie edukacji dla osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów w zakresie życia z niepełnosprawnościami.
	Ad iii. wiek: a) zaktywizowanie osób nieaktywnych zawodowo i wykorzystanie ich potencjału, np. włączenie emerytów w działania edukacyjne i społeczne, wykorzystanie ich wiedzy i potencjału w ważnych dla miasta działaniach, m.in. w Centrum Integracji Społecznej, Zielonego Punktu itd. b) inicjowanie, wspieranie i realizacja projektów służących m.in. edukacji seniorów, wyrównywaniu szans, integracji międzypokoleniowej; c) opracowanie polityki senioralnej odpowiadającej na sytuację demograficzną oraz aktualne potrzeby; d) podejmowanie działań umożliwiających rozwój srebrnej gospodarki w tym rozwój usług i infrastruktury adekwatnych do potrzeb seniorów, kierunkowe kształcenie (np. pielęgniarstwo, fizjoterapia); e) opracowanie diagnozy miasta badającej przyczyny odpływu młodych mieszkańców i opracowanie na tej bazie skutecznych programów operacyjnych.

3.3. Wskaźniki

3.3.1. Edukacja równościowa

- 1) liczba osób, do których skutecznie dotarła edukacja antydyskryminacyjna;
- 2) subiektywna ocena tolerancji społecznej w mieście;
- 3) liczba kampanii równościowych przeprowadzonych przez miasto, organizacje pozarządowe, biznes, szkoły, uczelnie itp.

3.3.2. Stan posiadania

- 1) stopień rozwarstwienia społecznego;
- 2) odsetek osób żyjących w ubóstwie (w tym w ubóstwie energetycznym), korzystających z pomocy MOPR, dodatków mieszkaniowych, dodatków energetycznych;
- 3) stopa bezrobocia;
- 4) odsetek osób w wieku produkcyjnym znajdujących się poza rynkiem pracy.

3.3.3. Bariery architektoniczne

Subiektywne poczucie dostępności miasta dla wszystkich, m.in. do kultury, infrastruktury sportowej, środowiska.

3.3.4. Osoby starsze

- 1) aktywność osób powyżej 60. roku życia w organizacjach społecznych;
- 2) subiektywne poczucie wykluczenia osób powyżej 60. roku życia.

3.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

3.4.1. Gospodarcze

- 1) bardziej dynamiczny rozwój lokalnej gospodarki – równość przekłada się na wzrost gospodarczy;
- 2) zwiększenie atrakcyjności miasta Słupska dla inwestorów;
- 3) zmniejszenie bezrobocia i wykluczenia społecznego;
- 4) rozwój inicjatyw społeczno-gospodarczych.

3.4.2. Społeczne

- 1) lepszy stan psychofizyczny osób, które zostały włączone do aktywnego i pełnoprawnego funkcjonowania;
- 2) bezpieczniejsza i bardziej dostępna przestrzeń miasta, także dla osób starszych i z niepełnosprawnościami;
- 3) silniejsze więzi społeczne, poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro;
- 4) aktywizacja osób starszych, wykorzystanie ich potencjału, a tym samym lepszy i trwały rozwój lokalny.

3.4.3. Środowiskowe

- 1) wzrost świadomości ekologicznej, a co za tym idzie – np. poprawa jakości terenów zielonych, większa dbałość o wspólną przestrzeń;
- 2) poprawa jakości zielonej infrastruktury w mieście.

II. JAKOŚĆ ŻYCIA

Jakość życia codziennego, jaką oferuje dane miasto, jest często podstawą decyzji, czy chcemy z danym miejscem wiązać się, rozwijać w nim, czy też wolimy przenieść się gdzie indziej. Takie miasta jak Słupsk – średniej wielkości, pięknie położone, spójne i kompaktowe, z niewygórowanymi cenami nieruchomości i usług – mogą stanowić alternatywę dla wielkich aglomeracji. Jednocześnie jednak powinny dostarczać jak najwyższej jakości usług związanych z życiem codziennym. Dlatego naszym priorytetem jest poprawa sytuacji mieszkaniowej, gdyż mieszkanie jest podstawą – dobrem niezbędnym, a jednocześnie dla wielu wciąż trudnodostępnym. Dwa kolejne priorytety to osiągnięcie jak najwyższego poziomu edukacji i jak najlepsza oferta kulturalna. Uznajemy bowiem, że kapitał wiedzy jest tym, co procentuje najbardziej i wpływa na wiele innych aspektów życia. Kultura zaś czyni nasze życie bardziej wartościowym i ciekawszym.

Na kolejnych stronach tego działu zwracamy także uwagę na zadania związane z poprawą profilaktyki, opieki, upowszechnieniem sportu, promocją dobrej żywności i bezpieczeństwem.

4. POPRAWIAMY SYTUACJĘ MIESZKANIOWĄ*

Problem braku mieszkań dla osób potrzebujących i zły stan mieszkań w zasobie komunalnym to jedne z największych problemów Słupska. Ich rozwiązanie jest więc priorytetem. Chcemy radykalnie zmienić sytuację, gdy na mieszkanie oczekuje się 8 lat, a zasoby miasta coraz bardziej niszczą.

4.1. Stan wyjściowy

W Słupsku brakuje ok. 1400 mieszkań dla osób potrzebujących, a okres oczekiwania na nie wynosi ok. 8 lat. Lokale, które pozostają w zasobie komunalnym miasta, w ponad 90% pochodzą sprzed 1945 r. i są często w złym stanie technicznym: nieremontowane, niedocieplone, energochłonne, ogrzewane w sposób zanieczyszczający środowisko i zanieczyszczający przestrzeń miasta. Brak należytego dofinansowania przez ostatnie lata remontów i modernizacji spowodowały dekapitalizację zasobu oraz ograniczone – w stosunku do potrzeb – inwestycje mieszkaniowe. Mieszkania komunalne niszczą, brakuje nowych, tanich i dostępnych dla osób, których nie stać na kredyty hipoteczne, a oczekiwanie na mieszkanie przez 8 lat faktycznie oznacza brak nadziei na jego otrzymanie. Rośnie przy tym zadłużenie mieszkań komunalnych – czynszu nie płaci co trzeci najemca.

Mimo prowadzenia wielu administracyjnych działań, obecna polityka mieszkaniowa jest nieskuteczna w rozwiązywaniu problemów. Jest to spowodowane zarówno sytuacją miasta, jak również ograniczeniami ustawowymi. Samorząd nie ma wpływu na wybrane sytuacje, budzące poczucie niesprawiedliwości, np. duże lokale komunalne, przyznane wiele lat temu, są obecnie zamieszkiwane przez osoby samotne, inni zaś – mając wieloosobowe rodziny, otrzymują lokale o małych powierzchniach lub latami oczekują na przyznanie mieszkania przez miasto.

4.1.1. Dane:

- liczba oczekujących na mieszkanie: ok. 1400 gospodarstw domowych (dane na koniec 2015 r.);
- liczba lokali mieszkalnych oddanych do zasiedlenia w 2015 r.: 190;
- zadłużenie najemców mieszkań komunalnych i socjalnych: 17.826.103 zł (2014 r.);
- odsetek najemców niepłacących za mieszkanie komunalne: 30%;
- kwota dochodów z tytułu najmu i dzierżawy: 12.505.988 zł (dane na koniec 2014 r.);

- kwota przeznaczona na remonty komunalnego zasobu mieszkaniowego, w tym na remonty mieszkań: 3.427.183 zł (2014 r.);
- liczba osób bezdomnych w Słupsku (dane z grudnia 2015 r.): 204 osoby.

4.2. Cele strategiczne

- A. Krótsze kolejki osób oczekujących na mieszkanie.**
- B. Racjonalne i skuteczne odnawianie zasobu komunalnego, utrzymywanie go w możliwie jak najlepszej kondycji.**
- C. Ciągłe zwiększanie liczby najemców płacących czynsz w mieszkaniach komunalnych.**

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Krótsze kolejki osób oczekujących na mieszkanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. remont i adaptacja pustostanów pozostających w zasobie komunalnym; ii. wprowadzenie skutecznych programów zamiany mieszkań; iii. budowa tanich, energooszczędnych mieszkań dla mieszkańców, których nie stać na kredyt hipoteczny. 	<ul style="list-style-type: none"> a) lobbing ogólnopolski na rzecz wsparcia budownictwa komunalnego przez państwo; b) zaangażowanie Słupskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego do rozwiązywania problemów mieszkaniowych miasta i rozwoju budownictwa komunalnego; c) współpraca miasta z właścicielami innych zasobów mieszkaniowych, np. spółek mieszkaniowych, deweloperów w celu wynajmowania lokali na potrzeby miasta; d) rewitalizacja kolejnych kwartałów miasta również przy udziale Słupskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego.
<p>Ad B. Racjonalne i skuteczne odnawianie zasobu komunalnego, utrzymywanie go w możliwie jak najlepszej kondycji:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. podnoszenie kompetencji osób odpowiedzialnych za zasób komunalny, m.in. w kwestiach technologii budowlanych, energii; ii. wsparcie mieszkańców w modernizacji budynków. 	<ul style="list-style-type: none"> a) stałe podnoszenie kompetencji i doszkalać osób odpowiedzialnych za politykę mieszkaniową; b) bieżąca międzysektorowa współpraca z architektami, wydziałami i jednostkami odpowiedzialnymi za inwestycje, fundusze, politykę pozyskiwania funduszy; c) wsparcie przez miasto remontów prowadzonych przez wspólnoty mieszkaniowe (w tym zwłaszcza pomoc w zdobywaniu środków zewnętrznych, także w drodze współpracy z instytucjami finansowymi); d) wypracowanie nowych zasad polityki czynszowej, zmierzającej do stworzenia zamkniętego obiegu w gospodarce mieszkaniowej – dochody z czynszów równoważne z wydatkami na remonty.
<p>Ad C. Ciągłe zwiększanie liczby najemców płacących czynsz w mieszkaniach komunalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. zdiagnozowanie problemu osób niepłacących czynszu 	<ul style="list-style-type: none"> a) przeprowadzenie wywiadów i ankiet pośród osób niepłacących czynszu; b) termomodernizacja istniejącego zasobu mieszkaniowego, a co za tym idzie – obniżenie kosztów utrzymania; c) kontynuacja Programu Dozorca.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
i wypracowanie na ich podstawie szczegółowych, racjonalnych rozwiązań umożliwiających rzeczywiste spłaty wierzytelności; ii. wprowadzenie systemu ulg lub dopłat.	

4.3. Wskaźniki

- 1) liczba gospodarstw domowych oczekujących na mieszkanie;
- 2) liczba odzyskanych pustostanów przekazanych do zasiedlenia;
- 3) liczba nowo wybudowanych mieszkań socjalnych i komunalnych;
- 4) liczba remontów i modernizacji;
- 5) kwota zadłużenia z tytułu zajmowanego lokalu.

4.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

4.4.1. Gospodarcze

- 1) zmniejszenie zadłużenia lokatorów;
- 2) dobry stan techniczny zasobu mieszkaniowego, poprawa estetyki miasta poprzez zwiększenie liczby wyremontowanych domów zwiększa jego atrakcyjność;
- 3) stworzenie bazy dla osób chcących pozostać i pracować w Słupsku;
- 4) możliwy wzrost zainteresowania inwestorów miastem.

4.4.2. Społeczne

- 1) spełniony podstawowy warunek do pozostania w mieście dla młodych ludzi;
- 2) poprawa stanu technicznego istniejącego zasobu mieszkaniowego, a tym samym poprawa standardów i bezpieczeństwa zamieszkiwania w zasobie komunalnym miasta;
- 3) rozwój życia społecznego i rodzinnego;
- 4) wzrost zadowolenia społecznego.

4.4.3. Środowiskowe

Poprawa stanu środowiska w związku z włączeniem nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych do miejskiej sieci ciepłowniczej, poprawa efektywności energetycznej mieszkań.

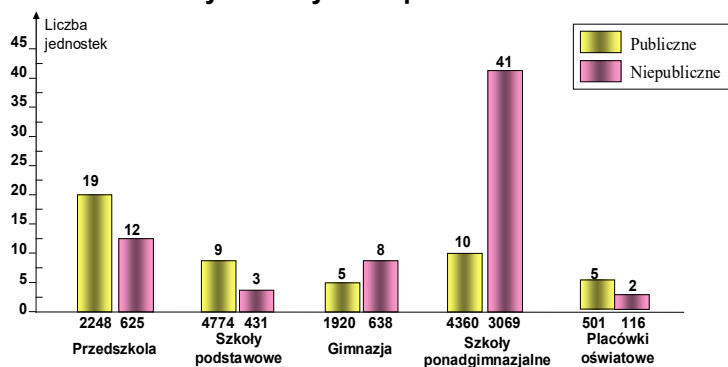
5. DOBRZE EDUKUJEMY*

Jak najwyższej jakości edukacja to największe zadanie miasta. Wyzwaniem najbliższych lat jest jej efektywne dostosowanie do współczesnych wyzwań demograficznych i przestawienie nauczania na nowoczesne tory. Zmiany w edukacji powinny przekładać się na jak najwyższe wyniki egzaminów zewnętrznych, tak by były one porównywalne do tych osiągniętych w Trójmieście, a także dawać uczniom i uczennicom realne wsparcie w rozwoju ich pasji i zainteresowań, rozwijać umiejętności społeczne i obycie w świecie, a także skutecznie przygotowywać do pracy.

5.1. Stan wyjściowy

- 48 jednostek miejskich: 19 przedszkoli, 9 szkół podstawowych, 5 gimnazjów, 5 liceów ogólnokształcących, 5 zespołów szkół zawodowych oraz 5 placówek oświatowych – kształcą się w nich rocznie ok. 14 tys. osób; 69 niepublicznych szkół i placówek edukacyjnych, do których uczęszcza niemal 5 tys. osób (uczelnie wyższe zostały opisane w rozdziale pt. „Przygotowujemy do pracy”);
- poziom kształcenia jest porównywalny do tego, jaki występuje w podobnych miastach;
- 77% nauczycieli ma status nauczyciela dyplomowanego;
- wybrane szkoły wzbogacają swój program o dodatkowe elementy, np. systematyczną wymianę młodzieżową i współpracę pomiędzy miastami partnerskimi z Wielkiej Brytanii – Carlisle i Niemiec – Flensburg;
- drastycznie zmieniająca się sytuacja demograficzna miasta – która prowadzi do coraz mniejszej liczby uczniów i uczennic słupskich szkół.

Analiza struktury oświaty w Słupsku

OŚWIATA	Liczba jednostek	Liczba uczniów/wychowanków
Publiczna	48	13 807
Niepubliczna	69	4 875
Razem	117	18 672

5.2. Cele strategiczne

- Włączająca, egalitarna edukacja, służąca rozwijaniu pasji i zainteresowań, przygotowująca do pracy i życia w świecie.
- Nowoczesne metody nauczania, dobrze wykształceni nauczyciele.
- Edukacja dostosowana do wymogów współczesności pod względem zmian demograficznych.

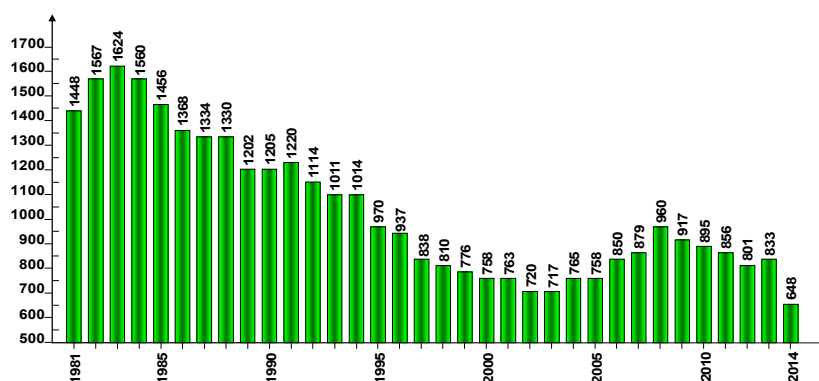
Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Włączająca, egalitarna edukacja, służąca rozwijaniu pasji i zainteresowań, przygotowująca do pracy i życia w świecie:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. wspieranie idei kształcenia się przez całe życie; ii. rozwój edukacji nieformalnej i pozaformalnej; iii. wypracowywanie skutecznych narzędzi wyrównywania szans edukacyjnych, włączających m.in. osoby z niepełnosprawnościami; iv. system edukacyjny powiązany z polityką społeczną, kulturalną i gospodarczą miasta – kompleksowy, dobrze skorelowany. 	<ul style="list-style-type: none"> a) wspieranie konkretnych inicjatyw edukacyjnych w mieście (np. Uniwersytetu III Wieku), przedszkoli o różnym profilu (np. ekologiczne, językowe, oparte na programach Montesorii); b) niwelowanie barier architektonicznych w szkołach; c) stworzenie systemu słupskich grantów edukacyjnych; d) wprowadzenie narzędzi podnoszących kompetencje językowe uczniów; e) rozwijanie edukacji demokratycznej: promowanie inicjatyw rozwijających umiejętność samodzielnego, krytycznego myślenia, interpretowania występujących zjawisk, odwagę wyrażania własnych przekonań i poglądów, np. poprzez kluby dyskusyjne, gazetki, czasopisma będące forum wymiany myśli osób wywodzących się z różnych środowisk szkolnych; f) wprowadzenie zajęć rozwijających tzw. kompetencje miękkie i obycie w świecie, m.in. zajęć dot. praw człowieka, globalnych wyzwań rozwojowych, zrównoważonego rozwoju, dialogu międzykulturowego i międzypokoleniowego itd.; g) zintensyfikowanie współpracy z miastami partnerskimi Słupska w zakresie wymiany doświadczeń, doskonalenia umiejętności językowych, poznawania dorobku kulturowego, poszanowania drugiego człowieka; h) systematyczne diagnozowanie predyspozycji, zdolności, sposobów uczenia się dzieci; wskazanie rodzicom potencjału ich dzieci; i) szkolenia dla seniorów w zakresie nowych technologii, umożliwiających funkcjonowanie w nowoczesnym świecie.
<p>Ad B. Nowoczesne metody nauczania, dobrze wykształceni nauczyciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. doksztalcająca się, nowoczesna kadra; ii. przekazywane treści w formie dostosowanej do potrzeb współczesności. 	<ul style="list-style-type: none"> a) zapoznanie nauczycieli z najlepszymi metodami kształcenia m.in. poprzez prezentację dobrych praktyk np. z Finlandii czy szkół w Polsce, cieszących się najlepszymi wynikami; b) rozwój sieci współpracy nauczycieli poszczególnych przedmiotów, służących podniesieniu poziomu dydaktyki; c) szkolenia nauczycieli ze współczesnych metod nauczania.
<p>Ad C. Edukacja dostosowana do wymogów współczesności pod względem zmian demograficznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. przeprowadzenie efektywnej restrukturyzacji szkolnictwa w taki sposób, żeby podniesienie jego poziomu 	<ul style="list-style-type: none"> a) opracowanie szczegółowego planu restrukturyzacji szkolnictwa; b) opracowanie szczegółowych rozwiązań re/edukacji osób dorosłych.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
szło w parze z dostosowaniem infrastruktury do liczby kształcących się osób;	
ii. wykształcenie dobrego klimatu wokół procesu doskonalenia, rekwalifikacji i doskonalenia umiejętności przez osoby dorosłe.	

(Więcej o szkolnictwie zawodowym piszemy w rozdziale: Przygotowujemy do pracy)

Analiza populacji dzieci i młodzieży urodzonych w Słupsku w latach 1981–2014

Analiza populacji dzieci i młodzieży urodzonych w Słupsku w latach 1981–2014

Opracowanie: Wydział Edukacji UM w Słupsku

5.3. Wskaźniki

- 1) stopień dostosowania sieci szkół i placówek do sytuacji demograficznej miasta;
- 2) poziom satysfakcji rodziców, uczniów i słuchaczy z jakości prowadzonego procesu kształcenia w latach 2017–2022;
- 3) słupskie szkoły wg wskaźnika EWD, określającego jakość edukacji;
- 4) poziom wyników z egzaminów zewnętrznych w szkołach;
- 5) stopień znajomości języków obcych;
- 6) liczba uczniów oraz programów współpracy europejskiej;
- 7) liczba szkoleń nauczycieli dla miasta;
- 8) liczba placówek ogólnie dostępnych, bez barier architektonicznych.

5.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

5.4.1. Gospodarcze

- 1) lepsza edukacja przekłada się na lepsze przygotowanie do pracy;
- 2) efektywna restrukturyzacja szkolnictwa, w tym zmniejszenie liczby utrzymanych budynków;
- 3) przełożenie na oszczędności finansowe.

5.4.2. Społeczne

- 1) dzieci i młodzież mają lepsze kompetencje społeczne, ogólnorozwojowe;
- 2) zmniejszenie stopnia wykluczenia społecznego wynikającego z dysfunkcji, wieku, statusu materialnego, pochodzenia;
- 3) tworzenie kultury uczenia się opartej na zaangażowaniu.

5.4.3. Środowiskowe:

- 1) prowadzenie kształcenia wspierającego wzrost świadomości proekologicznej, zmian klimatycznych;
- 2) budynki oświatowe modernizowane w oparciu o najnowsze rozwiązania przyjazne środowisku.

6. PRZYCIĄGAMY KULTURĄ*

Większe otwarcie sfery kultury na potrzeby mieszkańców, wypełnianie przestrzeni szeregiem różnorodnych, nawet niewielkich, inicjatyw, a także ukształtowanie najważniejszych kulturowych marek miasta – to priorytety na najbliższe lata. Słupsk widzimy jako miasto przyciągające przestrzenią, tradycją i różnorodnością.

6.1. Stan wyjściowy

- 1) szereg instytucji kulturalnych w Słupsku, niektóre o ogólnopolskiej sławie;
- 2) dużo wydarzeń kulturalnych, organizowanych w instytucjach;
- 3) mało wydarzeń w przestrzeni miasta;
- 4) amatorskie działania artystyczne;
- 5) zawężone grono odbiorców;
- 6) słaba współpraca i wymiana informacji pomiędzy instytucjami;
- 7) bariery architektoniczne i finansowe.

6.2. Cele strategiczne

- A. Kultura dla każdego.**
- B. Rozwój edukacji kulturalnej i skuteczna promocja kultury.**
- C. Stworzenie marek kulturalnych miasta.**

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Słupska kultura powinna być przestrzenią dla każdego i to przestrzenią zarówno w dosłownym tego słowa znaczeniu, jak i w znaczeniu wolności wyboru formy, treści i środków wyrazu. Pożądanym stanem jest wciągnięcie w czynne lub bierne uczestnictwo mieszkańców, niezależnie od zasobności ich portfela czy poziomu wykształcenia.</p>	<p>a) działania artystyczne i warsztatowe organizowane w parkach i na bulwarach oraz innych terenach zielonych;</p> <p>b) wdrożenie systemu mini grantów przyznawanych przez instytucje kultury;</p>
<p>Oferta kulturalna powinna pozwalać na wybór między działaniami warsztatowymi, edukacyjnymi, wymagającymi obycia ze sztuką, a tymi formami, które pozwalają na niezobowiązujące spędzenie czasu wolnego.</p> <p>Narzędzia zmiany:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. podnoszenie jakości infrastruktury instytucji kulturalnych, w tym niwelowanie ograniczeń w dostępie do kultury, wynikających z barier architektonicznych i finansowych; ii. stała współpraca słupskich instytucji i organizacji kultury, wykorzystanie efektu synergii; iii. zróżnicowanie życia kulturalnego poprzez rozproszenie terytorialne (nie tylko w centrum) oraz wyjście poza instytucje; iv. działania w otwartej przestrzeni, współpraca z prywatnymi przedsiębiorcami zainteresowanymi kulturą; v. projektowanie działania instytucji kultury (SOK, MCK) w oparciu o dialog i diagnozę społeczną (wdrożenie w instytucjach artystycznych działania z zakresu audience development czyli procesu stawiania widza w centrum codziennych działań organizacji kultury); vi. wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych; otwarcie na partycypację w centrach i ośrodkach kultury; vii. dbałość o wysoką jakość produkcji artystycznych i działań warsztatowych – poważne traktowanie odbiorcy niezależnie od jego wieku; viii. rozwój kompetencji kadry zatrudnionej w instytucjach kultury; ix. wprowadzenie lub zintensyfikowanie działań 	<p>c) lepsze wyposażenie instytucji kultury, eliminacja barier architektonicznych poprzez modernizację infrastruktury instytucji kultury, dostosowywanie przestrzeni do potrzeb jej użytkowników, z jednoczesnym uwzględnieniem standardów proekologicznych;</p> <p>d) wykorzystywanie niestandardowych rozwiązań do pozyskiwania nowych odbiorców – noce tematyczne, wykraczanie poza ramy codziennej działalności;</p> <p>e) praca streetworkerów i animatorów kultury w tych częściach Słupska, gdzie wykluczenie społeczne jest szczególnie dotkliwe;</p> <p>f) działania performatywne w przestrzeni miasta, komunikacji publicznej, w strefach rekreacji;</p> <p>g) wprowadzenie puli tanich biletów, biletów grupowych; bilet na wydarzenie artystyczne jako zniżka na komunikację miejską czy w kawiarni.</p>

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>kulturotwórczych w poszczególnych częściach miasta;</p> <ul style="list-style-type: none"> x. wsparcie, także finansowe, zdolnych młodych twórców; xi. intensywniejsze i bardziej przemyślane wykorzystanie nowych technologii do promocji wydarzeń artystycznych, twórczości lokalnych artystów, a także do kontaktu z potencjalnym, zwłaszcza młodym, odbiorcą; xii. wskazanie grup nieuczestniczących w życiu kulturalnym miasta, powodów braku ich aktywności, a także podjęcie próby ich aktywizacji. 	
<p>Ad B. Edukację kulturalną powinno traktować się jako nośnik wartości a jednocześnie jako narzędzie do niwelowania skutków wykluczenia społecznego.</p> <p>Narzędzia zmiany:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. edukacja kulturalna prowadzona przez wyedukowaną kadrę; ii. wypracowanie i wdrożenie w pracy słupskich instytucji kultury modelu edukacji w zakresie kompetencji kulturowych, czerpiącego z doświadczeń edukacji pozaformalnej; iii. wspieranie szkół w działalności edukacyjnej w obszarze sztuki i kultury; iv. sieciowanie między instytucjami kultury jako sposób na optymalne wykorzystanie lokalnych zasobów; v. wypracowanie i wdrożenie systemu zniżek ułatwiających uczestnictwo w wydarzeniach artystycznych; vi. dostosowanie formy promocji do przyzwyczajeń różnych grup odbiorców; vii. promowanie uczestnictwa w kulturze jako atrakcyjnego modelu życia jednostki i osób bliskich. 	<ul style="list-style-type: none"> a) wprowadzenie raz w tygodniu taniego biletu do teatru, muzeum; b) stworzenie wspólnego kalendarza imprez artystycznych i kulturalnych i upowszechnienie go kanałami komunikacji optymalnymi dla każdej z grup wiekowych, np. jednego portalu internetowego; c) wdrożenie systematycznej współpracy z przedszkolami, szkołami oraz środowiskiem akademickim w ramach artystycznej edukacji pozaformalnej.
<p>Ad C. Bazując na badaniach DNA Miasta Słupska z 2015 r. i wnioskach w nich zawartych, wskazane jest przemyślenie koncepcji istniejących fe-</p>	

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>stiwali i dostosowanie ich formuły, modelu promocji do współczesnych standardów i oczekiwań odbiorców. Tak przeformułowane będą mogły stanowić punkt wyjścia do tworzenia marek kulturalnych, a te z kolei posłużą do promocji miasta w aspekcie turystyki kulturalnej.</p> <p>Narzędzia zmiany:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. odświeżenie formuły wieloletnich festiwali; ii. systematyczna ewaluacja działania instytucji czy organizacji przez jej kierownictwo oraz weryfikowanie zakładanych rezultatów z wynikami i wnioskami płynącymi z realizacji. 	

6.3. Wskaźniki

- 1) liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalnych;
- 2) liczba szkoleń dla pracowników sfery kultury z zakresu rozwoju widowni, promocji, pozyskiwania grantów, pracy projektowej;
- 3) ocena dostępności instytucji kultury pod względem finansowym i architektonicznym;
- 4) zdiagnozowane potrzeby kulturalne mieszkańców miasta – opracowane raporty i diagnozy;
- 5) liczba działań kulturalnych poza siedzibami instytucji;
- 6) subiektywna ocena dostępności i atrakcyjności kultury przez mieszkańców.

6.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

6.4.1. Gospodarcze

- 1) ułatwienie pozyskiwania zewnętrznych grantów – wykwalifikowana kadra wyposażona w diagnozę potrzeb kulturalnych, stanowiącą podstawę wszystkich obecnych konkursów;
- 2) świadome działania budujące widownię pozwolą na łatwiejsze przyciągnięcie potencjalnych sponsorów;
- 3) stworzenie marki kulturalnej Słupska pozwoli na sprzedanie jej jako produktu turystyki kulturalnej;
- 4) pozyskanie większych środków ze sprzedaży biletów na wydarzenia kulturalne i artystyczne;
- 5) atrakcyjniejsze miejsca pracy w sferze kultury.

6.4.2. Społeczne

- 1) zaspokojenie aspiracji artystycznych przekłada się na zadowolenie z jakości życia w danym miejscu;
- 2) działania z pogranicza animacji kultury i profilaktyki społecznej pozwalają na niwelowanie wykluczenia społecznego;
- 3) integracja środowiska twórczego i artystycznego oraz wykorzystanie jego lokalnego potencjału;
- 4) kształtowanie kompetencji kulturowych przekłada się bezpośrednio na wzrost kompetencji społecznych i świadomości obywatelskiej;

5) ożywienie życia społecznego, wzmocnienie więzi społecznych, polepszenie przestrzeni publicznej w mieście.

6.4.3. Środowiskowe

Łączenie tematów proekologicznych z działaniami artystycznymi przekłada się na lepsze zrozumienie problemów ekologicznych i kształtowanie właściwych postaw.

7. WZMACNIAMY PROFILAKTYKĘ ZDROWOTNĄ I OPIEKĘ

Podstawą w polityce zdrowotnej miasta jest integracja działań na rzecz dobrej kondycji psychofizycznej mieszkańców: wspieranie zdrowego stylu życia, dobrego żywienia, aktywności ruchowej, rozwoju więzi społecznych, dobrych warunków mieszkalnych. Za priorytety w leczeniu i opiece należy przyjąć profilaktykę, uzupełnienie braków w usługach specjalistycznych oraz organizowanie opieki nad osobami chorymi lub wymagającymi wsparcia.

7.1. Stan wyjściowy

- niezintegrowana polityka – jednostki mające wpływ na zdrowie, te zajmujące się sportem, polityką senioralną, opieką zdrowotną, integracją społeczną, nie tworzą zintegrowanej wizji w zakresie lepszej kondycji psychofizycznej mieszkańców;
- dostępna i zapewniona opieka zdrowotna na podstawowym poziomie;
- większość działań i środków związanych ze zdrowiem skupia się na rozwiązywaniu problemów zdrowotnych;
- potrzeby mieszkańców w zakresie diagnostyki i leczenia specjalistycznego przewyższające możliwości podmiotów leczniczych (niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów, odległe terminy);
- niska świadomość mieszkańców dot. skuteczności działań profilaktycznych (pacjenci zgłaszają się do lekarza w zaawansowanych stadiach choroby, co znacznie obniża szanse na wyleczenie oraz podnosi jego koszty);
- braki w systemie zdrowotnym, m.in. brak stałej opieki stomatologicznej w szkołach, wystarczającej opieki geriatrycznej;
- niewystarczający poziom realizacji zadań związanych z zapewnieniem opieki osobom niesamodzielnym, a w szczególności niesamodzielnym osobom bezdomnym;
- niedoszacowanie środków finansowych przeznaczonych na zapewnienie schronienia osobom wymagającym całodobowej opieki (uniemożliwia to właściwą realizację zadania);
- prowadzone kampanie profilaktyczno-edukacyjne są dostosowane do każdego etapu życia, nie zawsze jednak przekładają się na wyraźne rezultaty.

7.2. Cele strategiczne

- A. Zintegrowane działania na rzecz dobrej kondycji psychofizycznej mieszkańców.**
- B. Powszechna profilaktyka.**
- C. Dobry dostęp do badań i usług specjalistycznych.**
- D. Wysokie standardy w opiece, m.in. nad dziećmi oraz rozwijanie publicznych usług opiekuńczych dla niesamodzielnymi osób dorosłych.**

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Dobra, skoordynowana polityka wspierania zdrowego stylu życia, dobrego żywienia, unikania używek, aktywności ruchowej, rozwoju więzi społecznych.</p> <p>W Słupsku potrzebna jest nowoczesna polityka zdrowotna, która integrować będzie różne czynniki wpływające na dobrostan zdrowotny mieszkańców.</p> <p>Dla przykładu: dostępna, powszechna i wysokiej jakości opieka nad dziećmi przekłada się na możliwość podejmowania większej aktywności (np. zawodowej czy kulturalnej) przez rodziców; działania zapobiegające apatii i bierności osób starszych, np. kulturalne, integracja społeczna, mają wpływ na odroczenie ryzyka niesamodzielności seniorów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) kształtowanie przestrzeni publicznej umożliwiającej prowadzenie zdrowego i aktywnego stylu życia z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, seniorów i małych dzieci; b) dalsze wspieranie i promowanie przez samorząd akcji angażujących mieszkańców w poprawę zdrowia, np. rajdy rowerowe, biegi uliczne itd.; c) nawiązywanie współpracy, tworzenie partnerstw i koalicji różnorodnych podmiotów w zakresie zdrowia i opieki, organizowanie spotkań dot. kierunków działania, priorytetów itd.; d) w przypadku remontów/modernizacji lub rewitalizacji w mieście – konieczność kształtowania przestrzeni publicznej, zachęcającej do zdrowego i aktywnego stylu życia z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, seniorów i małych dzieci poprzez usuwanie barier architektonicznych i społecznych oraz rozbudowę odpowiedniej infrastruktury; e) malowanie w miejscach aktywności ruchowej (np. na ścieżkach rowerowych) napisów i piktogramów zachęcających do aktywnego stylu życia.
<p>Ad B. Powszechna profilaktyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. odwrócenie filozofii troski o zdrowie z leczenia, na zapobieganie poprzez edukację/informację – zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców, profilaktykę; ii. opracowanie kompleksowej polityki zdrowotnej dla mieszkańców Słupska ze szczególnym naciskiem na działania zapobiegawcze; iii. stałe monitorowanie problemów zdrowotnych i opiekuńczych. 	<ul style="list-style-type: none"> a) przygotowanie, przeprowadzenie i wdrożenie programów polityki zdrowotnej na podstawie diagnozy stanu zdrowia słupszczan; b) rozszerzanie działalności z zakresu diagnostyki i terapii psychologiczno-pedagogicznej; c) wdrożenie spójnej polityki informacyjnej o akcjach profilaktyczno-edukacyjnych.
<p>Ad C. Dobry dostęp do badań i usług specjalistycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. usprawnienie i uelastycznienie organizacji służby zdrowia, zwłaszcza w zakresie dostępu do opieki medycznej w szczególności w nagłych przypadkach; ii. wdrażanie innowacyjnych form leczenia 	<ul style="list-style-type: none"> a) utworzenie portalu „Zdrowy Słupsk” zawierającego informacje o rodzaju i dostępności świadczeń z zakresu zdrowia i opieki; b) zorganizowanie stałej, kompleksowej opieki stomatologicznej w słupskich szkołach.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
i opieki wykorzystujących nowoczesne technologie; iii. uzupełnienie usług medycznych o te, których najbardziej brakuje.	
Ad D. Wysokie standardy w opiece, m.in. nad dziećmi oraz rozwijanie publicznych usług opiekuńczych dla niesamodzielnych osób dorosłych: i. rozwijanie usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych; ii. uwzględnienie sytuacji demograficznej miasta w kształtowaniu zadań związanych z realizacją usług opiekuńczych.	a) rozwijanie opieki całodobowej zarówno w warunkach domowych, jak i instytucjonalnej, także o charakterze interwencyjnym; b) rozszerzanie działalności z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, opieki długoterminowej oraz całodobowych placówek opiekuńczych, pielęgnacyjnych, opiekuńczo-leczniczych, a także opieki paliatywnej.

7.3. Wskaźniki

- 1) subiektywna ocena polityki zdrowotnej miasta przez mieszkańców;
- 2) liczba mieszkańców Słupska korzystających z działań profilaktyczno-edukacyjnych;
- 3) liczba osób objętych specjalistyczną opieką m.in. usługami asystenckimi i opiekuńczymi w miejscu zamieszkania.
- 4) wykrywalność chorób we wczesnym stadium rozwoju;
- 5) liczba pacjentów zgłaszających się do lekarza w późnym stadium choroby.

7.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

7.4.1. Gospodarcze

- 1) poprawa sytuacji ekonomicznej mieszkańców – ze względu na lepszy stan zdrowia zmniejsza się zagrożenie utraty części dochodów z powodu długotrwałego przebywania na zwolnieniach czy zasiłkach, zmniejszają się wydatki na leki oraz opiekę;
- 2) zwiększenie wydajności pracy dzięki lepszemu zdrowiu;
- 3) lepsze warunki do uprawiania sportu i rekreacji w mieście;
- 4) wzrost popytu na produkty i usługi związane np. z rekreacją.
- 5) rozwój usług związanych z tzw. „srebrną gospodarką” – związaną z zapewnieniem opieki nad niesamodzielnymi osobami dorosłymi.

7.4.2. Społeczne

- 1) wzrost aktywności, zaangażowania w życie społeczne mieszkańców i mieszanek Słupska;
- 2) większe możliwości uczestniczenia w życiu towarzyskim, kulturalnym, sportowym itd.;
- 3) zmniejszenie liczby osób chorujących, wymagających opieki;
- 4) podniesienie standardu życia niesamodzielnych osób dorosłych.

7.4.3. Środowiskowe

Zmniejszenie poziomu emisji spalin, hałasu, natężenia ruchu na terenie miasta poprzez spopularyzowanie aktywności ruchowej – poruszania się pieszo i na rowerze.

8. POPRAWIAMY JAKOŚĆ ŻYWIENIA W OPARCIU O LOKALNE PRODUKTY

Żywność stanowi ważny element zdrowia. Dlatego wzorem innych miast chcemy wzmocnić działania w tym obszarze. Naszym celem jest, aby do 2022 r. ekologiczne, sezonowe i produkowane lokalnie produkty stanowiły bazę żywieniową w miejskich placówkach edukacyjnych, takich jak szkoły, żłobki i przedszkola, a także stały się popularne w mieście.

8.1. Stan wyjściowy

Od początku 2015 r. prowadzone są w Słupsku komplementarne działania na rzecz dobrej żywności. Celem władz samorządowych jest promocja oraz jak najszersze wykorzystywanie dobrej jakości żywności od lokalnych (w tym ekologicznych) producentów, m.in. w placówkach opiekuńczych i edukacyjnych. Sprzyja temu wprowadzona we wrześniu 2015 r. ustawa regulująca żywienie, m.in. w szkołach i przedszkolach. Co prawda niektórzy dyrektorzy słupskich placówek od lat z sukcesem stosowali w menu lokalne produkty, ale były to jednak działania podejmowane jednostkowo, a nie w ramach zintegrowanej polityki miasta. Jej realizacja to m.in. kampania „Moda na dobrą żywność”, mająca na celu przeszkolenie kadry wszystkich szczebli szkół, żłobków i przedszkoli, wprowadzenie nowych jadłospisów, a także zmiana modelu zakupu żywności na taki, który wspiera rolników i przetwórców z regionu. Przykładem stosowania takich zasad może być Urząd Miejski, który z reguły zamawia żywność pełnowartościową, opartą o lokalne produkty bazujące na diecie roślinnej.

8.2. Cel strategiczny

A. Dobra lokalna żywność jest wypromowana, opłacalna i stanowi bazę żywieniową w jednostkach edukacyjnych.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Wsparcie edukacyjne i informacyjne dla osób odpowiedzialnych za żywienie w mieście (dyrektorów szkół, przedszkoli itd.).	a) szkolenia dla dyrektorek i dyrektorów szkół oraz zaopatrzeniowców.
Podnoszenie kompetencji kadry gotującej oraz zaopatrzeniowców.	a) warsztaty kulinarne dla kadry gotującej i firm cateringowych odpowiedzialnych za przygotowywanie posiłków w publicznych szkołach, przedszkolach i żłobkach; b) wsparcie dietetyka przy opracowywaniu zbilansowanej diety

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	<p>z wykorzystaniem dobrej jakości lokalnych produktów, w formie warsztatowej dla kadry gotującej;</p> <p>c) rozwijanie wiedzy o lokalnej żywności w ramach nauki w jednostkach edukacyjnych, m.in. w Centrum Kształcenia Praktycznego;</p> <p>d) opracowanie słupek wytycznych dot. wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz propozycji zbilansowanych posiłków dla dzieci z uwzględnieniem sezonowości produktów i lokalnego rynku produktów;</p> <p>e) warsztaty dla multiplikatorów, w tym m.in. praktykantów szkolących się w zawodzie kucharza.</p>
Wypracowanie mechanizmów wsparcia lokalnych producentów.	a) tworzenie grup zakupowych dla przedszkoli, żłobków itd., kupowanie bezpośrednio u producentów.
Promocja dobrej żywności w mieście.	<p>a) dobrze opracowana polityka miasta, zawierająca szczegółowe mechanizmy i harmonogramy służące temu, by jakość produktów była sukcesywnie podnoszona, a sposoby ich przygotowania – coraz doskonalsze;</p> <p>b) regularne akcje informacyjne, spotkania konsultacyjne z rodzicami dzieci ze żłobków, szkół i przedszkoli;</p> <p>c) warsztaty kulinarne dla dzieci i młodzieży.</p>

8.3. Wskaźniki

- 1) liczba szkół podstawowych i przedszkoli korzystająca regularnie z ekologicznej, lokalnej żywności;
- 2) powszechność wiedzy na temat zalet dobrej żywności pośród osób odpowiedzialnych za żywienie dzieci i młodzieży, w tym kadry UM, jednostek edukacyjnych, rodziców i opiekunów;
- 3) liczba wydarzeń promujących dobrą żywność.

8.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

8.4.1. Gospodarcze

- 1) większa efektywność kosztowa jednostek miasta (przedszkola, żłobki) przy wyższej jakości produktów;
- 2) lepsze wykształcenie osób związanych z gastronomią;
- 3) nowoczesny wizerunek miasta.

8.4.2. Społeczne

- 1) poprawa zdrowia mieszkańców Słupska;
- 2) wyższa świadomość konsumencka;
- 3) budowanie więzi społecznych pomiędzy konsumentami a producentami.

8.4.3. Środowiskowe

- 1) ochrona bioróżnorodności wokół Słupska;
- 2) mniejsze zanieczyszczenie gleby i wód wokół;
- 3) dobrostan zwierząt, dzięki zmniejszeniu zakupu mięsa z produkcji przemysłowej.

9. UPOWSZECHNIAMY SPORT

Naszym strategicznym celem jest wypromowanie sportu i rekreacji wśród mieszkańców miasta zarówno jako dobrego sposobu spędzania wolnego czasu, integracji społecznej, jak i recepty na szereg problemów związanych m.in. z otyłością, uzależnieniem, wykluczeniem społecznym.

9.1. Stan wyjściowy

- około 80 stowarzyszeń i klubów sportowych, których działalność obejmuje około 5000 osób. (dane na koniec 2015 r.);
- w wybranych dyscyplinach grupowych i indywidualnych miasto odnosi sukcesy, m.in. koszykówce męskiej, piłce ręcznej kobiet, pływaniu;
- dobra infrastruktura obiektów sportowych o różnej kubaturze, z których część wymaga modernizacji, m.in. Stadion 650-lecia, Centrum Lekkoatletyczne, pływalnia kryta, hala Gryfia;
- brakuje nowoczesnej hali widowiskowo-sportowej;
- dobry dostęp do rekreacyjnych terenów zielonych w mieście, gdzie można uprawiać sporty amatorskie, m.in. biegi, nordic walking.

9.2. Cel strategiczny

- A. Sport i rekreacja są popularne wśród mieszkańców jako dobry sposób spędzania wolnego czasu, integracji społecznej i recepta na szereg problemów związanych m.in. z otyłością, uzależnieniem, wykluczeniem społecznym.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Popularyzacja sportu i rekreacji wśród mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. promowanie mody na sport i zdrowy styl życia; ii. lepsze dostosowanie przestrzeni miasta do aktywności sportowej mieszkańców; iii. poprawa infrastruktury sportowej. 	<ul style="list-style-type: none"> a) wspieranie przez szkoły i przedszkola udziału ich podopiecznych w programach i zawodach sportowych; b) pełna dostępność obiektów sportowych dla mieszkańców; jednolity i transparentny regulamin korzystania z nich; c) zwiększenie współpracy między klubami sportowymi a uczniami; zobowiązanie klubów sportowych finansowanych przez miasto do organizacji dodatkowych zajęć pozalekcyjnych w ramach utworzonych klas sportowych; d) organizowanie spotkań sportowców w ramach zajęć wychowania fizycznego z młodzieżą w celu inspirowania do aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia; e) otwartość władz miasta na powszechne organizowanie w przestrzeni miasta maratonów, przejazdów rowerowych, przejazdów wrotkarzy itd.; f) realizowanie planowanych inwestycji związanych z poprawą bazy sportowej i rekreacyjnej m.in. Górki Narciarza jako miejsca wykorzystywanego całorocznie m.in. do sportów zimowych i letnich wycieczek, zagospodarowanie szlaków wodnych po rzece Słupi na terenie Parku Kultury i Wypoczynku w Słupsku w ramach realizacji projektu „Pomorskie szlaki kajakowe”, budowa ścieżek rowerowych a także budowa nowej hali widowiskowo-sportowej itd.; g) premiowanie sportu i zdrowego stylu życia m.in. w jednostkach miasta (np. nagrody dla osób dojeżdżających do pracy na rowerze); h) promowanie w mieście sportów „egalitarnych” (tych, których uprawianie jest dostępne dla każdego: bieganie, nordic walking, rower); wsparcie sportu szkolnego, rodzinnego itd.; i) kontynuacja projektów typu: „Liga podwórkowa”, promujących sport jako sposób spędzania wolnego czasu przez młodzież, która pozostaje na wakacje w mieście.

9.3. Wskaźniki

- 1) liczba mieszkańców miasta uprawiających regularnie sport i rekreację;
- 2) liczba klubów sportowych i osób objętych ich działaniem;
- 3) subiektywna ocena mieszkańców na temat dostosowania miasta do uprawiania sportu i rekreacji.;
- 4) liczba i koszt inwestycji dot. bazy sportowej i infrastruktury rekreacyjnej miasta.

9.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

9.4.1. Gospodarcze

Promocja sportu i zdrowego stylu życia wspiera rozwój konkretnych przemysłów i usług, w tym lokalnych: sklepów sportowych, serwisantów sprzętu, obsługi obiektów sportowych. Ważnym aspektem gospodarczym jest poprawa zdrowia mieszkańców, a tym samym mniej wydatków na leczenie zaawansowanych chorób wynikających z braku ruchu i sportu. Wspomniane powyżej działania powinny wzmocnić promocję Słupska w regionie oraz na arenie krajowej i międzynarodowej, prezentując miasto jako ekologiczne, zdrowe i usportowione.

9.4.2. Społeczne

Aktywizacja mieszkańców przyczyni się do integracji społecznej oraz wzrostu poziomu samoświadomości, co powinno przełożyć się na widoczną poprawę jakości życia słupszczanek i słupszczan. Zwiększenie aktywności fizycznej przyczyni się także do poprawy zdrowia mieszkańców – zarówno fizycznego, jak i psychicznego. Promowanie aktywnego stylu życia już u najmłodszych mieszkańców miasta powinno skutkować wyrobieniem pozytywnych nawyków związanych ze zdrowym i sportowym trybem życia.

9.4.3. Środowiskowe

Aktywność sportowa wiąże się w sposób pośredni z ochroną środowiska, np. przestawienie się z samochodu na rower w dojeździe do pracy zmniejsza zanieczyszczenie spalinami środowiska.

10. DBAMY O BEZPIECZEŃSTWO

Mieszkańcy czują się w Słupsku bezpiecznie, ale niektóre aspekty warto poprawić: w mieście za dużo jest wypadków komunikacyjnych i niszczenia wspólnej przestrzeni. Naszym celem jest aby do 2022 r. akty wandalizmu stały się incydentalne, a liczba wypadków komunikacyjnych zmniejszyła się w sposób odczuwalny.

10.1. Stan wyjściowy

- 1) mieszkańcy Słupska oceniają stan bezpieczeństwa w mieście jako dobry;
- 2) poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia:
 - a) raczej wysokie – 46%,
 - b) zdecydowanie wysokie – 46%,
 - c) przeciętne – 3%,
 - d) raczej niskie – 4%,
 - e) zdecydowanie niskie – 1%.(Źródło: *Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena działań Policji w percepcji mieszkańców Słupska*, Słupsk 2013)
- 3) są jednak obszary wymagające doskonalenia:
 - a) bezpieczeństwo komunikacyjne – w mieście dochodzi do ok. 1300 kolizji rocznie,
 - b) wandalizm – niepokojące są zarówno jego przejawy, jak również incydentalne reakcje mieszkańców na akty niszczenia wspólnego mienia.

10.2. Cele strategiczne

A. Akty wandalizmu są incydentalne.

B. Liczba wypadków komunikacyjnych zmniejsza się w sposób odczuwalny.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Ad A. Aktywizacja mieszkańców do bycia gospodarzami miasta. Ad. A i B. ścisła współpraca jednostek miejskich i mieszkańców z jednostkami bezpieczeństwa publicznego takimi jak policja oraz straż pożarna.	a) „premiowanie” pozytywnych reakcji społecznych na wandalizm, „piętnowanie” zachowań stanowiących zagrożenie; b) organizowanie akcji społecznych na rzecz dbania o wspólną przestrzeń; c) dobrze wypracowany model współpracy z mediami w celu edukacji mieszkańców; d) zwiększenie częstotliwości spotkań służb miejskich z mieszkańcami na temat różnych aspektów bezpieczeństwa; e) lepszy kontakt samorządu z mieszkańcami: diagnozowanie niepokoju mieszkańców, ustalanie przyczyn, odpowiednie reagowanie; f) partycypacyjny sposób aktualizacji „Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego dla miasta Słupska” jako narzędzie współpracy z mieszkańcami; g) stworzenie narzędzi (np. aplikacji) służących do zgłaszania przez mieszkańców naglących problemów, pomysłów, usprawnień w mieście.
Ad A. Planowanie przestrzenne, które służy poprawie bezpieczeństwa.	Lepsze oświetlenie ulic i parków, terenów zielonych i eliminowanie w ten sposób miejsc niebezpiecznych.
Ad A. i B. Lepsza edukacja społeczeństwa dotycząca zachowań w sytuacjach niebezpiecznych.	a) wzmocnienie edukacji dot. możliwych zagrożeń i miejsc udzielających wsparcia i pomocy; b) edukacja dzieci w zakresie znajomości ruchu drogowego i swobodnego poruszania się po ulicach, zagrożeń związanych z kontaktem z substancjami trującymi, udzielania pierwszej pomocy itd.; c) wdrożenie innowacyjnych form zawiadamiania mieszkańców o zagrożeniach, np. system powiadamiania przez SMS i odwrotnie: SMS/aplikacja do powiadamiania przez mieszkańców o aktach wandalizmu itd.
Ad B. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego w mieście.	Zmiany w ruchu drogowym w miejscach szczególnie niebezpiecznych.

10.3. Wskaźniki

- 1) subiektywne poczucie bezpieczeństwa przez mieszkańców;
- 2) powszechność wandalizmu;
- 3) liczba wypadków komunikacyjnych.

10.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

10.4.1. Gospodarcze

- 1) brak aktów wandalizmu itp., co skutkuje oszczędnościami finansowymi;
- 2) wzrost atrakcyjności miasta Słupska jako dobrego miejsca do życia.

10.4.2. Społeczne

- 1) zwiększenie odpowiedzialności za wspólną przestrzeń, która staje się bardziej atrakcyjnym miejscem do rekreacji, aktywności i wypoczynku;
- 2) mniej wypadków to lepszy stan zdrowia mieszkańców.

10.4.3. Środowiskowe

- 1) ograniczenie emisji substancji niebezpiecznych do środowiska;
- 2) poprawa czystości i atrakcyjności terenów miejskich.

III. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Dobrze rozwijająca się gospodarka potrzebuje silnego wsparcia. Dotychczas Słupsk nie stworzył atrakcyjnej oferty, która przyciągałaby inwestorów, a także sprawiała, że młodzi, innowacyjni ludzie, chcieliby pozostać w Słupsku. Czas to zmienić. Miasto musi dobrze wykorzystać środki unijne dostępne do 2020 r. i pozytywnie kształtować zarówno infrastrukturę, jak i wewnętrzny rynek, a także stymulować powstawanie nowych miejsc pracy, związanych m.in. z zielonymi technologiami. Jednym z priorytetów jest profesjonalna obsługa i systemowe oraz stabilne wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców, którzy stanowią bazę rozwoju słupskiej gospodarki.

Aby być konkurencyjną i atrakcyjną stolicą regionu, Słupsk musi podjąć partnerską współpracę w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, kształtującą wspólną politykę gospodarczą. Miejski Obszar Funkcjonalny to miejsce, w którym zgromadzono partnerów o wzajemnie uzupełniających się potencjałach. Umiejętnie wykorzystane – mogą stanowić alternatywę wobec innych regionów. Jednocześnie jednak należy zwiększyć partycypację finansową gmin i powiatu w utrzymaniu i realizacji usług i infrastruktury na terenie miasta, z której korzystają mieszkańcy całego powiatu.

Bazę do rozwoju gospodarki widzimy w szeroko rozumianych edukacji i innowacji, m.in. w dobrym kształceniu zawodowym, wsparciu nowoczesnych inicjatyw, w tym start-upów, a także w stworzeniu ośrodka badawczo-rozwojowego, który będzie pracował na potrzeby samorządów i konsolidował współpracę w regionie i międzynarodową.

11. INWESTUJEMY W GOSPODARKĘ I INFRASTRUKTURĘ*

Samorząd jest jednym z największych inwestorów oraz pracodawców w Słupsku. Dzięki możliwości pozyskiwania środków unijnych i realizowania własnych działań inwestycyjnych – może kształtować i stymulować rynek wewnętrzny. W perspektywie finansowej 2014–2020 naszym celem jest zrealizowanie w Słupsku inwestycji podnoszących trwale jakość życia oraz rozwijających lokalną gospodarkę.

11.1. Stan wyjściowy

Rozwój gospodarczy to motor napędowy każdego miasta. Jednym z takich motorów gospodarki jest absorpcja środków unijnych i prowadzenie inwestycji na terenie miasta. W projekcie Wieloletniego Programu Inwestycyjnego Miasta Słupska na lata 2016–2020 (stan z grudnia 2015 r.) założono realizację 90 projektów, na łączną sumę 266 mln zł, które przewidują m.in. wymianę części oświetlenia miejskiego na energooszczędne, termomodernizację budynków użyteczności publicznej i rewitalizację podwórek. Projekty modernizacyjne będą realizowane przez miejskie spółki na rzecz poprawy ochrony przeciwpowodziowej czy dalszej modernizacji Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Środki finansowe na inwestycje w mieście będą też pozyskane z programów unijnych na rzecz innowacyjności (m.in. projekt Horyzont 2020) czy realizowanych w partnerstwach międzynarodowych. Kierunki działań wyznacza również precyzyjnie Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, przyjęty przez Radę Miasta w październiku 2015 r., w którym wylistowano konkretne działania z zakresu optymalizacji gospodarki energią i wzrostu wykorzystania lokalnego potencjału energii odnawialnej.

Realizacja tych inwestycji z założenia przynosi efekty w postaci poprawy środowiska, infrastruktury i jakości życia mieszkańców. Wpływają one także na rozwój miejsc pracy, w tym tzw. zielonych miejsc pracy, które powstały w wyniku włączenia zasady zrównoważonego rozwoju w procesy modernizacyjne. Mogą one powsta-

wać w wielu gałęziach gospodarki, m.in. w budownictwie, transporcie, gospodarce surowcami, turystyce, kulturze, profilaktyce zdrowotnej (są to audyty energetyczne, prace instalatorskie, energooszczędne sprzęty i budownictwo, transport publiczny, planowanie przestrzenne, ekoturystyka itd.). Dzięki planom stosowania w zamówieniach publicznych klauzuli społecznych a także wspierania lokalnego biznesu, chcemy aby środki unijne tworzyły podstawy trwałego rozwoju w naszym regionie. W Słupsku, który nastawiony jest na rozwój zrównoważony, szczególnie istotne jest, aby cele finansowe szły w parze z odpowiedzialnością społeczną oraz właściwym wykorzystaniem kapitału przyrodniczego. Dzięki tej zgodności z polityką zrównoważonego rozwoju oraz Regionalnymi Programami Operacyjnymi samorząd może skuteczniej pozyskiwać środki UE na projekty rozwojowe.

Miasto realizuje i przygotowuje też zadania z zakresu inteligentnego miasta, w tym zarządzania mobilnością, integracji systemów, czy tworzenia inteligentnych rozwiązań w samym urzędzie: e-usługi, grupy zakupowe, Centrum Obsługi Mieszkańców, które ograniczają nie tylko wydatki, ale także zmniejszają presję na środowisko (np. e-usługi to zmniejszenie potrzeb transportowych, a co za tym idzie – mniej spalin) i pozwalają lepiej funkcjonować biznesowi (nowoczesne, mniej czasochłonne procedury).

11.2. Cel strategiczny

A. W Słupsku następuje trwała modernizacja miasta, dzięki środkom zewnętrznym oraz w ramach działań własnych samorządu.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Realizacja inwestycji wpływających na rozwój miasta.	<ul style="list-style-type: none"> a) realizacja konkretnych inwestycji zawartych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym oraz w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej, wykorzystujących potencjał oszczędności energii, efektywność energetyczną i OZE; b) aktywny udział w konkursach na środki unijne, we współpracy z miastami partnerskimi; c) działania inwestycyjne poprzez systemowe oszczędzanie energii; d) utworzenie przez samorząd funduszu, w ramach którego z oszczędności energetycznych pokrywane będą potrzeby miasta związane z ochroną powietrza, a co za tym idzie – rozwój efektywności energetycznej i oszczędności energii, w tym wprowadzenia w całym mieście LED-owego oświetlenia.
Dbałość o tworzenie wartości dodanej powstających inwestycji np. w postaci trwałych miejsc pracy.	<ul style="list-style-type: none"> a) stosowanie klauzuli społecznych w zamówieniach publicznych; b) wspieranie lokalnych i regionalnych przedsiębiorców; c) współpraca z urzędami pracy i jednostkami edukacyjnymi na rzecz kształcenia/szkoleń z zakresów niezbędnych do realizacji podejmowanych przez miasto inwestycji.

11.3. Wskaźniki

- 1) liczba i wartość zrealizowanych inwestycji;
- 2) wysokość oszczędności wynikająca z ograniczenia zużycia energii i efektywności energetycznej;
- 3) przyrost miejsc pracy - w tym związanych z gospodarką niskoemisyjną - w Słupsku i regionie.

11.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

11.4.1. Gospodarcze

- 1) zwiększona liczba inwestycji;
- 2) poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej;
- 3) poprawa miejskiej infrastruktury;
- 4) unowocześnienie gospodarki i potencjału miasta;
- 5) wzrost atrakcyjności Słupska jako miejsca kreującego nowoczesną gospodarkę;
- 6) poprawa stanu budynków mieszkalnych, dróg, oświetlenia.

11.4.2. Społeczne

- 1) nowe miejsca pracy związane z perspektywicznymi, innowacyjnymi zawodami i pracami;
- 2) nowe kwalifikacje mieszkańców i lepsza edukacja oraz świadomość postaw proekologicznych;
- 3) lepsza jakość przestrzeni miejskiej, m.in. odnowione i czystsze elewacje termomodernizowanych budynków;
- 4) wyższa jakość życia.

11.4.3. Środowiskowe

- 1) kompleksowy wpływ na poprawę klimatu, stan środowiska, w tym jakość powietrza, wody, gleby, itd.;
- 2) działania strategiczne i przyszłościowe, zgodne z polityką ochrony klimatu.

12. WSPIERAMY LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ*

Na terenie Słupska dominują małe i średnie przedsiębiorstwa. Ich rozwój, mimo dotychczasowych form wsparcia, nie jest dynamiczny. Dlatego miasto musi wypracować skuteczną politykę rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez systemy ulg, doradztwa i profesjonalną obsługę.

12.1. Stan wyjściowy

Na terenie Miasta Słupska dominują małe i średnie przedsiębiorstwa oraz firmy rodzinne. 96% podmiotów gospodarczych stanowią firmy mikro i małe. Wśród nich szeroko rozwinięta jest branża budowlana i usługowo-handlowa.

Lokalni średni i duzi przedsiębiorcy funkcjonują głównie w Słupskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej oraz w przemysłowych dzielnicach miasta. Dominujące branże to przetwórstwo tworzyw sztucznych i produkcja okien PCV, sektor off-shore, przemysł metalowy i transportowy. W mieście funkcjonują duże firmy o silnej pozycji na rynku krajowym i międzynarodowym, m.in. Scania i Gino Rossi, których obecność wpłynęła na wykreowanie dominujących branż gospodarki z zarysowanymi strukturami klastrowymi.

Mimo że w ostatnich latach, dzięki różnorodnym projektom i unijnemu wsparciu, w ciągu 1,5 roku (od 2014 do lipca 2015 r.) utworzono w Słupsku 367 firm, rozwój miejsc pracy nie jest dynamiczny.

Znamienne jest zjawisko braku wykwalifikowanej kadry. Gro firm boryka się z problemem braku pracowników z wykształceniem specjalistycznym, ale też tych niewykwalifikowanych.

Jednocześnie osoby o niskich kwalifikacjach, które mogłyby stanowić potencjalną kadre, wskazują na zbyt niskie płace, a te o wyższych kwalifikacjach – zazwyczaj wyjeżdżają do większych ośrodków miejskich i tam podejmują pracę. W badaniach ankietowych przeprowadzonych przez studentów Akademii Pomorskiej przebadano 40% maturzystów zdających maturę w 2015 r., z których 75% uważa Słupsk za miasto mało atrakcyjne do życia i nienowoczesne. Fakt, że realizowanych jest szereg działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i jednocześnie ocena tych wysiłków jest niska, oznacza, że brakowało systemowej, przemyślanej polityki wsparcia.

Pierwszym krokiem do osiągnięcia poprawy sytuacji lokalnych firm była decyzja władz samorządowych miasta (początek 2016 r.) o konieczności stworzenia pakietu wspierającego lokalne firmy, pn. „Słupsk wspiera biznes”, w skład którego weszły 3 uchwały stanowiące kompleksowy system zachęt inwestycyjnych w formie zwolnień od podatku od nieruchomości obowiązujących na terenie miasta. Uchwały przewidują zwolnienia od podatku od nieruchomości na tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie branż chronionych, zanikających i preferowanych na wskazanym obszarze w centrum miasta Słupska oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych technologii, innowacji i działalności badawczo-rozwojowej na terenie miasta Słupska.

12.2. Cele strategiczne

- A. Samorząd skutecznie wspiera lokalną przedsiębiorczość poprzez system ulg, doradztwo i profesjonalną obsługę.
- B. Skuteczne wsparcie lokalnych firm w procesie reinwestycji.
- C. Wspólnie z instytucjami otoczenia biznesu Słupsk tworzy klimat przyjazny przedsiębiorcom.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Ad A.–C. Wdrożenie i monitorowanie systemowej polityki wsparcia przedsiębiorczości.	<ul style="list-style-type: none"> a) skuteczne udzielanie zwolnień z podatku w ramach pakietu uchwał „Słupsk wspiera biznes”; b) zdiagnozowanie problemów przedsiębiorców, wypracowanie konkretnych rozwiązań; c) współpraca miasta z publicznymi służbami zatrudnienia, instytucjami wspierającymi działania przedsiębiorców i samymi przedsiębiorcami na rzecz kreowania wspólnej polityki rynku pracy, tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu firm i mobilności zawodowej.
Ad A.–C. Sprofesjonalizowanie obsługi przedsiębiorców.	<ul style="list-style-type: none"> a) profesjonalny zespół ds. współpracy z biznesem; b) jasne procedury, skuteczna obsługa, niezmiennosc zasad; c) kompleksowe wsparcie dla tych przedsiębiorców, którzy generują największy popyt na rynku pracy, kreując nowe, trwałe miejsca pracy; d) maksymalne skrócenie czasu obsługi procesu inwestycyjnego; e) organizowanie przez miasto wymiany wiedzy dla lokalnych przedsiębiorców.

12.3. Wskaźniki

- 1) liczba zarejestrowanych małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) na terenie miasta;
- 2) dynamika przyrostu nowych przedsiębiorstw;
- 3) liczba reinwestycji;
- 4) wysokość wpływów z podatków PIT/CIT;
- 5) liczba podmiotów korzystających ze zwolnień z podatku;
- 6) liczba nowo powstałych miejsc pracy;
- 7) liczba pustych lokali i przestrzeni w mieście, które zostały przekazane na rzecz ich wynajęcia pod działalności gospodarcze;
- 8) subiektywne poczucie przedsiębiorców dotyczące dobrej obsługi przez samorząd;
- 9) liczba udzielonych porad, spotkań z przedsiębiorcami i skuteczne załatwienie ich spraw.

12.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

12.4.1. Gospodarcze

- 1) rozwój przedsiębiorczości, w szczególności lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta spowoduje wyższe wpływy z podatku PIT i CIT, zmniejszy poziom bezrobocia i podniesie poziom średniej płacy;
- 2) wzrost potencjału lokalnych firm poprawi atrakcyjność oferty inwestycyjnej całego regionu.

12.4.2. Społeczne

- 1) powstanie nowych miejsc pracy zahamuje odpływ młodych ludzi i wykwalifikowanej kadry do innych aglomeracji i poza granice kraju, a przede wszystkim wpłynie na poprawę jakość życia;
- 2) ożywienie centrum miasta poprzez powstawanie na tym obszarze nowych firm, ograniczy postępujący proces degradacji społecznej śródmieścia.

12.4.3. Środowiskowe

- 1) optymalizacja wykorzystania zasobów (ograniczenie kosztów energii i materiałów) dzięki systemom doradztwa i wsparciu branż innowacyjnych technologicznie;
- 2) mniejsza presja przemysłu na środowisko.

13. JESTEŚMY INNOWACYJNI*

Tworzenie dobrych warunków dla innowacyjnych i kreatywnych branż gospodarki, postawienie na rozwój nowoczesnych technologii, szczególnie w obszarach zielonej gospodarki – to cechy, które mają wyróżniać region słupski. Chcemy, aby Słupsk do 2022 r. stał się stolicą regionu dla młodych innowacyjnych firm – tzw. start-upów oraz ośrodkiem badań naukowych i rozwojowych na potrzeby współpracujących ze sobą samorządów, środowisk okołobiznesowych oraz naukowych. Jednym z narzędzi do dokonania tej zmiany jest powołanie ośrodka badawczo-rozwojowego – Instytutu Zielonej Energii.

13.1. Stan wyjściowy

Samorządy w całej Polsce, podobnie jak i w Europie, muszą dostosowywać swoją działalność do globalnych trendów rozwojowych, co łączy się ze wzrostem znaczenia wiedzy i badań w wielu dziedzinach związanych z ich funkcjonowaniem – m.in. gospodarce surowcami, gospodarce wodnej, energii, systemach informatycznych itd. Jednocześnie te same obszary stają się najbardziej rozwojowymi dziedzinami w biznesie. Stąd rozwój technologii i innowacje stanowią zarówno bazę dla realizowania zadań samorządowych, jak i impuls do rozwoju gospodarczego.

Dużą rolę w tym rozwoju pełnią innowacyjne, początkujące firmy. Ich wsparcie może spowodować zatrzymanie w Słupsku młodych ludzi, a także ich późniejsze zagospodarowanie jako potencjału lokalnego przyszłych biznesów. Bardzo często biznesy te przynoszą zarówno korzyści w postaci podatków, jak i oszczędności, gdyż najnowocześniejsze projekty związane są z wysokimi, niskoemisyjnymi technologiami, których stosowanie związane jest z ograniczeniem zużycia zasobów i energii.

Słupsk w obecnej chwili nie dysponuje wystarczającym potencjałem rozwojowym w tej dziedzinie. Większość technologii i wiedzy kupowana jest z zewnątrz. Nie powstały strategiczne, kompleksowe projekty wsparcia początkujących firm. W rezultacie nie wypracowano skutecznych narzędzi koniunktury rozwojowej, które gwarantowałyby odpowiednie tempo zmian oraz umiejętnie i efektywnie wykorzystywałyby potencjały Słupska i Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego.

13.2. Cele strategiczne

A. Miasto jest rozpoznawalnym w regionie ośrodkiem badawczo-rozwojowym.

B. W mieście panują dogodne warunki do rozwoju innowacyjności i start-upów.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Powołanie Instytutu Zielonej Energii działający na rzecz samorządowców, spółek i przedsiębiorców w MOF.</p> <p>Szansą dla Słupska i regionu są konsekwentne, wspólne działania na rzecz wzmocnienia potencjału innowacyjnego. Narzędziem do tego jest powołanie ośrodka badawczo-rozwojowego, który będzie zarówno pracował na rzecz samorządów – opracowywał ekspertyzy, prowadził badania, wdrażał edukację ekologiczną, realizował współpracę międzynarodową w zakresie badawczo-rozwojowym, jak też stanowił laboratorium rozwoju dla innowacyjnej działalności przedsiębiorstw i osób indywidualnych. Rozwój potencjału prosumenckiej energetyki przynoszącej korzyści regionowi i indywidualnym mieszkańcom, rozwój inicjatyw z zakresu ekoinnowacyjności – to wybrane obszary działania IZE.</p>	<p>a) stworzenie szczegółowego pakietu działań IZE na rzecz regionu, wzmacniającego jego potencjał rozwojowy;</p> <p>b) współpraca IZE z innowacyjnymi firmami i ośrodkami, m.in. Słupskim Inkubatorem Technologicznym oraz powstającym Słupskim Ośrodkiem Akademickim (SOA) w tym m.in. opracowanie programu warsztatów z wykorzystaniem potencjału specjalistycznych pracowni SIT i potencjału naukowego SOA.</p>

Ad B. Tworzenie programów i centrów start-upów.

Wspieranie start-upów (czyli innowacyjnych, początkujących firm) to także jeden z priorytetów rozwoju. Słupsk potrzebuje systemu wsparcia lokalnych start-upów, co przyczyni się do wzrostu PKB, stworzenia nowych innowacyjnych miejsc pracy i – co najważniejsze – zahamuje proces drenażu talentów, czyli emigrowania najzdolniejszych mieszkańców regionu. Start-upy to esencja polskiej przedsiębiorczości, pracowitości i niezależności. Ich obecność kreuje rozwój nowoczesnych branż, wprowadza na rynek nowoczesne produkty i usługi. Sprawia, że społeczeństwo staje się nowoczesne i osiąga wysoki poziom życia. Jest też nieuniknionym elementem przyciągania kapitału, którego w Słupsku brakuje. Start-upy mają też największy potencjał tworzenia nowych miejsc pracy dla wykwalifikowanych kadr. Ich obecność gwarantuje rozwój lokalnej społeczności.

- a) stworzenie trwałego systemu wsparcia lokalnych start-upów, np. zespołu mentorów, systemu coachingu i programów rozwojowych mających na celu akcelerację nowoczesnej gospodarki;
- b) promowanie kultury start-upowej, m.in. poprzez lokalne i regionalne eventy, współpracę międzynarodową w ramach Związku Miast Bałtyckich;
- c) kształtowanie innych polityk miasta – np. polityki kulturalnej, estetyki miasta itd. w taki sposób, aby były one dostosowane do potrzeb kadry menedżerskiej oraz innowacyjnych, młodych osób;
- d) wykorzystanie potencjału Słupskiego Stowarzyszenia Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości;
- d) zachęty dla deweloperów do tworzenia nowoczesnych powierzchni biurowych, które mogą służyć innowacyjnym firmom.

13.3. Wskaźniki

- 1) stopień realizacji oraz ocena działań Instytutu Zielonej Energii;
- 2) liczba i zakres projektów badawczo-rozwojowych realizowanych przez IZE
- 3) liczba prowadzonych projektów badawczo-rozwojowych;
- 4) dynamika i trwałość rozwoju start-upów;
- 5) liczba nowych miejsc pracy w kreatywnych zawodach (programista, informatyk, analityk itp.);
- 6) liczba nowoczesnych powierzchni biurowych;
- 7) poziom emigracji mieszkańców z wyższym wykształceniem w wieku produkcyjnym;
- 8) liczba menadżerów/inżynierów w Słupsku.

13.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

13.4.1. Gospodarcze

- 1) zwiększone wpływy z podatku CIT/PIT;
- 2) zwiększona liczba miejsc pracy w zawodach z branży nowoczesnych technologii;
- 3) zwiększenie liczby specjalistów, którzy znajdą zatrudnienie w regionie;
- 4) większa liczba nowych inwestycji w branżach BPO/SSC/ICT;
- 5) większa innowacyjność lokalnych pracowników;
- 6) konkurencyjna oferta inwestycyjna dla kapitału nowoczesnych technologii.

13.4.2. Społeczne

- 1) zwiększona liczba nowoczesnych, stabilnych miejsc pracy;
- 2) wyższe umiejętności interpersonalne, językowe;
- 3) poprawa jakości i poziomu życia;
- 4) mniejszy odpływ młodych mieszkańców – poprawa struktury demograficznej;
- 5) zwiększenie atrakcyjności miasta jako przyjaznego do pracy i życia;
- 6) poprawa jakości oferty edukacyjnej, kulturalnej i rozrywkowej;
- 7) powstanie i rozwój klasy kreatywnej.

13.4.3. Środowiskowe

- 1) powstawanie tzw. zielonych start-upów w branżach wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- 2) poprawa efektywności energetycznej w budynkach komercyjnych i użyteczności publicznej;
- 3) wzrost świadomości w zakresie edukacji ekologicznej.

14. PRZYGOTOWUJEMY DO PRACY

Absolwenci szkół zawodowych wszelkich szczebli powinni znajdować atrakcyjne zatrudnienie u lokalnych pracodawców, spełniając ich wymagania, jak również być gotowi do podjęcia samodzielnej działalności gospodarczej. Słupsk powinien dostarczać stałych perspektyw rozwoju zawodowego poprzez m.in. współpracę sektora nauki i biznesu, dostosowanie kształcenia do potrzeb dynamicznego rynku pracy.

14.1. Stan wyjściowy

Po wielu latach działań skutkujących marginalizacją znaczenia szkolnictwa zawodowego oraz degradacją słupskiego przemysłu, sytuacja systemu szkolnictwa zawodowego wymaga wielu działań, które sprawią, że stanie się on bardziej nowoczesny i atrakcyjny.

Sytuacja kształcenia zawodowego ulega stopniowej poprawie. Coraz więcej młodych osób jest zainteresowanych zdobywaniem wykształcenia w konkretnym zawodzie, który w przyszłości pozwoli na podjęcie dobrze płatnej i rozwojowej pracy. W 2014 r. liczba uczniów w szkołach zawodowych wynosiła 696, natomiast do klas technikum w Słupska w 2014 r. uczęszczało 2027 uczniów. W placówkach będących jednostkami budżetowymi miasta Słupska (klasy technikum i szkoły zawodowe) w roku szkolnym 2014/2015 uczyło się 2723 uczniów. Jednocześnie z ofert kształcenia ustawicznego skorzystało w tym samym okresie 224 uczniów i słuchaczy.

Słupskie szkoły ponadgimnazjalne zawodowe nawiązują współpracę z regionalnymi przedsiębiorcami. Współpraca jest wielopłaszczyznowa. Tworzone są klasy patronackie z zakresu: ICT, logistyki, mechaniki, technologii drewna, technologii odzieży. Uczniowie odbywają zajęcia praktyczne, praktyki zawodowe i staże u pracodawców. Słupscy pracodawcy wspomagają szkoły w zakresie praktycznym łącznie w 51 zawodach. Fundowane są stypendia dla najlepszych uczniów, młodzież korzysta z przywilejów pracowniczych. Niekiedy współpraca dotyczy również tworzenia pracowni przedmiotowych oraz doposażania szkoły w materiały i pomoce dydaktyczne. W miarę możliwości zatrudniani są absolwenci.

W mieście podejmowane są różnorodne inicjatywy na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego i przedsiębiorczości. Działa Rada Biznesu przy Prezydencie Miasta i Rada Gospodarcza powołana przez Akademię Pomorską. Przygotowywany jest projekt Słupski Ośrodek Akademicki w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupska, który przewiduje współpracę lokalnych przedsiębiorców ze słupskimi uczelniami wyższymi w celu tworzenia nowoczesnych, innowacyjnych kierunków kształcenia oraz angażowanie się tutejszych menadżerów

i mentorów w proces kształcenia. W ramach projektu planuje się wprowadzenie do oferty kształcenia kierunków i specjalności m.in. z zakresu inteligentnych technologii oraz energetyki i środowiska.

14.2. Cele strategiczne

- A. Szkolnictwo zawodowe w Słupsku efektywnie przygotowuje do podejmowania pracy – w istniejących firmach lub na własny rachunek, ucząc zawodu, przedsiębiorczości i kreatywności.**
- B. Rozwija się współpraca lokalnych firm ze środowiskami naukowymi na rzecz innowacyjnej, nowoczesnej gospodarki.**

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Ad A. Nowoczesna karda, metody, wyposażenie.	<ul style="list-style-type: none"> a) kształcenie w myśl zasady: uczniowie są „pracodawcami” nauczycieli i oczekują realnego przygotowania do pracy na najwyższym poziomie; b) zobowiązanie nauczycieli do stałego dokształcania się w swoim zawodzie;
	<ul style="list-style-type: none"> c) ocenianie szkół ze skuteczności kształcenia na podstawie liczby absolwentów zatrudnionych w swoim zawodzie; d) stworzenie spójnego programu doradztwa zawodowego i wypracowanie modelu ścieżki wyboru zawodu; e) nauczanie integrujące zakres umiejętności zawodowych z umiejętnościami społecznymi, kulturowymi i językowymi; f) pozyskiwanie środków pozabudżetowych w celu doposażenia pracowni, aktualizacji oprogramowania komputerowego, a także na kursy dokształcające.
Ad A. Dostosowanie kształcenia do potrzeb dynamicznego rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> a) kreowanie nowych kierunków kształcenia na potrzeby rynku pracy; b) tworzenie podstaw programowych nowoczesnego kształcenia wspólnie z pracodawcami; c) nowoczesne kierunki kształcenia (ICT); d) stałe kontakty kadry nauczycielskiej z lokalnymi przedsiębiorcami celem badania potrzeb rynku pracy; e) kształtowanie postaw przedsiębiorczych u młodzieży. f) wypracowanie i zacieśnianie współpracy pomiędzy szkołami a potencjalnym pracodawcami (np. poprzez tworzenie klas patronackich); g) stypendia, staże zawodowe i praktyki u przedsiębiorców dla sumiennych uczniów i studentów w celu zatrzymania zdolnej kadry w mieście; h) skuteczne informowanie o możliwości dofinansowania stano-

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	<p>wisk pracy, szkoleń oraz doposażania stanowisk pracy przez Powiatowy Urząd Pracy;</p> <p>i) badanie trendów i opracowywanie raportów dotyczących przewidywanych zawodów nadwyżkowych i deficytowych;</p> <p>j) realizacja kształcenia pozaformalnego dostosowanego do potrzeb bieżących;</p> <p>k) realizacja w wybranej szkole lub placówce programu tutoring;</p> <p>l) promocja kształcenia zawodowego jako atrakcyjnego modelu zdobywania umiejętności i ciekawej pracy.</p>
Ad A. Wzmocnienie innowacyjności nauczania.	<p>a) stworzenie mechanizmów premiowania najbardziej innowacyjnych nauczycieli o najlepszych mierzalnych wynikach;</p> <p>b) utworzenie klastra edukacyjnego na bazie Słupskiego Inkubatora Technologicznego;</p> <p>c) współpraca szkół z innowacyjnymi podmiotami zewnętrznymi.</p>
Ad B. Współpraca nauki z biznesem.	<p>a) realizacja programu Słupskiego Ośrodka Akademickiego;</p> <p>b) wprowadzenie większej liczby kierunków technicznych na słupskich uczelniach;</p> <p>c) promowanie i realizowanie wspólnych projektów środowisk biznesu i nauki (B+R);</p> <p>d) zaangażowanie się lokalnych przedsiębiorców w unowocześnienie systemu kształcenia słupskich uczelni;</p> <p>e) system zachęt dla przedsiębiorców podejmujących współpracę z uczelniami wyższymi.</p>

14.3. Wskaźniki

- 1) liczba absolwentów, którzy wykonują pracę w swoim zawodzie;
- 2) liczba klas patronackich;
- 3) liczba umów szkół zawodowych z pracodawcami;
- 4) poziom „zatrudnialności” absolwentów szkół zawodowych;
- 5) liczba projektów badawczo rozwojowych (B+R);
- 6) subiektywna ocena dostosowywania oferty kształcenia do potrzeb lokalnej gospodarki przez interesariuszy.

14.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

14.4.1. Gospodarcze

- 1) zwiększenie liczby specjalistów, którzy znajdują zatrudnienie w regionie, co z kolei wpłynie na zaspokojenie

- popytu na specjalistów w kluczowych branżach;
- 2) większa liczba nowych inwestycji w naszym regionie dzięki dobrze wykształconej kadrze;
 - 3) większa innowacyjność lokalnych pracowników.

14.4.2. Społeczne

- 1) zmniejszenie bezrobocia;
- 2) wyższe umiejętności interpersonalne, językowe;
- 3) mniejszy odpływ młodych mieszkańców – poprawa struktury demograficznej;
- 4) nadanie większego znaczenia i rangi słupskiemu ośrodkowi akademickiemu.

14.4.3. Środowiskowe

- 1) tworzenie miejsc pracy i przemysłów związanych z nowoczesnymi technologiami.

15. SKUTECZNIE PRZYCIĄGAMY INWESTORÓW

Region słupski może przyciągać zewnętrznych inwestorów poprzez skumulowanie potencjałów poszczególnych partnerów Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego i innych partnerskich miast i gmin. Jednocześnie jednak nasza współpraca powinna opierać się na partycypacyjnym pokrywaniu kosztów usług i infrastruktury, z których korzystają mieszkańcy okolicznych gmin, a które leżą na terenie Słupska. Naszym celem jest, aby do 2022 r. Słupsk wraz z partnerami przyciągał inwestorów skuteczną ofertą, która wpłynie na rozwój całego regionu. To wymaga otwartości, współpracy i działania dla wspólnego interesu.

15.1. Stan wyjściowy

W konkurencji z pobliskim Trójmiastem Słupsk pod wieloma względami jest miastem mniej nowoczesnym i mniej atrakcyjnym aniżeli metropolia trójmiejska, posiadająca wykształconą kadrę, atrakcyjne tereny inwestycyjne i nowoczesne powierzchnie biurowe. Jednak szanse rozwojowe dla Słupska, podobnie jak dla słupskiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego i regionu, stwarza wzajemna współpraca i stworzenie wspólnej oferty inwestycyjnej. Na przykład gmina Słupsk dysponuje potencjałem terenów inwestycyjnych, Kobylnica – doświadczeniem w dziedzinie energetyki wiatrowej i nowoczesnych sposobów pozyskiwania energii, gmina i miasto Ustka to potencjał turystyczny, a port morski w Ustce – także da możliwość lepszego rozwoju gospodarczego MOF. Z kolei Słupsk, zgodnie ze Strategią, inwestuje w dobrą edukację i stworzenie perspektyw dla rozwoju innowacyjności, m.in. poprzez rozwój start-upów i Instytutu Zielonej Energii, wspieranie innowacji i niskoemisyjnej gospodarki. W Słupsku funkcjonuje też prężnie działająca Specjalna Strefa Ekonomiczna i Słupski Inkubator Technologiczny, które przyciągają inwestycje i nowoczesne branże.

Miejski Obszar Funkcjonalny ma szereg atutów, które dobrze rozwijane i zarządzane mogą sprawić, że staniemy się alternatywą dla „przeinwestowanego” Trójmiasta. Stosunkowo niskie koszty prowadzenia biznesu i cen nieruchomości przyciągać mogą rozwijające się firmy. Korzystna lokalizacja, w pobliżu Morza Bałtyckiego i kurortów nadmorskich, stwarza dogodne warunki do rozwoju branż turystycznych, a położenie między miastami portowymi Gdynią i Szczecinem to dostęp do kluczowych elementów infrastruktury logistycznej i transportowej (porty morskie, lotniska). Atutem jest też bliskość Niemiec i Skandynawii, które są naszymi strategicznymi kierunkami rozwoju, ważnymi z punktu widzenia rynków zbytu i partnerstwa biznesowego. Bezpośrednie szybkie połączenie kolejowe z Warszawą, a także planowane uatrakcyjnienie połączeń kolejowych i drogi ekspresowej S6, łączącej Słupsk z Trójmiastem i Szczecinem, są elementami poprawy komunikacyjnej.

15.2. Cele strategiczne

A. Skuteczna polityka inwestycyjna w ramach oferty MOF.

B. Wysokie standardy obsługi inwestorów i wsparcie kluczowych branż.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Skuteczna polityka inwestycyjna w ramach oferty MOF:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. stworzenie kompleksowej, wspólnej oferty inwestycyjnej w ramach Słupskiego MOF; ii. współpraca przy utrzymaniu i realizacji usług i infrastruktury, z których korzystają mieszkańcy całego MOF (i szerzej – powiatu). iii. współpraca jednostek samorządu terytorialnego MOF, instytucji otoczenia biznesu oraz środowisk nauki na rzecz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej miasta i stworzenia konkurencyjnej oferty dla inwestorów zewnętrznych; iv. działania marketingowe, budowanie wizerunku inwestycyjnego miasta i regionu oraz promocja inwestycyjna; współpraca i wspólna promocja środowisk nauki, biznesu oraz lokalnych samorządów. 	<ul style="list-style-type: none"> a) strategia operacyjna pozyskiwania inwestorów; b) dobre narzędzia komunikacji; c) stworzenie banku danych dla inwestorów i przedsiębiorców (inventaryzacja powierzchni, terenów, lokali, magazynów); d) wypracowanie konkretnych zachęt inwestycyjnych; e) stworzenie i realizacja programu promocyjnego oraz integracja działań związanych z promocją inwestycyjną regionu słupskiego; f) opracowanie profesjonalnego folderu promocyjnego dla inwestorów, uwzględniającego kompleksową ofertę MOF; g) kreowanie bogatej oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, która wpłynie na poprawę jakości życia, a co za tym idzie – spowoduje, że Słupsk stanie się atrakcyjnym miejscem do lokowania kapitału i rozwijania biznesu. h) wypracowanie konkretnych rozwiązań skutecznie wpływających na partycypowanie ościennych gmin w kosztach utrzymania wspólnej infrastruktury i usług.
<p>Ad B. Wysokie standardy obsługi inwestorów i wsparcie kluczowych branż:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. budowa systemu wspierającego obsługę inwestorów; ii. wsparcie branż z potencjałem rozwojowym, które mają wpływ na wzrost liczby miejsc pracy oraz na stabilizację słupskiej gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> a) rozwój Punktu Obsługi Inwestora/Biura Obsługi Inwestora z wykwalifikowaną kadrą, współpracującego z innymi komórkami i jednostkami organizacyjnymi, instytucjami otoczenia biznesu oraz pozostałymi samorządami Regionu Słupskiego w ramach MOF – kompleksowa obsługa procesu inwestycyjnego; b) szczegółowe zdiagnozowanie branż wiodących i branż przyszłościowych celem podejmowania działań na rzecz wsparcia i promocji obszarów rozwojowych; c) wdrożenie systemu obsługi kluczowych inwestorów dla regionu słupskiego, zgodnego ze standardami Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych;

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	d) wspieranie powstawania i rozwoju parków biznesowych, przemysłowo-technologicznych i działalności SIT; e) wspieranie reinwestycji/opieka poinwestycyjna; f) działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej regionu.

15.3. Wskaźniki

- 1) efektywność pozyskiwania inwestorów w sektorach kluczowych dla rozwoju gospodarczego regionu śląskiego, przyciągnięcie kapitału oraz wzrost inwestycji;
- 2) liczba firm i miejsc pracy na terenie miasta;
- 3) rozpoznawalność marki terytorialnej;
- 4) wykreowane branże priorytetowe;
- 5) funkcjonowanie spójnej i kompleksowej oferty inwestycyjnej w ramach MOF.

15.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

15.4.1. Gospodarcze

- 1) przyływ kapitału;
- 2) wzrost liczby inwestycji;
- 3) wzrost zatrudnienia;
- 4) wzrost wpływów z podatku;
- 5) wzrost znaczenia Śląska na mapie inwestycyjnej Polski.

15.4.2. Społeczne

- 1) nowe, atrakcyjne miejsca pracy;
- 2) nowe kwalifikacje mieszkańców;
- 3) atrakcyjna oferta edukacyjna;
- 4) wyższa jakość życia.

15.4.3. Środowiskowe

Rozwój inwestycyjny oparty na branżach ściśle lub pośrednio związanych z ekologią (m.in. odnawialne źródła energii).

16. ROZBUDOWUJEMY OFERTĘ TURYSTYCZNĄ

Przemysł turystyczny, dzięki współpracy partnerskiej z okolicznymi miastami i gminami, powinien być jednym z ważniejszych obszarów rozwoju miasta. Planujemy, że nasz region będzie odwiedzany przez turystów z różnych stron Polski i Europy, którzy zostaną tu na dłużej, aby korzystać z atrakcji kulturalnych

i rekreacyjnych miasta i okolicy. Do 2022 r. zamierzamy w odczuwalnym stopniu zwiększyć ruch turystyczny.

16.1. Stan wyjściowy

- 1) typowy turysta dziś w Słupsku: starszy turysta z Niemiec, w podróży sentymentalnej, zwiedza kilka miejsc w kilka godzin i jedzie dalej;
- 2) turysta przyszłości: ludzie w różnym wieku, zostają na dłużej, łączą pobyt w Słupsku z atrakcjami okolicznych miejscowości, np. Ustki, korzystają z dobrej informacji i atrakcji turystycznych, mają poczucie, że są w ciekawym miejscu, wiedzą dokąd mają iść, co zobaczyć, jak zaplanować pobyt.

16.2. Cel strategiczny

A. Słupsk i region odwiedza coraz więcej turystek i turystów z Polski i Europy.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Poszerzenie i promocja oferty kulturalnej i turystycznej miasta i okolicy, tak aby przyciągały nie tylko zabytki (jak ratusz), lecz także ciekawa oferta współczesna, klimat miejsca oraz inne atrakcje regionu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> a) wydarzenia kulturalne w przestrzeni miasta, ożywianie centrum przez sztukę; b) przystępnie, ciekawie opracowana informacja turystyczna, tak aby turysta miał jasność, co może robić i jak zaplanować swój pobyt w Słupsku oraz okolicy; c) wypracowanie wspólnej oferty turystycznej w ramach dwumieścia Słupsk-Ustka; d) ciekawie zagospodarowana przestrzeń miasta, np. plac Zwycięstwa i kontynuowanie renowacji zabytków; e) jednolita zabudowa letnich stoisk targowych na potrzeby jarmarków; f) wyeksponowanie i wypromowanie marek i wydarzeń, z których Słupsk słynie (lub powinien słynąć), w nowoczesny, zachęcający sposób: <ul style="list-style-type: none"> • wyeksponowanie jednego z produktów markowych Słupska – obrazów Witkacego, w oddzielnej galerii, najlepiej z wykorzystaniem elementów multimedialnych, • powrót do promocji słupskiego bursztynowego niedźwiadka, • intensywniejsza promocja Festiwalu Pianistyki Polskiej i Jarmarku Gryfitów, • możliwość udostępnienia dla turystów atrakcji w postaci jednej z najstarszych wind drewnianych w Europie zlokalizowanej w budynku dawnego Domu Towarowego „Słowiniec”; • iluminacja świetlna Ratusza, Starego Rynku po jego modernizacji, murali słupskich; g) wykorzystanie istniejącego łowiska troci jako atrakcji turystycznej; h) rozwój ekoturystyki oparty o rzekę Słupię;

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Dobra infrastruktura noclegowa i komunikacyjna w Słupsku i okolicy – turysta wie, że Słupsk i Ustka są blisko siebie, stanowią niejako jeden organizm i porusza się po nim z łatwością, korzystając z oferowanych atrakcji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) realizacja spójnej sieci tras rowerowych relacji Ustka – Słupsk-Dębica Kaszubska; b) realizacja zaplanowanej dalszej rozbudowy ścieżek rowerowych na terenie Słupska; c) stworzenie atrakcyjnego dla turystów połączenia kolejowego na trasie Słupsk-Ustka (z przystankiem przy aquaparku oraz Dolinie Charlotty); d) udostępnienie zróżnicowanej cenowo bazy noclegowej poprzez np. dobrą informację o noclegach w okolicy; e) stworzenie karty słupskiej (zniżki na bilety wstępów do muzeum, atrakcji turystycznych na terenie miasta i okolic).

16.3. Wskaźniki

- 1) liczba turystów odwiedzających Słupsk;
- 2) okres, na jaki przeciętny turysta zatrzymuje się w Słupsku;
- 3) liczba imprez i wydarzeń letnich, a także biletów sprzedanych w okresie wakacyjnym, m.in. w promowanych instytucjach;
- 4) liczba przejazdów transportem lokalnym; ruch na ścieżkach rowerowych.

16.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

16.4.1. Gospodarcze

- 1) zwiększenie przychodów lokalnych przedsiębiorców oraz miasta, nowe miejsca pracy;
- 2) podniesiona atrakcyjność miasta.

16.4.2. Społeczne

- 1) atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego nie tylko dla turystów, ale także dla mieszkańców miasta; lepsze zagospodarowanie przestrzeni;
- 2) stworzone nowe miejsca rekreacji;
- 3) dbałość o ofertę kulturalną.

16.4.3. Środowiskowe

Spójność rozwoju turystyki z ochroną lokalnego środowiska i rozwojem ekoturystyki wiąże się z poprawą stanu środowiska i zmniejszeniem presji na środowisko.

IV. NATURA I SUROWCE

Natura i surowce mają coraz większe znaczenie w funkcjonowaniu samorządu i codziennego życia mieszkańców, wystarczy wymienić tu gospodarkę surowcami wtórnymi, gospodarkę wodami, ochronę powietrza. Z kolei ochrona klimatu i adaptacja do jego zmian stanowią dziś bazę do wielu strategicznych działań realizowanych przez samorząd, m.in. rewitalizacji, transportu, kształtowania przestrzeni miejskiej, budowania błękitnej infrastruktury itd. Naszymi priorytetami na najbliższe lata uczyniliśmy – zgodnie z wolą mieszkańców – rozwój terenów zielonych i przyrody, a także dbałość o dobrostan zwierząt.

17. CHRONIMY PRZYRODĘ, ROZWIJAMY TERENY ZIELONE*

Dzika przyroda i zielen miejska pełnią w mieście różnorodne funkcje: estetyczne, ekologiczne, rekreacyjne a także adaptacji do zmian klimatu. Naszym celem jest rozwój komfortu i dostępności terenów zielonych oraz ochrona terenów cennych przyrodniczo. Chcemy dzięki temu podnosić zarówno jakość życia mieszkańców, jak i znacząco poprawiać atrakcyjność miasta.

17.1. Stan wyjściowy

Słupsk ze swoimi 14% udziału zieleni w powierzchni miasta plasuje się w dolnych partiach zestawienia (dane GUS) wśród innych miast w Polsce. Jednocześnie z badań wynika, iż mieszkańcy Słupska wysoko oceniają miejską zielen: są zadowoleni z ilości terenów zielonych, ich dostępności i zagospodarowania. Słupsk otoczony jest lasami i drobnymi kompleksami leśnymi oraz posiada – szczególnie w centrum – skwery, zieleńce, parki czy pomniki przyrody. Ze względu na kompaktowy, zwarty charakter zabudowy miasta, większość mieszkańców ma łatwy dostęp do terenów zielonych.

Głównym wyróżnikiem Słupska jest stosunkowo wysokie nagromadzenie składników przyrodniczo cennych, powiązanych ze zróżnicowanymi środowiskami. O bogactwie natury stanowią m.in.:

- rzeka Słupia ze swoją doliną, licznymi gatunkami ryb i zwierząt, cennych w skali europejskiej (m.in. minóg rzeczny i strumieniowy, łosoś atlantycki, wydra, bóbr) oraz chronionymi siedliskami;
- zbiorniki wodne (m.in. Trzy Stawki w Lasku Południowym, ciąg stawów w Lasku Południowym);
- tereny roślinności nieleśnej ze zbiorowiskami okrajkowymi, użytkami zielonymi i murawami położone w Dolinie Głaźnej, na powierzchni dawnego poligonu wojskowego i w rejonie Ryczewa.

Siedliska przyrodnicze oraz objęte ochroną gatunki zwierząt i roślin są zabezpieczane podczas oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, a realizacja programów rolnośrodowiskowych sprzyja stopniowemu przywracaniu stanowisk flory i fauny. Istotne znaczenie mają również działania wspomagające, podejmowane przy okazji inwestycji miejskich (poprawa czystości wód, akcje sprzątania świata, dzierżawy rolnicze, bezpieczne przepusty dla zwierząt).

Jednocześnie od kilku lat na terenie Słupska kurczy się powierzchnia biologicznie czynna w strefie obszarów przeznaczonych pod zabudowę. Elementy wartościowe przyrodniczo położone w centrum wchodzą w kolizję z inwestycjami i podlegają różnym formom presji. Do strefy zurbanizowanej przenikają zwierzęta dziko występujące, porzucające swoje dotychczasowe siedliska, a gatunki inwazyjne tworzą zagrożenie dla rodzimej flory i fauny. Równolegle notuje się niski poziom świadomości społecznej w obszarze kultury obcowania z przyrodą i wiedzy na temat posiadanych zasobów. Potrzeba kontaktu z naturą nadal jest jednak bardzo silna.

Aby rozwiązywać identyfikowane problemy należy postawić na rozwój miasta na zasadzie ekorozwoju. W trosce o posiadane bogactwo niezbędne staje się zabezpieczenie najcenniejszych stanowisk flory i fauny oraz obiektów o szczególnych walorach – poprzez objęcie ich zorganizowanymi formami ochrony przyrody. Mieszkańcy muszą posiadać ułatwiony dostęp do instrumentów zdobywania wiedzy o przyrodzie oraz możliwość

bezpośredniego z nią obcowania.

Zieleń miejska i dzika przyroda w mieście są obszarem, który może spełniać wiele różnorodnych funkcji, podnosząc zarówno komfort życia w mieście, jak i jakość miejskiej infrastruktury, szczególnie, jeśli stosuje się nowoczesne formy zagospodarowania, integrując ją z innymi strategicznymi obszarami rozwoju. Zieleń miejska spełnia bowiem funkcje estetyczne, ekologiczne, rekreacyjne, a także adaptacji do zmian klimatu – szczególnie w ramach zagospodarowania przestrzennego. Służy wprowadzaniu ładu przestrzennego, ulepsza jakość życia w mieście i podnosi jego walory estetyczne: tereny zielone niwelują skutki negatywnego oddziaływania ruchu drogowego, uciążliwości produkcji, handlu, przemysłu i usług, spełniając rolę zielonego bufora.

Jak wynika z badań, rozbudowa i zagospodarowanie terenów zielonych bardzo dobrze wpływa na rozwój miejsc pracy i drobnej przedsiębiorczości w miastach, powoduje bowiem, że coraz więcej osób przebywa w otwartej przestrzeni w centrach miast.

17.2. Cel strategiczny

A. Ochrona przyrody oraz nowoczesny rozwój i zagospodarowanie terenów zielonych i integracja ich funkcji związanych z adaptacją do zmian klimatu, ekologicznych, rekreacyjnych i estetycznych.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Adaptacja do zmian klimatu poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzenne: i. kształtowanie spójnej sieci zieleni miejskiej, terenów wodnych, zielonych pierścieni i klinów napowietrzających – zielonej infrastruktury;	a) dobre zarządzanie błękitno-zieloną infrastrukturą; b) uwzględnienie zieleni wysokiej jako elementu zielonej infrastruktury; c) powstrzymanie likwidacji cennej zieleni przydrożnej i zastępowania jej nową, która spełni swoją rolę dopiero za kilkadziesiąt lat; d) wprowadzenie obowiązku odpowiedniego nadzoru w zakresie wykonania i ochrony zieleni, podczas inwestycji i projektowania zabudowy; e) wprowadzenie obowiązkowej konsultacji z ekspertami ds. zieleni i przyrody; f) włączenie stosowania zielonych dachów i zielonych ścian – w budynkach, których inwestorem jest miasto; g) stosowanie roślinności na gruntach tymczasowo wyłączonych z użytkowania; h) rozwijanie rolnictwa miejskiego.
ii. skuteczne łączenie zieleni z ciągami komunikacyjnymi; iii. stosowanie roślinności jako elementu budownictwa i architektury miejskiej.	i) organizowanie konferencji, szkoleń i innych form edukacyjnych dla architektów, projektantów, administratorów budynków, wspólnot i mieszkańców z zakresu roli zieleni w przestrzeni miasta, architektury, budownictwie itd.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ekologiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. odpowiednie kształtowanie zieleni miejskiej dostosowane do potrzeb ludzi i zwierząt; ii. ochrona i poprawa kondycji przyrodniczej oraz bioróżnorodności. 	<ul style="list-style-type: none"> a) stosowanie roślin niewywołujących reakcji alergicznych; b) budowanie siedlisk miejskich przyjaznych dla ptaków i owadów; c) podniesienie rangi zieleni miejskiej, m.in. poprzez zatrudnienie przyrodnika miejskiego oraz powołanie społecznej rady ds. przyrody odpowiedzialnej np. za aktywne informowanie i konsultowanie działań w zakresie zieleni i przyrody; d) prowadzenie różnorodnych form edukacji ekologicznej; e) dążenie do zwiększenia udziału i liczby form ochrony przyrody; f) kontynuacja ekstensywnego zagospodarowania obszarów przyrodniczo cennych; g) eliminacja czynników antropopresji; h) zarządzanie przestrzenią i interweniowanie w sytuacjach problemowych; i) udzielanie wsparcia patronackiego dla działań innych podmiotów, mających na celu ochronę gatunków, cennych obszarów itp.
<p>Estetyczne: tworzenie i pielęgnowanie zadbanych terenów zielonych, podkreślanie ich funkcji poprzez systematyczną, fachową pielęgnację i projektowanie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) otwarte trawniki na większych przestrzeniach, zachęcające mieszkańców do piknikowania i odpoczynku; b) sztywne ramy niewielkich skwerów i ogrodów mają za zadanie podkreślać wartość obiektów, którym one towarzyszą, czy też nawiązywać do historii tych miejsc.
<p>Rekreacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. integracja zieleni miejskiej z małą infrastrukturą, ciągami pieszo-rowerowymi, skwerami itd.; ii. utrzymywanie i kształtowanie zieleni miejskiej dopasowanej do otoczenia (zieleni jako tło dla bogatej oferty wypoczynkowej), wypoczynku biernego, czynnego, indywidualnego i grupowego, planowanie miejsc dla każdego mieszkańca o różnych wymaganiach i upodobaniach. 	<ul style="list-style-type: none"> a) tworzenie odpowiednich szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego w konsultacji z eksperckimi organizacjami pozarządowymi; b) uwzględnianie funkcji rekreacyjnej zieleni jako jednej z ważniejszych w ramach obszarów rewitalizowanych, gdzie tworzone są nowe i odnawiane istniejące tereny zielone – od podwórek po całe kwartały miasta.

17.3. Wskaźniki

- 1) subiektywna ocena mieszkańców dot. jakości i dostępności zieleni miejskiej;
- 2) udział zieleni miejskiej w obszarach rewitalizowanych;
- 3) liczba konsultacji dot. zieleni miejskiej z organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami, ekspertami;
- 4) liczba nielegalnie wyciętych drzew;
- 5) zgodność działań z wybranymi zapisami Unijnej strategii ochrony bioróżnorodności biologicznej na okres do 2020 r.;
- 6) liczba osób uczestniczących w działaniach ekologicznych, akcji i materiałach;
- 7) dane o nowopowstałych formach ochrony przyrody (wielkość powierzchni, liczba obiektów itp.).

17.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

17.4.1. Gospodarcze

- 1) zieleń miejska i związana z nią infrastruktura jako jedno ze źródeł zielonych miejsc pracy (np. architekt krajobrazu, przyrodnik, ogrodnik miejski itd.);
- 2) zwiększenie atrakcyjności miasta dla inwestorów;
- 3) wzrost atrakcyjności terenu i wartości nieruchomości, minimalizacja kosztów kompensacji przyrodniczych.

17.4.2. Społeczne

- 1) dostęp do sportu, rekreacji i wypoczynku;
- 2) możliwość kontaktu z naturą;
- 3) poprawa samopoczucia mieszkańców;
- 4) poprawa zdrowia mieszkańców;
- 5) lepsza przestrzeń służąca integracji mieszkańców, projektom społecznościowym;
- 6) walory edukacyjne np. dla dzieci, młodzieży;
- 7) zmniejszenie hałasu;
- 8) miasto atrakcyjniejsze dla mieszkańców, nadanie specyficznego charakteru poszczególnym jego częściom.

17.4.3. Środowiskowe

- 1) zadbane zieleń miejska jako ważny aspekt dbałości o środowisko, wpływający pozytywnie na faunę i florę w mieście, jakość powietrza i wód;
- 2) zachowane walory elementów przyrodniczych i stopniowa poprawa ich kondycji (utrzymanie właściwej struktury biocenozy zapewniające ich stabilność i większą odporność na czynniki presji);
- 3) ułatwienie migracji zwierząt w mieście.

18. PROWADZIMY NOWOCZESNĄ GOSPODARKĘ SUROWCAMI*

Słupsk ma wszelkie podstawy, by budować nowoczesny system gospodarki surowcami: produkujemy mało odpadów w porównaniu z innymi miastami, znacząca część mieszkańców i mieszkańek segreguje surowce wtórne, a zakłady przetwarzające odpady są nowoczesne i sprawnie funkcjonują. Do 2022 r. chcemy obniżyć ilość odpadów w mieście, wypromować modę na stosowanie produktów wielorazowych i wykonanych z surowców wtórnych, powszechnie stosować recykling. Docelowo budujemy społeczeństwo i gospodarkę bezodpadową.

18.1. Stan wyjściowy

18.1.1. W Słupsku obowiązuje selektywna zbiórka odpadów na papier, plastik i szkło.

- 1) 79% ogółu mieszkańców segreguje surowce wtórne;
- 2) 90% mieszkańców segregujących surowce wtórne zamieszkuje domy wielorodzinne:
 - 1100 pojemników do zbiórki selektywnej: papier, tworzywa sztuczne, szkło – odbiór nie rzadziej niż raz w miesiącu,
 - 6000 pojemników na odpady zmieszane; odbiór raz w tygodniu;
- 3) 52% mieszkańców segregujących surowce wtórne zamieszkuje domy jednorodzinne:
 - system workowy zbiórki selektywnej – odbiór co najmniej raz na 2 tygodnie,
 - 4500 pojemników na odpady zmieszane – odbiór co najmniej raz na 2 tygodnie.

18.1.2. Odbiór odpadów:

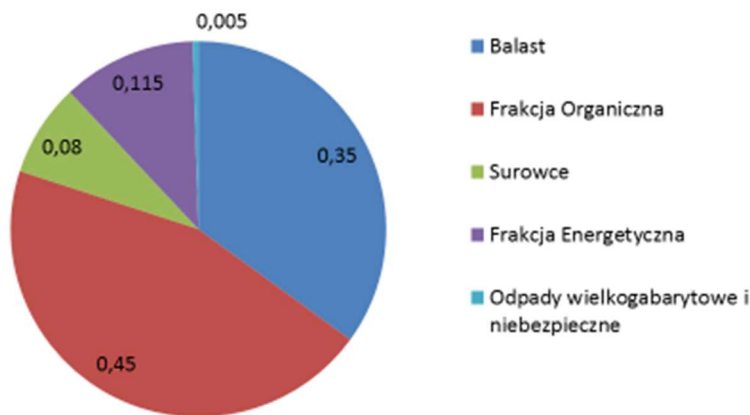
- 1) 2 punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych PSZOK dla mieszkańców (indywidualna dostawa);
- 2) Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Bierkowie (29 pojazdów PGK i firm współpracujących);
- 3) RIPOK Wodociągi Słupsk (recykling organiczny odpadów komunalnych ulegających biodegradacji).

18.1.3. RIPOK Bierkowo:

Zmieszane odpady komunalne

Pojemnik na odpady -> wóz bezpylny -> Sortownia
Odpadów Zmieszanych

1 kg odpadów zmieszanych w procesie sortowania dzieli się na:

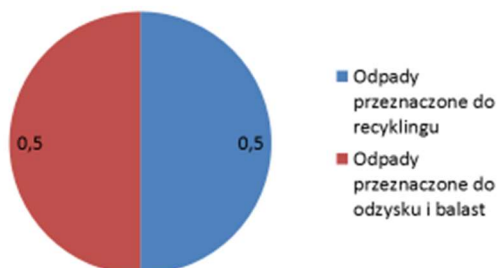

1. Frakcja energetyczna – odpady palne z procesu sortowania zmieszanych odpadów komunalnych. Przede wszystkim: tworzywa sztuczne nie posiadające wartości rynkowej, pozostałości z papieru i tektury po doczyszczeniu w kabinach sortowniczych, itp.
2. Balast – odpady po przejściu przez całą linię technologiczną, przeznaczone do unieszkodliwienia termicznego lub składowania. Są to: tekstylia, odpady z higieny osobistej, mokra i brudna makulatura, itp.
3. Surowce – odpady posiadające wartość rynkową, przekazywane do odzysku i recyklingu.
4. Frakcja organiczna – frakcja przeznaczona do kompostowania (procesu stabilizacji tlenowej), jego efektem jest powstanie stabilizatu, wykorzystywanego do rekultywacji składowiska.
5. Odpady wielkogabarytowe i niebezpieczne

Odpady zebrane selektywnie

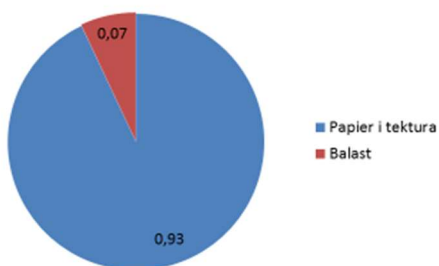
1. Odpady z tworzyw sztucznych. Z 1 kg otrzymujemy ok. 0,5 kg odpadów przeznaczonych do recyklingu (np. różnokolorowe butelki PET, opakowania po chemii gosp. domowego, folia opakowaniowa, twarde tworzywa sztuczne (miski, wiaderka, skrzynki, doniczki), opakowania po płynnej żywności, opakowania po jogurtach, itp. Pozostałe 0,5 kg to odpady przeznaczone do odzysku w procesie produkcji paliw alternatywnych oraz balast posortowniczy.

Tworzywa sztuczne (1 kg)

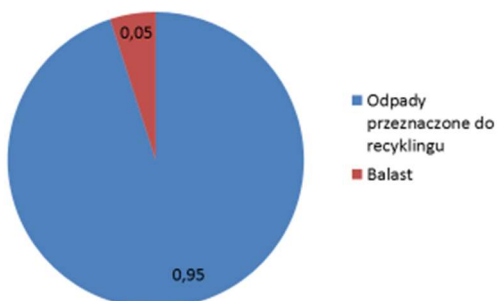
2. Odpady z papieru i tektury (1 kg)
 - papier i tektura (do recyklingu) – 930g
 - balast posortowniczy – 70g

Odpady z papieru i tektury

3. Odpady opakowaniowe ze szkła (1 kg)
 - odpady przeznaczone do recyklingu – 950g
 - balast posortowniczy – 50g

Odpady opakowaniowe ze szkła

18.1.4. Podstawowe atuty:

- 1) spełniamy normy recyklingu;
- 2) mamy jeden z najniższych w Polsce poziomów ilości produkowanych odpadów na mieszkańca;
- 3) Nowoczesne Regionalne Instalacje Przetwarzania Odpadów Komunalnych.

18.1.5. Słupsk na tle innych miast – ilość odpadów na mieszkańca na rok:

- 1) w Polsce:
 - Włocławek 295 kg/os.,
 - Wałbrzych 304 kg/os.,
 - Słupsk 305 kg/os.,
 - Grudziądz 325 kg/os.,
 - Kalisz 333 kg/os.,
 - Chorzów 341 kg/os.,
 - Tarnów 360 kg/os.,
 - Legnica 364 kg/os.,
 - Koszalin 377 kg/os.,
 - Jastrzębie Zdrój 413 kg/os.;
- 2) miasta partnerskie Słupska:
 - Carlisle – 445 kg/os.,
 - Flensburg – 456 kg/os.

18.1.6. Czym się kierujemy – Unijna zasada 3R: Reduce, Reuse, Recycle:

- 1) Reduce: zapobiegaj wytwarzaniu odpadów;
- 2) Reuse: używaj wielokrotnie, nadaj nowe funkcje;
- 3) Recycle: odzyskuj surowce wtórne i wykorzystuj produkty wytworzone z ich użyciem.

Unijna polityka dotycząca odpadów, którą mamy obowiązek wdrażać, wynika z konieczności budowania gospodarki recykulacyjnej o zamkniętych obiegach surowców, bez wytwarzania odpadów. Wynika to zarówno z faktu, że zużywamy zasoby nieodnawialne, jak i z rosnącej presji na środowisko. Gdybyśmy nie zmienili dotychczasowego postępowania, to do 2050 r. zużycie surowców naturalnych zwiększyłoby się (wagowo) czterokrotnie, co przekracza zdolność ekosystemu do wytwarzania surowców pierwotnych oraz możliwości odbierania zanieczyszczeń. Dlatego powstała hierarchia postępowania z odpadami, w której najważniejsze jest ograniczenie ich powstawania, a także wielokrotne użycie. Lokalna polityka odpadowa powinna wzmocnić tę unijną hierarchię.

18.2. Cele strategiczne

- A. Ograniczenie ilości odpadów produkowanych przez mieszkańców.**
- B. Bardziej powszechne stosowanie produktów wielorazowych i wykonanych z surowców wtórnych.**
- C. Poprawa istniejącego systemu segregacji.**

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Ograniczenie ilości odpadów produkowanych przez mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. konieczność powiązania ograniczenia odpadów z działaniami na rzecz likwidacji pieców węglowych w mieście; ii. wprowadzenie wagowego (a nie ryczałtowego) rozliczenia z RIPOK (wówczas ograniczanie wytwarzania odpadów może przyczynić się do zmniejszenia/utrzymania na niskim poziomie opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów, które uiszczają mieszkańcy); iii. lobbying – wraz z innymi miastami – na rzecz nowych regulacji prawnych na szczeblu krajowym, np. wycofanie bezpłatnych toreb jednorazowych w sklepach oraz wprowadzenie kaucji za wszystkie butelki, ograniczenie ilości i wielkości opakowań, tak jak to jest praktykowane w Niemczech, we Francji czy krajach skandynawskich; iv. podniesienie świadomości konsumenckiej i ekologicznej: przeprowadzenie kampanii społecznej i akcji edukacyjnych oraz promowanie filozofii „zero waste”, np. poprzez opracowanie profilu konsumenta przyszłości, wskazywanie na oszczędności (np. koszt opakowań w cenie produktu, opakowania znacznie większe od właściwego produktu, niższe opłaty za odbiór); v. współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz zrównoważonej gospodarki surowcami. 	<ul style="list-style-type: none"> a) działania edukacyjne w ramach Zielonego Punktu i kampanii: Zielone Szkoły; b) wspólny lobbying sieci Progresywnych Burmistrzów/Burmistrzów i Prezydentów/Prezydentek; c) poprowadzenie – we współpracy z ekspercką organizacją – pilotażowego projektu „zero waste” w instytucji/budynku na terenie miasta. <p>CEL 2050: Skuteczne zbudowanie gospodarki obiegu zamkniętego.</p>
<p>Ad B. Bardziej powszechne stosowanie produktów wielorazowych i wykonanych z surowców wtórnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) propagowanie idei „drugiego życia” produktów; b) promowanie mody na recykling. 	<ul style="list-style-type: none"> a) promowanie punktu „Drugie życie” produktów w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK); b) coroczny festiwal/akcja twórcza dot. upcyklingu itd.; c) uruchomienie kierunku „eko-projektowania na wyższej uczelni w Słupsku; d) przystępność miasta dla pchlich targów, targów wymiany; e) wprowadzenie „upcyklingowanych” produktów do zakupów Urzędu Miasta i innych jednostek miasta;

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	f) wzrost udziału produktów powstałych z surowców wtórnych w zakupach Urzędu Miasta.
Ad C. Poprawa istniejącego systemu segregacji. Komplementarne działania modernizujące system segregacji, ze szczególnym naciskiem na podniesienie poziomu recyklingu u źródła i lepszą segregację odpadów w domach jednorodzinnych.	a) system kontroli i skutecznych kar dot. recyklingu; b) poprawa estetyki i czystości pojemników oraz stacji selektywnej zbiórki; c) poprawa informacji dot. recyklingu; d) zwiększenie ilości pojemników do segregacji odpadów komunalnych na terenach nieruchomości wielorodzinnych; e) zwiększenie liczby Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w mieście i ich promocja; f) możliwie szybkie dostosowywanie Miejsowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego do potrzeb mieszkańców w zakresie zagospodarowywania terenów miejskich, m.in. pod budowę altan śmietnikowych; g) modernizacja RIPOK w Bierkowie: wdrożenie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, intensyfikacja odzysku i recyklingu odpadów oraz ich unieszkodliwianie w procesach innych niż składowanie (bez spalania), a także likwidacja zagrożeń, wynikających ze składowania odpadów; h) ścisłe kontrole segregacji, mandaty dla wspólnot, bardzo wysokie kary za palenie odpadów komunalnych, wyrzucanie ich do lasu itd.; i) konkurs na zagospodarowanie osłon śmietnikowych oraz na całościową kampanię komunikacyjną promocyjno-informacyjną dot. wszystkich elementów polityki gospodarki surowcami wtórnymi; j) nowocześnie zaprojektowane informacje dot. segregacji.

18.3. Wskaźniki

- 1) ilość śmieci na mieszkańca;
- 2) ślad ekologiczny na mieszkańca;
- 3) wysokość opłat za wywóz odpadów zmieszanych;
- 4) powszechność i popularność ponownego użycia surowców oraz produktów pochodzących z recyklingu;
- 5) stopień recyklingu;
- 6) odsetek osób skutecznie segregujących odpady;
- 7) udział surowców wtórnych w zakupach Urzędu Miasta.

18.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

18.4.1. Gospodarcze

- 1) zwiększenie konkurencyjności gospodarki oraz ograniczenie jej uzależnienia od importu przez zmniejszenie jej energochłonności i materiałochłonności (surowce pierwotne);
- 2) rozwój innowacyjnych sektorów gospodarki i technologii, np. ekoprojektowania (ecodesign);
- 3) powstawanie zielonych miejsc pracy o wysokiej wartości społecznej, gospodarczej i ekologicznej;
- 4) brak zagrożenia nałożenia na miasto kar za złą segregację;
- 5) pozyskiwanie surowców wtórnych i powstanie innowacyjnego sektora wykorzystania surowców wtórnych i gospodarki recykulacyjnej.

18.4.2. Społeczne

- 1) poprawa jakości życia – mieszkamy w zielonym, czystym mieście;
- 2) wyrobienie nawyków porządku, oszczędności i gospodarności;
- 3) wyższa świadomość mieszkańców dotycząca zagrożeń powodowanych zanieczyszczeniem terenów;
- 4) silniejsze więzi społeczne i wrażliwość społeczna spowodowana przekazywaniem osobom potrzebującym/sąsiadom użytecznych przedmiotów;
- 5) zmiana złych nawyków u dorosłych, a jednocześnie wyrabianie dobrych nawyków u najmłodszych;
- 6) poprawa stanu zdrowia ludzi i stanu środowiska przez ograniczanie (internalizację) ekologicznych i społecznych kosztów zewnętrznych wynikających ze składowania i spalania odpadów.

18.4.3. Środowiskowe

- 1) odzyskiwanie surowców wtórnych oraz lepsze zarządzanie zasobami;
- 2) zmniejszenie kosztów eksploatacji składowiska;
- 3) koniec z dzikimi wysypiskami – odpowiednie rozdzielanie i składowanie odpadów, które sprawi, że w przyszłości odpady komunalne przestaną być uciążliwym problemem;
- 4) ograniczenie emisji zanieczyszczeń do wody i powietrza (w tym gazów cieplarnianych, szczególnie metanu z wysypisk) dzięki zmniejszeniu ilości odpadów komunalnych trafiających na składowisko odpadów;
- 5) szybsze i bardziej efektywne odzyskiwanie surowców – posegregowane odpady można znacznie łatwiej i szybciej poddawać procesowi recyklingu, który pozwala na ponowne wykorzystanie surowców; szkło, aluminium czy plastik można wielokrotnie przetwarzać i ponownie wykorzystywać (dla przykładu: z butelek PET można produkować bluzy polarowe).

19. CHRONIMY KLIMAT

Działania na rzecz ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian w znaczący sposób kształtują lokalną politykę Słupska. Przyjęcie rozwiązań promujących niskoemisyjność, efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii, uwzględnienie długofalowego oddziaływanie na przyrodę w nowych inwestycjach i projektach, tworzenie infrastruktury odpornej m.in. na deszcze nawalne czy nagłe zmiany temperatur – to wybrane kierunki zmian wyznaczone dla samorządów zarówno przez unijne, jak i krajowe dokumenty, którym Słupsk zamierza sprostać.

19.1. Stan wyjściowy

Nawalne deszcze, bardzo silne wiatry, duże wahania temperatur, ich nieprzewidywalność – to przykłady zjawisk, których możemy doświadczyć w naszym mieście i szeregu innych w Europie, a które są wynikiem globalnych zmian klimatu. W innych zakątkach Ziemi zmiany te prowadzą do poważniejszych zaburzeń, np. wyniszczających susz, pogłębiającego się pustynnienia lub zalewania terenów zamieszkałych, a co za tym idzie – m.in. głodu, konieczności migracji ludności, nierzadko wojen.

Zmiany klimatu spowodowane są działaniami człowieka, ale i przez niego mogą zostać zahamowane. Dlatego też od lat globalna społeczność wypracowuje sposoby ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian. Szczególnie ważną rolę w działaniach na rzecz ochrony klimatu odgrywają władze samorządowe na całym świecie. W Polsce dokumentem wyznaczającym kierunki działania w tym zakresie jest Krajowa Polityka Miejska do 2023 r., przyjęta przez rząd w październiku 2015 r. Jednak już od lat samorzady w Polsce prowadzą działania zmierzające do tego, aby rozwój miast sprzyjał zarówno ich mieszkańcom, jak i środowisku naturalnemu i szerzej – klimatowi na świecie.

19.1.1. Jak to robimy w Słupsku?

Słupsk jest częścią krajowych i międzynarodowych porozumień oraz sieci działających na rzecz klimatu, m.in. Porozumienia Burmistrzów, Polskiego Stowarzyszenia Gmin Energy Cities. Prowadzimy ścisłą współpracę na rzecz wdrożenia gospodarki niskoemisyjnej z miastami w Polsce, Niemczech itd., z podmiotami mającymi praktykę i doświadczenie w przeciwdziałaniu zmianom klimatu.

Jednymi z kluczowych działań samorządu jest przyjęcie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, który dostosowuje ograniczenie emisji CO₂ do wymogów unijnych, a także udział Słupska w projekcie Opracowania Planów Adaptacji do Zmian Klimatu dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców, którego liderem jest Ministerstwo Środowiska (podpisane 1 lipca 2015 r.).

Prowadzimy i planujemy inwestycje zapobiegające powodziom i podtopieniom (system przeciwpowodziowy) oraz ograniczającym ich skutki, np. plany zagospodarowania brzegów rzeki Słupi, czy też sposób zagospodarowania zieleni w mieście.

Dużą część naszych działań poświęcamy energii: oszczędności, efektywności energetycznej oraz odnawialnym źródłom energii. Zarówno samorząd, jak i nasze szkoły, uczelnie i instytucje zauważają potencjał rozwojowy tego kierunku. Studenci i uczniowie w Słupsku kształcą się na kierunkach związanych z odnawialnymi źródłami energii. Słupski Inkubator Technologiczny zaopatrzony jest w nowoczesną, jedną z największych na Pomorzu, dachową farmę fotowoltaiczną i wiąże swoją przyszłość z dalszym rozwojem opartym na nowoczesnych technologiach energetycznych.

W słupskim Urzędzie Miasta powołano w grudniu 2014 r. pierwszą w Polsce pełnomocniczkę prezydenta ds. Zrównoważonego Rozwoju i Zielonej Modernizacji Miasta, która na co dzień realizuje zadania zielonej modernizacji oraz współpracuje z radą prezydencką, w skład której wchodzi eksperci z całej Polski. W mieście działa Zielony Punkt – punkt informacyjno-konsultacyjny, który wspiera mieszkanki i mieszkańców miasta

w oszczędzaniu energii i pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych. Na budynku sali gimnastycznej Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 zainstalowano pierwszą na Pomorzu minielektrownię słoneczną, a wybrane szkoły w mieście przystąpiły do międzynarodowego programu oszczędzania energii Euronet 50/50 Max.

19.2. Cele strategiczne

- A. Słupsk działa na rzecz ograniczenia zmian klimatu.
- B. Dekarbonizacja najważniejszych obszarów polityki miasta.
- C. Adaptujemy się do zmian klimatu.

Narzędzie zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Ambitne kontynuowanie podjętych działań w zakresie ochrony klimatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) jak najbardziej efektywne wdrożenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej przyjętego przez Radę Miejską; b) aktywny udział w opracowaniu Planów Adaptacji do Zmian Klimatu w tym opracowanie dla miasta oraz wdrożenie założeń Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 r. z perspektywą do roku 2030; c) aktywność w sieciach krajowych i międzynarodowych działających na rzecz klimatu, których Słupsk jest członkiem; d) szkolenia dla urzędników miasta z zakresu polityki klimatycznej; e) działania edukacyjne, współpraca z organizacjami pozarządowymi i uczelniami na rzecz projektów promujących kwestie klimatyczne; f) wzmocnienie Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej w wymiarze wdrażania i koordynacji miejskiej polityki klimatycznej; g) funkcjonowanie komórek i placówek prowadzących doradztwo dot. różnorodnych kwestii związanych z transportem, energią, surowcami wtórnymi itd. oraz oszczędnością energii czy wody; h) aktywne działania na rzecz ograniczenia ubóstwa energetycznego poprzez prowadzenie audytów energetycznych mieszkań, promocję energooszczędnych technologii, rozwiązań oraz nawyków.

Narzędzie zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad B. Narzędziami zmiany są działania podejmowane w:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. ciepłownictwie – jak największe wykorzystanie ekologicznych źródeł ciepła w ciepłowni Cofely, która dostarcza miastu centralne ogrzewanie, obecnie w oparciu przede wszystkim o węgiel kamienny. Do wytwarzania ciepła w 2014 r. używano w 98,8% miał węglowy (1,2% to zrębki drewna). Tymczasem wg wskazań ekspertów, dzięki produkcji biomasy w okolicach Słupska jej udział w ciepłowni mógłby wynieść ok. ¼; ii. mieszkalnictwie – w centrum działań na rzecz ochrony klimatu powinien znaleźć się sektor komunalny, gdyż to on (zarówno w Słupsku, jak i w Polsce i całej Unii Europejskiej) odpowiada za 40% całkowitego zużycia energii; iii. sektorze publicznym – wzrost wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie racjonalnej gospodarki energią; iv. dekarbonizacja strategii/projektów. 	<ul style="list-style-type: none"> a) wymiana pieców węglowych na bardziej ekologiczne źródła energii (szerzej na ten temat piszemy w dziale o ochronie powietrza); b) termomodernizacja budynków; c) udział odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym; d) wdrożenie i rozwój planowania energetycznego oraz systemu zarządzania energią w mieście; e) zwiększenie zaangażowania uczestników lokalnego rynku energii w działania o charakterze ekoelektywnym i ekologicznym; f) specjalny fundusz rewolwingowy, w ramach którego z oszczędności energetycznych pokrywane będą potrzeby miasta związane z ochroną powietrza, a co za tym idzie – rozwojem efektywności energetycznej i oszczędności energii; g) opracowanie wytycznych dot. inwestycji miejskich w oparciu o najwyższe dostępne standardy ekologiczne; h) korekta zapisów w obowiązujących dokumentach, które są niezgodne z powyższymi wytycznymi.
<p>Ad C. Adaptujemy się do zmian klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. sprawdzenie strategii i planów miejskich pod kątem ich zgodności z polityką klimatyczną i wyeliminowanie tych, które są z nią niezgodne.; ii. nowe inwestycje, planowanie przestrzenne miasta uwzględnia długofalowe oddziaływanie na środowisko, w tym rozwój infrastruktury ograniczający m.in. możliwość powodzi i podtopień. 	<ul style="list-style-type: none"> a) sporządzenie miejskiego raportu zrównoważonego rozwoju ewidencjonującego postępy władz miasta w zapewnieniu warunków rozwoju gospodarczego oraz dowody jednoczesnej troski o środowisko naturalne w ramach aglomeracji miejskiej; b) ograniczenie wielkości spływu wód opadowych i zwiększenie możliwości ich lokalnej retencji; c) większe zwrócenie miasta ku rzece poprzez zagospodarowanie brzegów Słupi.

19.3. Wskaźniki

- 1) stopień osiągnięcia celów ograniczenia emisji CO₂ do poziomu wskazanego w Planie Gospodarki Niskowęglowej tj. 20,8% do 2020 r.;
- 2) stopień wiedzy mieszkańców miasta na temat zmian klimatu;
- 3) liczba inicjatyw w strategiach i szczegółowych programach niezgodnych z polityką klimatyczną;

- 4) ocena sposobu zagospodarowania Słupi i jej zlewni pod względem adaptacji do zmian klimatu;
- 5) liczba podjętych inicjatyw i działań w ramach sieci współpracy przez samorząd miasta Słupska i jego jednostki;
- 6) liczba wymienionych pieców węglowych w mieście;
- 7) udział OZE w miksie energetycznym z podziałem na sektory, m.in.: mieszkalnictwo, oświetlenie, mobilność;
- 8) liczba i sposób realizacji przedsięwzięć i inwestycji wzmacniających system antypowodziowy;
- 9) liczba powodzi, podtopień.

19.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

19.4.1. Gospodarcze

- 1) poprawa atrakcyjności miasta dla inwestorów;
- 2) poprawa infrastruktury;
- 3) rozwój nowoczesnych technologii związanych z inwestycjami w ramach realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej;
- 4) ograniczenie importu surowców energetycznych dzięki efektywności energetycznej i odnawialnym źródłom energii;
- 5) stworzenie regionalnego rynku energetycznego, uwolnienie mieszkańców od energetycznych monopolii;
- 6) tworzenie ekosystemu do rozwoju konkurencyjnej, efektywnej i innowacyjnej gospodarki, technologii i miejsc pracy.

19.4.2. Społeczne

- 1) zagospodarowane przestrzenie zielone i wodne miasta stwarzają miejsca do aktywności, wypoczynku i działań kulturalnych dla mieszkańców, sprzyjają rekreacji i życiu towarzyskiemu, łączą funkcje ekologiczne z rekreacyjnymi;
- 2) lepsze przygotowanie mieszkańców do funkcjonowania w środowisku zmieniającego się klimatu;
- 3) większa estetyka miasta;
- 4) wyrównywanie szans społecznych poprzez efektywne eliminowanie ubóstwa energetycznego czy zwiększanie lokalnie zasobów zamkniętego obiegu (także finansowych);
- 5) ograniczenie szkodliwych efektów zdrowotnych zmian klimatu;
- 6) dbałość o interesy i bezpieczeństwo przyszłych pokoleń.

19.4.3. Środowiskowe

- 1) lepsze zagospodarowanie przestrzeni zielonych i wodnych w mieście;
- 2) zwrócenie się miasta ku rzece, wykorzystanie jej walorów przyrodniczych;
- 3) zmniejszenie niskiej i wysokiej emisji szkodliwych zanieczyszczeń do środowiska;
- 4) zwiększenie bioróżnorodności i wartości zasobów przyrodniczych, a zatem także jakości usług ekosystemowych;
- 5) zmniejszenie zagrożeń powodziowych i innych nagłych zdarzeń pogodowych;
- 6) podnoszenie standardów dotyczących ochrony środowiska do poziomu najbardziej progresywnych miast.

20. DBAMY O JAKOŚĆ POWIETRZA

Jakość powietrza w Słupsku sukcesywnie poprawia się, a według badań za 2014 r. – powietrze w Słupsku było najczystsze w Polsce pod względem przekroczenia benzo(a)pirenu. Jednak wybrane obszary miasta – w tym Stare Miasto i Osiedle Akademickie – są zagrożone przekroczeniem poziomu substancji niebezpiecznych dla zdrowia. Priorytetem w działaniach na rzecz czystości powietrza powinna być wymiana pieców węglowych w mieszkalnictwie na bardziej ekologiczne źródła ciepła. Cel ten należy połączyć z zadaniami z zakresu polityki społecznej, gdzie jednym z priorytetów winna być eliminacja ubóstwa energetycznego.

20.1. Stan wyjściowy

Coroczne pomiary poziomu substancji w powietrzu wskazują, że w 2014 r. nastąpiła znacząca poprawa jakości powietrza w Słupsku w zakresie benzo(a)pirenu, a wg danych opublikowanych przez Alarm Smogowy za 2014 r. – Słupsk znalazł się na czele najczystszych miast w tym zakresie. (inne, sukcesywnie badane substancje niebezpieczne dla zdrowia np. PM 10, PM 2,5 były i nadal są na poziomie dobrym). Zagrożone przekroczeniami benzo(a)pirenu w powietrzu są jednak: rejon Starego Miasta, część Osiedla Słowiańskiego, Osiedle Piast oraz Osiedle Akademickie. Powodem jest fakt, iż wśród 827 budynków zlokalizowanych na ww. terenie 201 jest podłączonych do miejskiej sieci ciepłowniczej lub korzysta z gazu, a 626 nadal korzysta z paliw stałych (dane wg stanu w 2015 r.).

Na terenie Słupska główną przyczyną emisji benzo(a)pirenu w powietrzu jest niepełne spalanie paliw stałych (przede wszystkim węgla i drewna). Największym źródłem są paleniska domowe, w tym piece kaflowe oraz otwarte kominki. Kolejno notowana jest emisja wysoka, pochodząca ze źródeł przemysłowych, technologicznych i energetycznych. Wpływ na poziom stężeń ww. substancji ma także emisja spowodowana przez komunikację, ale w mniejszym stopniu. Problemem w jakości powietrza jest też uciążliwość zapachowa.

W mieście prowadzone są działania służące poprawie powietrza w ww. dziedzinach. Dla przykładu, w 2015 r. przekazano na ten cel niemal 320 tys. zł oraz wymieniono część floty komunikacji miejskiej, zakupując 18 szt. nowych autobusów dla Miejskiego Zakładu Komunikacji, które spełniają wymagania w zakresie emisji substancji szkodliwych oraz hałasu. W kwestii uciążliwości zapachowej obecnie brak jest norm prawnych w zakresie określenia uciążliwości zapachowych, co utrudnia podejmowanie działań administracyjnych mających na celu eliminowanie powstających na tym tle konfliktów społecznych, takich jak lokalizowanie inwestycji powodujących uciążliwości zapachowe w bezpośredniej odległości zabudowy mieszkaniowej.

20.2. Cel strategiczny

A. Eliminacja źródeł niskoemisyjnych (paleniska domowe).

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
Różnorodne narzędzia edukacyjne i finansowe zachęcające mieszkańców do wymiany pieców węglowych, szczególnie dla osób, które dotyka ubóstwo energetyczne (brak środków na	a) kontynuacja podłączania budynków ogrzewanych za pomocą palenisk stałych (w szczególności pieców węglowych) do miejskiej sieci ciepłowniczej; b) pozyskiwanie funduszy i prowadzenie działań zmieniających sposób ogrzewania, poprawiających efektywność energetyczną,

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
zaspokojenie potrzeb ciepła i oświetlenia).	<p>zmniejszających zapotrzebowania na energię (m.in. termomodernizacje, wymiana oświetlenia, promocja efektywności energetycznej);</p> <p>c) zwiększenie udziału na terenie Miasta instalacji wykorzystujących OZE (zmniejszanie zużycia energii to ograniczanie wysokiej emisji z elektrowni i ciepłowni a podniesienie efektywności energetycznej rekompensuje wyższe koszty jednostkowe paliw bezemisyjnych czy niskoemisyjnych);</p> <p>d) prowadzenie stałej edukacji dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych oraz akcji informacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta w zakresie wpływu jakości powietrza na zdrowie ludzi, zakazu spalania odpadów, oszczędzania energii, możliwości wykorzystania ekologicznych czynników grzewczych;</p> <p>e) rozwój monitoringu stanu środowiska naturalnego oraz stworzenie systemów zapobiegania zagrożeniom i stanom kryzysowym (np. uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego korytarzy przewietrzających miasto);</p> <p>f) kontrole w zakresie właściwego ogrzewania budynków i dotrzymywania zapisów decyzji administracyjnych;</p> <p>g) strategiczna współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się jakością powietrza w miastach, np. Polskim Alarmem Smogowym, HEAL Polska.</p>

20.3. Wskaźniki

- 1) wartość stężenia zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na stacjach pomiarowych w Słupsku;
- 2) liczba zlikwidowanych indywidualnych palenisk domowych/kotłowni zastąpionych niskoemisyjnymi źródłami ciepła;
- 3) długość sieci ciepłej przesyłowej, długość sieci ciepłej przyłączy do budynków i innych obiektów;
- 4) długość czynnej sieci gazowej przesyłowej [km/rok], długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej oraz czynne przyłącza gazowe do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych;
- 5) ilość oświetlenia wymienionego na energooszczędne;
- 6) liczba wykonanych termomodernizacji obiektów na terenie miasta;
- 7) liczba zainstalowanych kolektorów słonecznych, pomp ciepła i innych OZE.

20.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

20.4.1. Gospodarcze

- 1) potencjalnie wyższa jakość nieruchomości w mieście, w którym powietrze nie jest zatrute;
- 2) rozwój zielonych technologii i ich zastosowanie w mieście;

- 3) w perspektywie – brak zagrożenia płatności przez miasto ewentualnych kar za przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu;
- 4) zmniejszenie kosztów usuwania skutków zatrucia powietrza, np. mniejsze zabrudzenie elewacji budynków nie powoduje konieczności remontów.

20.4.2. Społeczne

- 1) zmniejszenie ilości chorób i dolegliwości, m.in. raka, astmy, alergii, zawału serca;
- 2) wyższa jakość życia.

20.4.3. Środowiskowe

- 1) lepszy wzrost i rozwój roślin w mieście;
- 2) mniejsze zagrożenie kwaśnymi deszczami;
- 3) lepszy stan całego środowiska, m.in. gleby i wody.

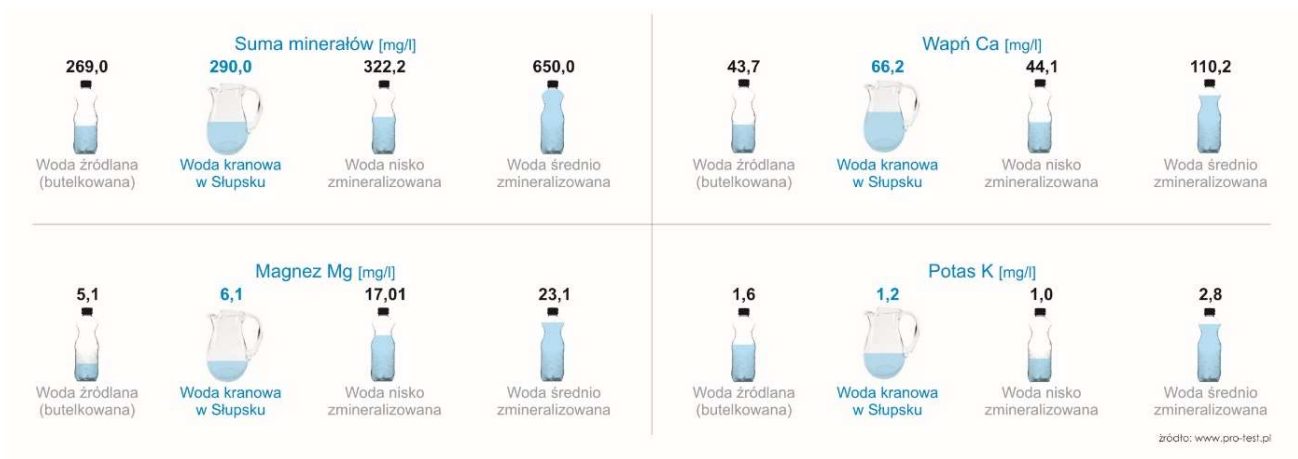
21. DOSTARCZAMY DOBRĄ WODĘ, BUDUJEMY BŁĘKITNĄ INFRASTRUKTURĘ

Gospodarka wodna w Słupsku obejmuje szereg zagadnień: od wody pitnej, poprzez wody powierzchniowe oraz podziemne, po wody opadowe i ochronę przeciwpowodziową. Dotychczasowa polityka i działania z zakresu tzw. ochrony wód prowadzone były w sposób wzorcowy i należy je kontynuować, zapewniając tanią, wysokiej jakości wodę dla mieszkańców i mieszkańek Słupska. Kolejnym priorytetem jest rozwój błękitnej infrastruktury, zapewniającej mieszkańcom dostęp do wodnych terenów rekreacyjnych, w tym powstanie kąpieliska miejskiego.

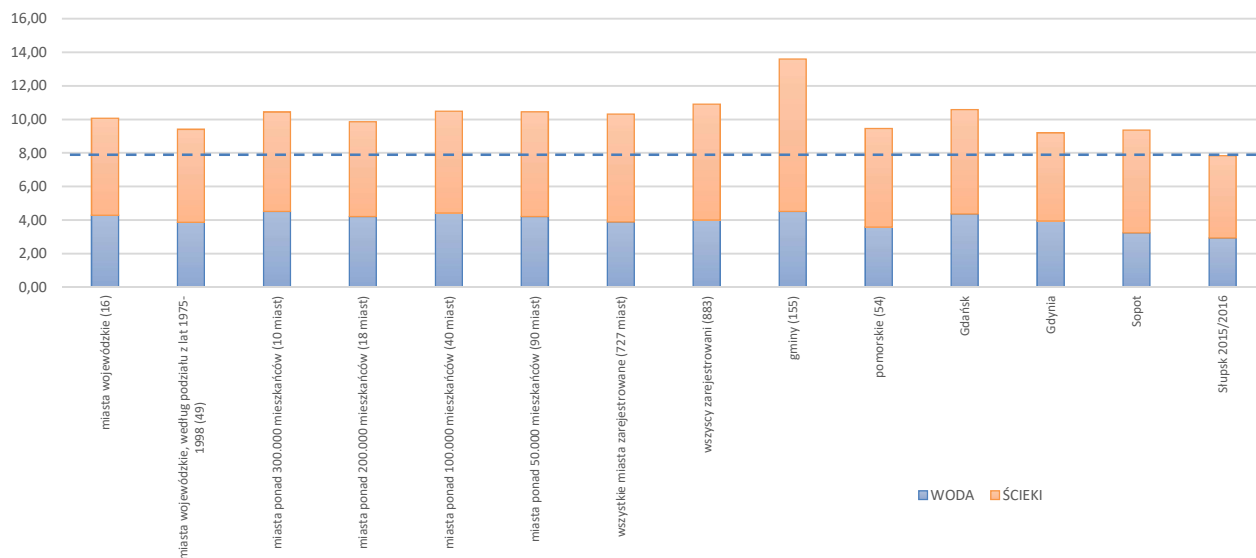
21.1. Stan wyjściowy

Słupsk posiada dobry dostęp do zasobów wody, co należy potraktować jako szansę rozwojową. Dzięki odpowiednim działaniom od ujęcia do kranu możemy zapewnić picie wody bez konieczności stosowania jakichkolwiek środków chemicznych.

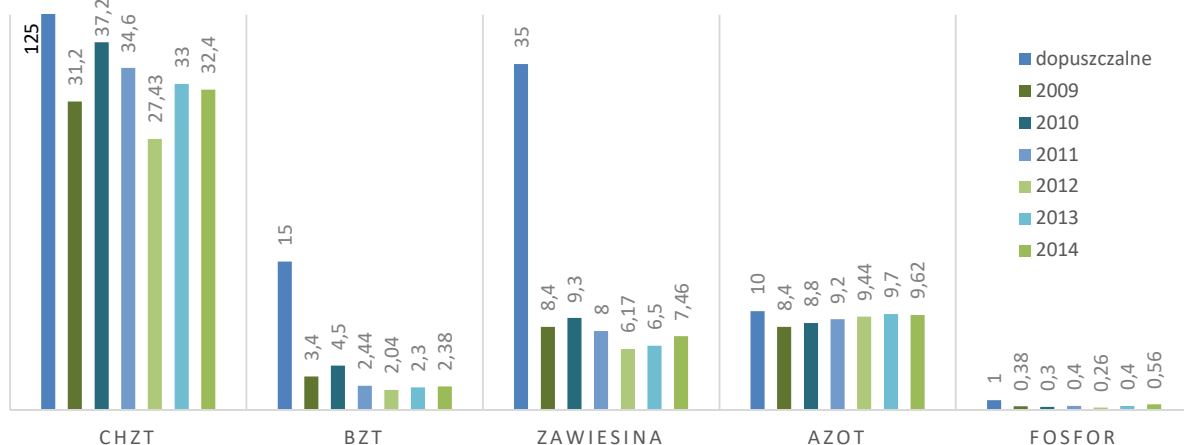
Obecna taryfa usług wodno-kanalizacyjnych w Słupsku jest jedną z najniższych w kraju. Wymogi bezpieczeństwa, niezawodności i rozwoju wymagają sporych nakładów inwestycyjnych i wpływają na wzrost kosztów operacyjnych. Powoduje to znaczne presje na cenę, dodatkowo spotęgowane uwarunkowaniami budżetowymi i podatkowymi.

Rysunek 1. Zawartości minerałów w wodzie kranowej z tle wód butelkowanych

Rysunek 2 Słupsk na tle innych taryf w Polsce w 2015 r. – źródło: www.ceny_wody.pl

Rysunek 3. Jakość oczyszczonych ścieków odpływających z oczyszczalni w latach 2009-2014 w odniesieniu do wartości dopuszczalnej pozwoleniem wodno-prawnym [mg/dm³] – wartości jako średnia arytmetyczna ze wszystkich oznaczeń reprezentatywnych prób wskaźników zanieczyszczeń określonych w pozwoleniu wodno-prawnym

Słupsk dysponuje dobrym systemem zbierania i oczyszczania ścieków, pojawiają się jednak nowe potrzeby i zagrożenia, szczególnie związane z rozwojem regionu, gospodarką osadową oraz ciągłą presją na poprawę redukcji coraz większej liczby wskaźników zanieczyszczeń.

Rzeka Słupia jest jedną z najpiękniejszych i bioróżnorodnych rzek w Polsce, jednak sposób zagospodarowania terenów przyległych, charakter hydrologiczny (częste zmętnienia, prędkość > 1 m/s.) oraz funkcje rzeki jako odbiornika utrudniają możliwości jej wykorzystania jako miejsca przeznaczonego do kąpiel. Rozwój miasta w kierunku poprawy jego funkcjonalności (np. ze względu na rosnącą liczbę samochodów) prowadzi do coraz większego uszczelnienia powierzchni kosztem przestrzeni zielonej. Występujące coraz częściej deszcze o charakterystyce nawalnej powodują powodzie miejskie i zagrożenia stratami mienia dużej wartości. Jakość odpływającej wody opadowej z zanieczyszczonej powierzchni powoduje zagrożenia środowiskowe.

Nagłe wezbrania w rzece powiązane z reżimem zimowym lub intensywnymi opadami w zlewni stwarzają istotne zagrożenia szczególnie dla centrum miasta. Według zapisów Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym na terenie Słupska zagrożenie powodziowe występuje w stopniu bardzo wysokim i dotyczy przede wszystkim zdrowia i życia ludzi, dziedzictwa kulturowego oraz – w stopniu umiarkowanym – działalności gospodarczej. Wśród przyczyn tego stanu wymieniane są: przewężenie i uregulowanie Słupi niedostosowane do przeprowadzenia wód powodziowych, niedostateczna retencja dolinowa, niedostateczna retencja/recyrkulacja przydomowa/przyzakładowa/w gospodarstwach rolnych /w zlewni.

21.2. Cele strategiczne

- A. Zapewnienie dostępu do dobrej, taniej wody.
- B. Zapewnienie dobrego stanu wód powierzchniowych.
- C. Utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych.
- D. Profesjonalne zarządzanie wodami opadowymi.

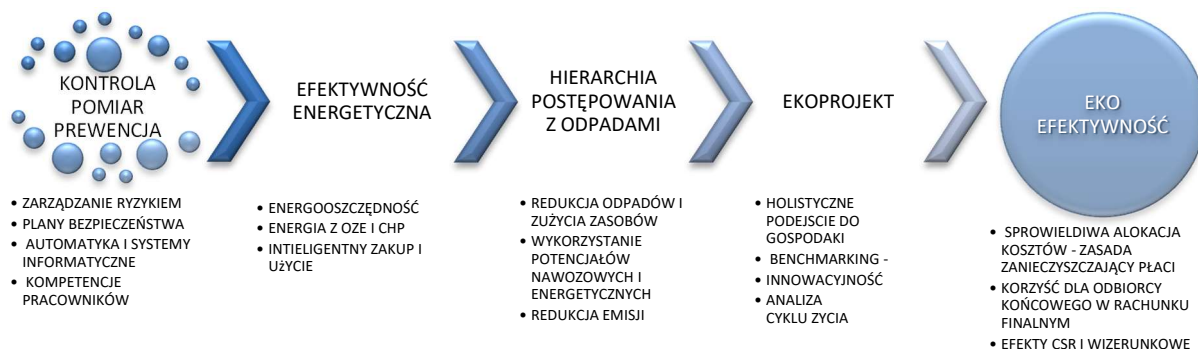
Dotychczasowe kierunki działań w gospodarce wodnej powinny być kontynuowane. Celem jest też domykanie obiegów wody: od dachu/parkingu/pola do wyjścia wody z oczyszczalni. Potrzebny jest ciągły monitoring, reakcja na współczesne wyzwania i zagrożenia, a tam gdzie zapobieganie nie jest możliwe – adaptacja do

zmian. Podstawą działań jest zlewniowy charakter gospodarowania wodami oraz racjonalizacja zużycia wody, zgodnie z ideą Ramowej Dyrektywy Wodnej. Dotyczy to zarówno elementów konsumpcji, jak i technologii pozyskiwania, uzdatniania i dystrybucji wody. Osiągnięcie dobrego stanu wód jest zadaniem niezbędnym, aby uzyskiwać efekty związane z czystym i zdrowym środowiskiem, również w zakresie rekreacji i aktywności społecznej, kulturalnej i gospodarczej, wysokiej jakości życia. Miasto powinno wykorzystywać czystą wodę jako jeden ze swoich atutów przyciągających nowych mieszkańców czy inwestorów.

21.2.1. Narzędzia zmiany

Ad A.

Racjonalizacja kosztów szeroko rozumianej gospodarki komunalnej poprzez wdrożenie zasad efektywności, benchmarking branżowy, odciążenie kosztów inwestycyjnych poprzez podnoszenie efektywności, zwiększanie przychodów (np. z energii odnawialnej) partycypację środków pomocowych i samorządowych, a w przypadku przekroczenia wskaźnika dochodu rozporządzalnego – uruchomienie systemu dopłat. Zamierzamy utrzymywać straty wody w całym systemie dystrybucyjnym na poziomie wskaźników najlepszych miast europejskich poprzez profesjonalne zarządzanie infrastrukturą, dokładne opomiarowanie i edukację. Wzmocnimy rolę projektów badawczo-rozwojowych i innowacyjności w celu poszukiwania efektów synergii i skali oraz lepszego wykorzystania potencjałów osadów i odpadów biodegradowalnych oraz zmniejszanie uciążliwości zapachowej.

Rysunek 4. Praktyczna realizacja zasad efektywności uwzględniającej cele społeczne i środowiskowe w gospodarce komunalnej

Ad B.

Aby zapewnić dostęp do zdrowej i taniej wody będziemy monitorować posiadane zasoby oraz prowadzić działania prewencyjne, zabezpieczając wody przed zanieczyszczeniem. Jako pierwsi w Polsce zamierzamy wdrożyć do 2018 r. rekomendowany przez WHO Plan Bezpieczeństwa Wody w postaci zbioru procedur do zarządzania ryzykiem.

Ad C.

Woda w przestrzeni publicznej jest jednym z najlepszych stymulatorów wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej. Poprzez zmianę w dokumentach planistycznych zamierzamy poprawić dostępność do rzeki i zbiorników wodnych w celach rekreacyjnych, z zachowaniem równowagi działań związanych z ochroną wód i bioróżnorodności. Chcemy bardziej wykorzystywać elementy błękitnej infrastruktury również do eliminacji

susz miejskich, tworzenia stref aktywności ludzi i inicjatyw kulturalnych i gospodarczych oraz połączyć wszystkie działania środowiskowe w spójną całość z planowanymi inwestycjami oraz zieloną modernizacją miasta.

Wszystkie powstające na terenie aglomeracji słupekiej ścieki komunalne będą zbierane i oczyszczane do najlepszych standardów europejskich przypisanych dla obszarów wrażliwych.

Ad D.

W zakresie rosnących zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem wód opadowych mamy zamiar zarządzać zarówno ilością, jak i jakością tych wód przed wprowadzeniem ich do odbiornika – rzeki Słupi. Preferowane będą metody biologiczne zwracania wody przyrodzie oraz efektywnego jej wykorzystania w miejscu jej powstania, z wykorzystaniem naturalnej retencji powierzchniowej w formie małej architektury i zbiorników przydomowych, podziemnych itp. Wdrożony zostanie system zarządzania zlewniowego opartego na inwentaryzacji powierzchni oraz modelu hydraulicznym i opadowym. Ma to zapewnić zmniejszenie skutków gwałtownych zjawisk pogodowych związanych m.in. z intensywnymi opadami oraz zabezpieczyć odpowiednią jakość spływów poprzez likwidację przelewów burzowych i oczyszczanie ścieków opadowych i błota pośniegowego.

Dla bezpiecznego przeprowadzenia wód wezbraniowych rzecznych niezbędne jest wdrażanie ekologicznych metod zapobiegania powodziom, dysponowanie odpowiednim zapleczem infrastruktury hydrotechnicznej, możliwie mało ingerującej w naturalny charakter doliny i harmonijnie współdziałającej z procesami przyrodniczymi. Powyższe ma posłużyć odtworzeniu potencjału retencyjnego oraz spowolnieniu spływu powierzchniowego.

21.3. Wskaźniki

- 1) jakość wody i jej cena;
- 2) wskaźnik strat wody;
- 3) efektywność produkcji „własnej” energii z OZE w kogeneracji CHP z wykorzystaniem biogazu z oczyszczalni ścieków;
- 4) stopień zmniejszenia uciążliwości zapachowej;
- 5) stopień realizacji kąpieliska miejskiego do 2020 r.;
- 6) stopień realizacji stref błękitnej infrastruktury;
- 7) stopień zaawansowania opracowania koncepcji oraz wdrożenia pierwszych projektów z zakresu zarządzania, zagospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi oraz uzyskanie pozwoleń wodno-prawnych dla wszystkich wylotów kolektorów deszczowych;
- 8) stopień zaawansowania opracowania koncepcji retencji wód powodziowych powyżej miasta Słupska i wdrożenia przyjętych w niej rozwiązań.

21.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

21.4.1. Gospodarcze

- 1) dobra ochrona przeciwpowodziowa powoduje, że mienie materialne jest mniej zagrożone;
- 2) rozwój błękitnej infrastruktury daje możliwość rozwoju przedsięwzięć biznesowych z nią związanych;
- 3) powstanie nowych miejsc pracy;
- 4) mieszkańcy uprawiają rekreację i wypoczynek w mieście, co przekłada się na dochody miasta;
- 5) potencjalny wzrost cen nieruchomości usytuowanych przy zrewitalizowanych terenach.

21.4.2. Społeczne

- 1) dostęp do zdrowej wody i rekreacji sprawia, że mieszkańcy są zdrowsi;
- 2) zadowolenie mieszkańców z posiadania w mieście zadbanych przestrzeni.

21.4.3. Środowiskowe

- 1) zmniejszone ryzyko powodzi;
- 2) lepszy stan wód;
- 3) bardziej zróżnicowana fauna i flora w mieście.

22. TWORZYMY DOBRE WARUNKI DLA ZWIERZĄT

Prozwiércą polityka miasta Słupska nakierowana jest na ochronę zwierząt i poświęcenie ich sprawom większej uwagi. Strategicznym celem jest, aby do 2022 r. Słupsk stał się na mapie Polski miastem, które słynie z ochrony praw zwierząt.

22.1. Stan wyjściowy

Dobrostan zwierząt stanowi ważną część aktualnej polityki miasta, stając się jednym z wyznaczników innowacyjności Słupska na mapie Polski. Szczególne znaczenie mają podejmowane działania uświadamiające a także konkretne akcje wpływające systemowo na sposób, w jaki traktujemy zwierzęta. Prezydent Miasta Słupska podjął inicjatywę sprzeciwiającą się wykorzystywaniu zwierząt w cyrkach i innych widowiskach; organizowane są akcje i debaty dot. praw zwierząt we współpracy z ogólnopolskimi organizacjami ekologicznymi.

Ten sposób działań zyskuje uznanie i jest kontynuowany przez inne samorządy w Polsce. Stąd – mimo że zwierzęta nie były dotychczas ujmowane w strategiach rozwoju Słupska, rzadko też temat ten pojawia się w strategicznych dokumentach w Polsce – jest podkreślony w Strategii Rozwoju Miasta jako element wyróżniający Słupsk wyróżnić się na mapie Polski. Już dziś ma ku temu różnorodne podstawy, gdyż zwierzęta w Słupsku – szczególnie domowe – traktowane są stosunkowo dobrze. Sprawnie funkcjonuje schronisko dla zwierząt, z budżetu partycypacyjnego finansuje się m.in. sterylizację kotów; grupy wolontariuszy dbają o dokarmianie i warunki życia kotów; w mieście podejmowane są inwestycje, np. w wybieg dla psów.

22.2. Cel strategiczny

A. Słupsk jest miastem wybijającym się na mapie Polski w zakresie praw zwierząt i dbałości o ich dobrostan.

Narzędzia działania	Możliwe rozwiązania
Słupsk jest miastem wybijającym się na mapie Polski w zakresie praw zwierząt i dbałości o ich dobrostan: i. promowanie prozwiércąj polityki zarówno w Słup-	a) organizowanie i współudział władz miasta w debatach, wydawniach, festynach związanych z prawami zwierząt; b) prowadzenie akcji informacyjnych dot. dobrostanu zwierząt (m.in. przemysłowej hodowli zwierząt); c) uwzględnianie dobrostanu zwierząt przy realizowaniu nowych inwestycji, m.in. projektowanie poidełek dla zwierząt;

Narzędzia działania	Możliwe rozwiązania
sku, jak i na skalę ogólnopolską; ii. wzmacnianie świadomości mieszkańców dot. praw zwierząt; iii. inwestycje poprawiające dobrostan zwierząt.	d) prowadzenie projektów mających na celu rozwój bioróżnorodności w mieście, w tym akcje dotyczące budek lęgowych dla ptaków.
	f) utworzenie grzebowiska dla zwierząt; g) tworzenie kolejnych miejsc zapewniających możliwość aktywnego spędzenia czasu ze zwierzęciem (psie parki, tory przeszkód itp.), zlokalizowanych blisko miejsc zamieszkania mieszkańców, również na terenach spółdzielni mieszkaniowych; h) propagowanie sterylizacji utrzymywanych zwierząt, jako metody walki z ich bezdomnością, oraz przeprowadzanie akcji bezpłatnej sterylizacji psów i kotów.

22.3. Wskaźniki

- 1) stopień rozpropagowania Słupska jako miasta prozwierzęcego;
- 2) liczba wydarzeń promujących prawa zwierząt, które dzieją się w mieście/z udziałem Słupska lub są inspirowane działaniami miasta;
- 3) liczba i wartość inwestycji związanych z dobrostanem zwierząt;
- 4) subiektywna ocena mieszkańców Słupska dot. dobrostanu zwierząt w mieście.

22.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

22.4.1. Gospodarcze

- 1) wypromowanie marki miasta na mapie Polski;
- 2) obniżenie nakładów finansowych na opiekę nad bezdomnymi zwierzętami z uwagi na zmniejszenie ilości zwierząt bezdomnych (porzucanych, zagubionych).

22.4.2. Społeczne

- 1) poprawa jakości życia ludzi i zwierząt;
- 2) zwiększenie poczucia odpowiedzialności właścicieli zwierząt domowych za ich los;
- 3) wytworzenie silniejszych więzi społecznych i wrażliwości społecznej na los zwierząt.

22.4.3. Środowiskowe

- 1) zmniejszenie kosztów związanych z obowiązkiem zapewniania opieki nad bezdomnymi zwierzętami, umożliwiające zwiększenie działań prewencyjnych, zapobiegających bezdomności zwierząt.

V. MOBILNOŚĆ I ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT

Podstawą naszego życia w mieście jest miejsce zamieszkania, na rozwój pozwala nam dobra praca, ale ważne jest też, aby móc bez problemu poruszać się w mieście bez korków, spalin, szybko i w przestrzeni przyjaznej dla każdego podróżującego. O tym jak chcemy to zrobić w Słupsku piszemy poniżej. Zaprezentowane kierunki rozwoju: racjonalizacja usług transportowych, mobilność, poprawa transportu rowerowego i ruchu pieszego zostały uznane za priorytetowe.

23. RACJONALIZUJEMY POTRZEBY TRANSPORTOWE, ROZWIJAMY TRANSPORT ZBIOROWY*

Priorytetami w zakresie mobilności są: racjonalizacja potrzeb transportowych i rozwój transportu zbiorowego, pieszego i rowerowego. Projekty mające wdrożyć tę politykę w życie są realizowane w Słupsku w niewystarczającym tempie i skali. Wciąż dominuje transport samochodowy, brakuje dobrej polityki wobec pieszych, a kwestie e-usług nie są związane z mobilnością. Tymczasem miasto pod wieloma względami jest znakomicie dostosowane do wdrażania nowoczesnej mobilności. Dlatego naszym celem jest, aby do 2022 r. w Słupsku w maksymalnym możliwym stopniu wdrożyć i ugruntować założenia zrównoważonego transportu.

23.1. Stan wyjściowy

Zasada zrównoważonego i zintegrowanego transportu jest od kilku lat wymieniana w dokumentach strategicznych miasta Słupska, jednak w rzeczywistości samochód jest wciąż uznawany za podstawowy środek transportu. Komunikacja piesza, rowerowa i autobusowa jest podporządkowana infrastrukturze drogowej dostosowanej do potrzeb ruchu samochodowego. Realizowane inwestycje drogowe poprawiają głównie warunki i komfort ruchu samochodowego, poprzez poszerzanie jezdni oraz poprawianie bezpieczeństwa pojazdów.

Samochód nie jest jednak koniecznością. Mieszkańcy przede wszystkim potrzebują przemieszczania się z jednego miejsca w drugie w sprawny, komfortowy sposób, a o tym, czy wybiorą samochód, autobus czy rower, decyduje organizacja ruchu drogowego. Pamięć o tym powinna przyświecać dalszej polityce miasta w zakresie zintegrowanego transportu.

Realizowana od połowy 2014 r. rewolucja transportowa nakierowana jest na poprawę zrównoważonego transportu. W jej ramach zmodernizowano flotę autobusową, która jest teraz jedną z najmłodszych w Polsce. Na przystankach zamontowano 30 tablic informujących o rzeczywistym czasie dojazdu autobusów, wybudowano nowe odcinki ścieżek rowerowych oraz nowoczesny parking dla rowerów „Park and bike” – mający wpływ na integrację transportu.

To, co w hierarchii dotyczącej zrównoważonego transportu jest priorytetowe – czyli racjonalizacja potrzeb transportowych – w Słupsku jest bardzo słabo kształtowane. Gdy mówimy o mobilności, mamy najczęściej na myśli poruszanie się w przestrzeni i potrzebną do tego infrastrukturę drogową. Tymczasem mobilność to także e-usługi, e-urząd, telepraca itd. – które oznaczają mniejsze zatrucie środowiska, oszczędność czasu mieszkańców, oszczędności taboru itd.

Liczba samochodów zarejestrowanych w Słupsku wzrasta z każdym rokiem – podobnie jak w wielu innych miastach w Polsce. W 2013 r. więcej niż co drugi mieszkaniec miasta dysponował pojazdem.

Tabor autobusowy Miejskiego Zakładu Komunikacji w Słupsku jest jednym z najmłodszych w Polsce – średni wiek autobusu wynosi 6 lat. 32% stanowią pojazdy zasilane sprężonym gazem ziemnym CNG (18 sztuk).

23.2. Cele strategiczne

A. Więcej mobilności, mniej transportu – racjonalizacja potrzeb.

B. Powszechny transport zbiorowy powiązany z transportem rowerowym i pieszym.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Należy uczynić z racjonalizacji potrzeb transportowych najwyższy priorytet, gdyż pozwala ona na utrzymanie mobilności i dostępności, a także ogranicza liczbę przejeżdżanych kilometrów. Ponadto właściwe kształtowanie popytu transportowego umożliwi realizację celów także innych polityk, m.in.: społecznej, zdrowotnej, przestrzennej, ekologicznej czy klimatycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none">a) różnorodne instrumenty ograniczania korzystania z samochodu osobowego w mieście – ekonomiczne, np. opłaty za wjazd do centrum miasta, albo administracyjne, np. strefy uspokojonego ruchu oraz strefy przeznaczone tylko dla ruchu pieszego i rowerowego;b) rozwój sieci teleinformatycznych zwiększających i wyrównujących dostęp do e-usług publicznych (e-zdrowia, e-urzędu itp.) czy komercyjnych (e-bankowości, e-zakupów itp.).
<p>Ad B. Publiczny transport zbiorowy powinien być konkurencyjny wobec transportu samochodowego. Narzędziami do osiągnięcia tego celu są: wysoki komfort jazdy, częstotliwość dostępu, punktualność, niski koszt, integracja systemu transportowego, dostosowanie do dynamicznie zmieniających się potrzeb mieszkańców. Oprócz sprawnej i dostosowanej do potrzeb komunikacji miejskiej w mieście powinna być stworzona spójna sieć tras rowerowych oraz pozostała infrastruktura podnosząca komfort jazdy jednoślada. To samo dotyczy poruszania się po mieście pieszo. Projektując jedną ulicę czy jej fragment należy uwzględnić całokształt danej dzielnicy, ze wskazaniem, jaki charakter powinien mieć dany obszar, tak aby w przyszłości połączyć go z pozostałą infrastrukturą.</p>	<ul style="list-style-type: none">a) konsultacje społeczne dotyczące inwestycji transportowych w mieście oraz oferty komunikacji zbiorowej;b) powstanie węzła w powiązaniu z przebudową słupskiego dworca kolejowego i stworzeniem tunelu łączącego centrum z Os. Sobieskiego (stworzenie warunków do zmiany całego systemu przemieszczania w mieście i okolicach związane z integracją przestrzeni miejskiej na tym terenie);c) stworzenie rankingu ulic do remontu (z uwzględnieniem infrastruktury pieszych i rowerzystów), pozwalającego na konsekwentne realizowanie przyjętych założeń;d) budowa buspasów na najważniejszych ciągach miasta;e) rozwijanie oferty komunikacji miejskiej w mieście m.in. w zakresie nocnej oferty komunikacyjnej, rozszerzanie zasięgu o tereny podmiejskie, wprowadzenia zniżek dla dużych rodzin.

Władze powinny sukcesywnie działać na rzecz zmiany preferencji i przyzwyczajzeń w wyborze środka transportu nie tylko poprzez nowe inwestycje, ale także poprzez dobre planowanie i promocję, wspieranie kultury rowerowej, mody na poruszanie się pieszo.

Kluczem do sukcesu jest kompleksowe podejście i sukcesywne wdrażanie rozwiązań. W pierwszej kolejności należy stworzyć koncepcję organizacji ruchu dla całego centrum Słupska. W centrum miasta występuje zwarty, ponemiecki układ ulic, na których jezdnie są szerokie i bez zieleni. Wychodząc z założenia, że koncepcja będzie stworzona w oparciu o europejskie standardy, powinna zakładać stworzenie systemu ulic jednokierunkowych o uspokojonym ruchu z priorytetem dla komunikacji pieszej i uwzględnieniem miejsc parkingowych oraz zieleńców. Ponieważ przebudowa układu drogowego jest zadaniem na wiele lat, w pierwszej kolejności należy zastosować przejściowe rozwiązania. Stworzenie sieci dróg jednokierunkowych, przewężzeń, szykan, skrzyżowań równorzędnych, stref TEMPO30 oraz zmian geometrii toru jazdy dla samochodów może wpłynąć na poprawę komunikacji pieszej oraz podniesienie bezpieczeństwa przy stosunkowo niedużych nakładach finansowych na wymianę znaków drogowych i zakup prefabrykowanych szykan, donic i innych elementów małej inżynierii ruchu. Poprzez właściwe zastosowanie elementów małej architektury można – przy stosunkowo niedużych nakładach finansowych – wpłynąć na rzeczywiste ograniczenie prędkości na ulicach osiedlowych, poprawę płynności ruchu samochodowego, a przede wszystkim na poprawę bezpieczeństwa ruchu pieszego i rowerowego, który na osiedlach, poza głównymi drogami rowerowymi, powinien odbywać się na zasadach ogólnych. Z kolei częstotliwość kursowania autobusów z najważniejszych osiedli w kierunku centrum na wspólnych ciągach powinna wynosić max. 5 min., a czas przejazdu winien ulec skróceniu o ok. 20–30%. Poprzez te działania będziemy dążyć do poprawy transportu w mieście oraz poprawę dotychczasowych warunków mobilności mieszkańców.

f) wprowadzenie strefy TEMPO30 poprzez rzeczywiste ograniczenie prędkości, a nie tylko postawienie znaków drogowych (strefę TEMPO30 można wdrażać bez konieczności przebudowy układu drogowego – poprzez małą inżynierię ruchu, np. śluzy, progi zwalniające, wyniesione przejścia/tarcze skrzyżowań, zmianę organizacji ruchu itp.).

23.3. Wskaźniki

- 1) stopień wdrożenia i powszechności wykorzystywania e-usług (np. urzędu miasta) i e-pracy;
- 2) ilość buspasów oraz stref ograniczenia ruchu samochodowego;
- 3) odsetek osób korzystających z transportu publicznego;
- 4) liczba i jakość działań poprawiających jakość transportu publicznego oraz jego promocja;
- 5) subiektywna ocena mieszkańców dot. organizacji transportu publicznego.

23.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

23.4.1. Gospodarcze

- 1) ograniczanie natężenia ruchu, szybka i punktualna podróż, łatwiejsze dotarcie do szkoły/pracy, poprawa komfortu prowadzenia działalności gospodarczej;
- 2) korzystanie z tańszych lub darmowych środków transportu – np. rower, podróże piesze – wpływ na zasobność mieszkańców;
- 3) zmniejszenie kosztów funkcjonowania transportu;
- 4) mniejsze koszty pośrednie związane z leczeniem chorób powodowanych niską emisją, mniejsze koszty remontów dróg.

23.4.2. Społeczne

- 1) wzrost bezpieczeństwa pieszych, rowerzystów i stworzenie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami;
- 2) skrócenie czasu podróży;
- 3) mniej stresujące podróże;
- 4) równość wszystkich uczestników ruchu drogowego = komfort podróży;
- 5) większe bezpieczeństwo w mieście = mniej wypadków i korków;
- 6) mniej emisji trujących substancji = lepszy stan zdrowia mieszkańców, większy komfort przebywania w przestrzeni miasta;
- 7) optymalizacja przestrzeni miasta.

23.4.3. Środowiskowe

- 1) ograniczona ilość podróży przekłada się na mniejsze zanieczyszczenie powietrza, emisję szkodliwych dla zdrowia substancji (w Słupsku transport generuje 17% niskiej emisji);
- 2) lepszy stan zieleni miejskiej oraz ochrona cennych przyrodniczo terenów.

24. TWORZYMY DOBRE WARUNKI DLA ROWERZYSTÓW I PIESZYCH*

Mimo że w mieście prowadzone są inwestycje obejmujące poprawę komfortu ruchu rowerowego i pieszego, to ciągle brakuje zintegrowanej polityki w tym zakresie. Strategicznym celem jest doprowadzić do tego, aby do 2022 r. w Słupsku sukcesywnie wzrastał procentowy udział podróży odbywających się pieszo lub na rowerze.

24.1. Stan wyjściowy

W Słupsku i okolicy działa aktywna grupa środowisk, które mają za cel rozwój bezpiecznej infrastruktury pod różne formy aktywności, tj. transportowej, turystycznej i rekreacyjnej. Brakowało jednak ze strony samorządu podejścia partnerskiego i edukacyjnego.

Od 2010 r. w Słupsku prowadzone są pojedyncze inwestycje, które wpływają pozytywnie na ruch pieszy i rowerowy. Tylko w 2015 r. wybudowano parking dla rowerów „Bike and Ride” przy dworcu kolejowym, stworzono kolejne fragmenty nowych ścieżek rowerowych, których obecnie w Słupsku jest około 32 km. Niestety są one w różnym standardzie i charakteryzują się brakiem spójności i bezpieczeństwa. Wciąż brakuje zintegrowanej polityki dotyczącej pieszych i rowerzystów. Piesi są wykluczeni z polityki miasta, od lat nie przeprowadzono badań dot. ich potrzeb i komfortu poruszania się po mieście.

Słupsk jest miastem kompaktowym, o płaskim ukształtowaniu terenu, a więc dysponuje dogodnymi warunkami do jazdy na rowerze i poruszania się pieszo. Jednak za najważniejszy środek transportu nadal uważany jest w mieście samochód i to jemu podporządkowane są główne regulacje i inwestycje. Na co dzień przejawia się to szeregiem mankamentów: nie prowadzi się konsultacji inwestycji pod kątem rowerzystów i pieszych, słaby jest stan techniczny chodników i ścieżek rowerowych, brakuje spójności ich przebiegów. Zmiany świateł są niedostosowane do potrzeb pieszych, przejścia przez jezdnie bywają niedoświetlone. W Słupsku nie został oznakowany żaden rowerowy szlak turystyczny.

W mieście nie prowadzi się edukacji dot. nowoczesnego transportu czy jego promocji, choćby poprzez ustawianie stojaków rowerowych przy szkołach i zakładach pracy. Niektóre obszary miasta, np. centrum czy Osiedle Akademickie zostały zaniedbane pod tym kątem.

24.2. Cel strategiczny

A. Sukcesywne zwiększanie transportu pieszego i rowerowego.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Główne sieci rowerowe i piesze powinny być spójne. System rowerowy powinien charakteryzować się dobrymi, ujednoliconymi normami w zakresie m.in. nawierzchni ścieżek rowerowych, sposobu organizacji ruchu. Piesi powinni w przestrzeni miasta poruszać się w sposób bezpieczny i swobodny – do ich potrzeb powinna być dostosowywana zmiana świateł na przejściach, ich szerokość, doświetlenie itd.</p> <p>Na każdym etapie nowych inwestycji dotyczących transportu powinny być prowadzone konsultacje pod kątem pieszych i rowerzystów. Infrastruktura powinna być przyjazna dla pieszych z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Infrastruktura powinna być utrzymywana poprzez sprzątanie i usuwanie śmieci, piasku, kamieni, liści itp. oraz odśnieżana</p>	<ul style="list-style-type: none">a) w ramach pozyskiwania środków unijnych – kontynuacja budowy dróg rowerowych i ciągów pieszych wraz z budową monitorowanych (zadaszonych) strzeżonych masowych parkingów rowerowych (zestawienie tabeli wraz z km) i wypożyczalni rowerów w strategicznych miejscach;b) roz/budowa i modernizacja istniejącej sieci ścieżek rowerowych, chodników, wymiana oświetlenia na energooszczędne, doświetlenia przejść/przejazdów, modernizacja niebezpiecznych punktów;c) budowa i modernizacja szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych);d) budowa ciągów dla rolkarzy;e) działania inwentaryzacyjne pod kątem po-

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>w okresie zimowym. Samorząd powinien poprawić lokalne, wysokie standardy przyjazne tym rodzajom transport.</p> <p>Narzędzia zmiany:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. poprawa dostępności komunikacyjnej i transportowej; ii. poprawa jakości i bezpieczeństwa infrastruktury: działania polegające na modernizacji istniejącego układu komunikacyjnego w celu udrożnienia ruchu i poprawy jakości komunikacji; iii. budowa, modernizacja i rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; iv. poprawa jakości komunikacji pieszo-rowerowej. 	<p>trzeb dla ruchu turystycznego (mała infrastruktura, oznakowanie, infrastruktura towarzysząca), koncepcje planistyczne dla nowych szlaków - powiązanie ich w spójny i funkcjonalny system wraz z cyklicznymi imprezami (rajdami) turystycznymi;</p> <ul style="list-style-type: none"> f) kształtowanie i realizowanie postulatów dobrej polityki rowerowej i pieszej (oficer ds. tych polityk), w tym opracowanie „pieszej strategii” grupującej inicjatywy projektowe poprawiające bezpieczeństwo ruchu pieszego. g) działania w zakresie promocji, prewencji bezpiecznej komunikacji, uwzględniające priorytety przejazdów rowerowych i priorytety pieszych przy swobodnym przekraczaniu jezdni (np. tworzenie szerokich przejść dla pieszych o relatywnie krótkim czasie czekania na zielone światło); h) konsultacje społeczne dotyczące zrównoważonego i zintegrowanego transportu, edukowanie i informowanie o korzyściach i ograniczeniach wynikających z nowych rozwiązań, a tym samym kreowanie właściwego rozwoju transportu i zachęcanie mieszkańców do szukania alternatywnych, lepszych rozwiązań wykorzystywanych na co dzień; i) wykonanie spójnej sieci komunikacyjnej między szkołami wraz ze stojakami, wypożyczalnią oraz zakupem rowerów do szkół; j) organizowanie rajdów rowerowych, tzw. masy krytyczne, wydawanie przewodników (mapy rowerowe) i folderów; k) włączenie drobnych remontów, np. chodników w prace np. osób biorących udział w programie „Dozorca”, czy też osób odpracowujących kary grzywny itd. l) prowadzenie działań monitorujących ruch (np. liczniki rowerowe i piesze) oraz prowadzenie działań prewencyjnych; ł) czytelne, zgodne ze standardami tablice z nazwami ulic.

24.3. Wskaźniki

- 1) powszechność korzystania z roweru i podróży pieszych w mieście;
- 1) długość i jakość ścieżek rowerowych;
- 2) subiektywne odczucia mieszkańców dot. komfortu poruszania się rowerem lub pieszo.

24.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

24.4.1. Gospodarcze

- 1) niskie koszty transportu pieszego i rowerowego;
- 2) mniejsze korki w mieście i szybsze dotarcie do pracy zmniejszają koszty pracy;
- 3) zdrowie mieszkańców przekłada się na koszty ochrony zdrowia;
- 4) nowe miejsca pracy (związane np. z usytuowaniem punktów usługowych przy uczęszczanych ciągach pieszych);
- 5) rozbudowa stref pieszych i rowerowych generuje inwestycje w przestrzeni miasta, czyniąc ją bezpieczniejszą i atrakcyjniejszą.

24.4.2. Społeczne

- 1) poruszanie się na rowerze i pieszo wpływa na dobrą kondycję mieszkańców;
- 2) mniejszy poziom hałasu;
- 3) wzmocnienie więzi społecznych i interakcji mieszkańców w przestrzeni miasta.

24.4.3. Środowiskowe

- 1) mniej spalin i emisji CO₂.

VI. PRZESTRZEŃ MIASTA

Dobrze zorganizowana przestrzeń miasta pełni różnorodne funkcje. Stwarza możliwości do budowania więzi społecznych, poprawia stan środowiska, zachęca do zachowań energooszczędnych, wpływa na rozwój sportu i rekreacji. Ostatni rozdział Strategii poświęcamy więc przestrzeni miasta. Jako priorytetowe wskazujemy rewitalizację centrum wraz z poprawą estetyki miasta.

25. REWITALIZUJEMY I POPRAWIAMY ESTETYKĘ MIASTA*

Chcemy, aby słupskie Śródmieście, Stare Miasto i Podgórze, tak jak w latach przedwojennych, były świadectwem ambicji i gospodarności jego mieszkańców, przestrzenią przyjazną do życia i samorealizacji, kołem zamachowym lokalnej gospodarki.

25.1. Stan wyjściowy

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatnich dekad ujawniły szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach miejskich. W przypadku Słupska szczególnie widoczne jest to na terenie Śródmieścia, Starego Miasta i Podgrodzia. W efekcie tych przemian doszło do degradacji tkanki miejskiej (w zakresie zużycia technicznego i funkcjonalnego zarówno infrastruktury komunalnej, jak i substancji mieszkaniowej), degradacji ekonomicznej oraz rozluźnienia więzi społecznych. Narastające problemy społeczne, zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa, postępująca degradacja infrastruktury, zmniejszenie atrakcyjności przestrzeni publicznej – przypieczętowują kryzys, w jaki niewątpliwie centralna część miasta weszła po przemianach ustrojowych, jednocześnie wzajemnie te niekorzystne tendencje napędzając. Sytuacja ta wymaga zdecydowanego i konsekwentnego planu przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom.

Miasto posiada bogate doświadczenie w realizacji działań rewitalizacyjnych. Wybrane aspekty rewitalizacji Traktu Książęcego, odnowa podwórek i renowacja zasobu mieszkaniowego zarządzanego przez wspólnoty mieszkaniowe czynią słupski projekt jednym z najlepiej ocenianych w kraju, a zastosowane rozwiązania uznawane są za prekursorskie. Pomimo zauważalnych sukcesów w „przywracaniu życia” centralnym rejonom miasta, tj. zmiana wizerunku centrum i wzrost aktywności mieszkańców, istnieje zagrożenie, że osiągnięte efekty bez podjęcia kolejnych działań okażą się nietrwałe, a co się z tym wiąże – może dojść do wtórnej degradacji obszaru.

W celu kontynuowania procesu rewitalizacyjnego i estetyzacji miasto podejmuje liczne starania o pozyskanie wsparcia zarówno merytorycznego, jak i finansowego w ramach programów krajowych i wojewódzkich. Konieczne jest kompleksowe podejście do kwestii rewitalizacji. Przywracanie świetności zdegradowanym obszarom powinno być traktowane jako czynnik warunkujący rozwój i poprawę jakości życia mieszkańców i innych użytkowników tych terenów.

Odnowa Śródmieścia, Starego Miasta, Podgrodzia i próba „spięcia” miasta poprzez wprowadzenie funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i kulturalnych na tereny dotychczas niezagospodarowane oraz te, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje (ogrody działkowe przy ulicy Sobieskiego, tereny pokolejowe), sprzyjać powinny poprawie jakości życia mieszkańców. Ponadto winny one obniżyć presję urbanistyczną na terenach podmiejskich, a także zmniejszać koszty funkcjonowania miasta i jego obszaru funkcjonalnego. Trzeba przy tym pamiętać, że rewitalizacja to nie tylko działania infrastrukturalne, ale przede wszystkim działania społeczne, stąd nie może się udać bez zaangażowania samych mieszkańców.

25.2. Cel strategiczny

A. Przywrócenie świetności i estetyki zdegradowanym obszarom miasta.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Przywrócenie świetności i estetyki zdegradowanym obszarom miasta:</p> <ol style="list-style-type: none">i. działania poprawiające stan techniczny i infrastrukturę rewitalizowanych terenówii. działania z zakresu rozwoju społecznego i gospodarczego rewitalizowanych terenówiii. działania diagnostyczne, konsultacyjne i edukacyjne zwiększające świadomość dot. estetyki miastaiv. opracowanie zasad i narzędzi budowania nowej estetyki miasta	<ol style="list-style-type: none">a) lokalizacja nowej zabudowy mieszkaniowej zarówno komunalnej, jak i deweloperskiej w obszarach wskazanych jako wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych;b) przygotowanie nowych i rozwój istniejących programów wspierających inicjatywy oddolne dążące do poprawy stanu technicznego nieruchomości i terenów przyległych, np. poprzez wprowadzenie zwolnień z podatku od nieruchomości dla zarządców remontujących elewacje administrowanych budynków, budżet obywatelski, inicjatywa obywatelska;c) wprowadzenie programu pn. „Zielone podwórka Słupska” zakładającego wsparcie dla wspólnot, które zdeklarują przejęcie od miasta opieki nad fragmentami podwórek przyległych do nieruchomości;d) ponowne zagospodarowanie terenów pokolejowych i przemysłowych z wykorzystaniem wartościowej zabudowy, wprowadzenia funkcji miastotwórczych na terenach dotychczas niezagospodarowanych;e) kompleksowy pakiet działań administracyjnych aktywizujących gospodarczo obszary wskazane do rewitalizacji, np. poprzez wprowadzenie zwolnień z podatku od nieruchomości dla nowych działalności gospodarczych, wprowadzenie preferencyjnych zasad najmu lokali, tzw. lokale dla kreatywnych;f) zapewnienie koordynacji między instytucjami publicznymi przy opracowywaniu programów rewitalizacji (WKZ, pomocy społecznej, urzędu pracy, policji itd.);g) wdrożenie programów wspierających aktywność gospodarczą i społeczną grup zagrożonych wykluczeniem, np. matek samotnie wychowujących dzieci, osób z niepełnosprawnościami, osób o niskich kwalifikacjach zawodowych, wchodzących na rynek pracy, w wieku 50+, imigrantów. Pakiet powinien zawierać m.in. wsparcie (doradztwo) zawodowe, wsparcie życiowe (zapewnienie miejsc w żłobkach i przedszkolach na preferencyjnych zasadach), dostosowanie miejsc pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, system dotacji na założenie własnej działalności itp.;h) koncentracja geograficzna wsparcia i dostosowanie go do lokalnych uwarunkowań i potrzeb, przeprowadzenie delimitacji obszarów kryzysowych;i) wykorzystywanie programów rewitalizacji jako narzędzia pozyskiwania środków zewnętrznych (w tym europejskich);

- j) powołanie komitetu ds. rewitalizacji, zapewniającego koordynację działań wpisujących się w plan rewitalizacji;
- k) zaangażowanie kapitału zewnętrznego w realizację programu rewitalizacji (m.in. promocja partnerstwa publiczno-prywatnego, wykorzystanie instrumentów finansowych np. program JESSICA);
- l) przeprowadzenie diagnozy potrzeb i stanu przestrzeni publicznej, organizacja konsultacji społecznych i prowadzenie dialogu społecznego, wykorzystanie nowych form komunikacji (np. gry miejskie, warsztaty terenowe);
- m) wdrożenie Zintegrowanego Projektu Rewitalizacyjnego oraz utworzenie specjalnej strefy rewitalizacji zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji;
- n) dbałość o estetykę – w tym mycie ławek, chodników, tworzenie nowoczesnych form zagospodarowania terenu między budynkami – tzw. butikowe parki; odnowa istniejącej infrastruktury technicznej;
- o) współpraca z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Miejskim Konserwatorem Zabytków i Strażą Miejską w sprawie egzekwowania obowiązujących przepisów prawa ze szczególnym uwzględnieniem prawa miejscowego i zarządzeń prezydenta miasta w dziedzinie ładu przestrzennego;
- p) współpraca z podmiotami realizującymi zagospodarowanie przestrzeni publicznej (projektantami, inwestorami), w tym stworzenie zespołu lub prowadzenie konsultacji ds. planowania przestrzennego dla miasta oraz sąsiednich gmin.
- r) dialog z firmami reklamowymi oraz zorganizowanymi podmiotami drobnego handlu i usług;
- s) inicjowanie i współpraca z organizacjami, szkołami itp. w zakresie działań edukacyjnych, uświadamiających i propagujących zasady dobrej przestrzeni publicznej;
- t) współpraca z organizacjami społecznymi i zawodowymi, środowiskami artystycznymi;
- u) stanowcze likwidowanie nielegalnych reklam i stworzenie zasad lokalizacji i form reklam, elementów drobnego handlu itp. w postaci uchwały ws. zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń itp. oraz zarządzeń;
- v) stworzenie zasad tożsamości wizualnej miasta: kolorystyka, system informacji publicznej itp.;
- w) wypracowanie zasad dotyczących kolorystyki elewacji w wypadku remontów budynków komunalnych poprzez zapisy w planach miejscowych, zarządzeniach itp.;

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
	<ul style="list-style-type: none"> x) wypracowanie zasad dotyczących kolorystyki elewacji budynków będących własnością prywatną poprzez odpowiednie zapisy w planach miejscowych oraz promowanie dobrych praktyk wśród inwestorów; y) stworzenie katalogu mebli miejskich do stosowania w przestrzeni publicznej; z) stworzenie systemu zachęt dla przedsiębiorców oraz właścicieli zasobów mieszkaniowych do stosowania pożądaných rozwiązań estetycznych, w przypadkach których nie można uregulować przepisami prawa.

25.3. Wskaźniki

- 1) obszar miasta poddany skutecznej rewitalizacji;
- 2) subiektywne odczucia mieszkańców dotyczące jakości życia na obszarach objętych rewitalizacją, w tym dotyczące estetyki miasta;
- 3) wysokość pozyskanych środków zewnętrznych na rewitalizację;
- 4) liczba konkretnych projektów i działań rewitalizacyjnych i estetyzujących miasto;
- 5) skuteczność programów wspierających aktywność społeczną i gospodarczą.

25.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

25.4.1. Gospodarcze

- 1) zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej;
- 2) zmniejszenie nakładów na pomoc społeczną;
- 3) zmniejszenie nakładów na bieżące utrzymanie infrastruktury technicznej;
- 4) stworzenie możliwości powstania nowych miejsc pracy i nowych przedsiębiorstw;
- 5) zwiększenie liczby miejsc pracy.

25.4.2. Społeczne

- 1) odwrócenie trendu wyludniania się centrum;
- 2) integracja społeczna, wytworzenie więzi społecznych;
- 3) podniesienie poczucia bezpieczeństwa;
- 4) zwiększenie poczucia tzw. dobrostanu;
- 5) budowa tożsamości lokalnej.

25.4.3. Środowiskowe

- 1) ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie zużycia energii pierwotnej;
- 2) kształtowanie wizerunku Słupska jako ekologicznego miasta;
- 3) uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;

- 4) ochrona i wzbogacenie terenów zielonych w mieście;
- 5) ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego.

26. DOBRZE PLANUJEMY PRZESTRZEŃ

Naszym celem jest, aby Słupsk jak najlepiej spełniał standardy miasta zrównoważonego i dbającego o komfort przestrzeni publicznej. Jednym z zadań, w związku z tym, jest przywrócenie centrum funkcji integracji społecznej, umożliwiającej komfortowe spędzania wolnego czasu, korzystanie z kultury, zakupów i rekreacji. Ważna jest rewitalizacja Starego Rynku – serca miasta.

26.1. Stan wyjściowy

Słupsk jest miastem zwartym, posiada czytelny podział funkcjonalny przestrzeni, wiele terenów zielonych oraz atrakcyjną tkankę architektoniczną w centrum. Ponadto jest w 70% objęty planami zagospodarowania przestrzennego. Miasto jest więc z gruntu przygotowane do realizacji dobrej polityki przestrzennej, nie grozi nam bowiem żywiołowe, chaotyczne „rozlewanie się”, a rewitalizacja śródmieścia wpisuje się w ideę ponownego wykorzystania terenu zamiast ekspansji na tereny niezabudowane. Jednocześnie, na bazie istniejących zasobów należy unowocześniać funkcjonalność miejskiej przestrzeni i dostosowywać ją do potrzeb mieszkańców, rozwoju gospodarczego, a także wytycznych wynikających m.in. z konieczności adaptacji miasta do zmian klimatu.

26.2. Cele strategiczne

- A. Miasto jest uporządkowane przestrzennie, zrównoważone, efektywnie wykorzystujące tereny przeznaczone pod zabudowę.
- B. Kształtowanie komfortowej przestrzeni publicznej.

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
<p>Ad A. Miasto jest uporządkowane przestrzennie, zrównoważone, efektywnie wykorzystujące tereny przeznaczone pod zabudowę:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. konsekwentne przeciwdziałanie rozlewaniu się miasta i chaosowi przestrzennemu; ii. planowanie przestrzenne oparte na wytycznych dot. adaptacji do zmian klimatu. iii. rzetelne zdiagnozowanie i opracowanie polityki mieszkaniowej dotyczących 	<ol style="list-style-type: none"> a) sprawne uchwalanie dobrych jakościowo planów zagospodarowania przestrzennego opartych na rzetelnych prognozach ekonomicznych, demograficznych i środowiskowych; b) efektywne wykorzystanie terenów do zabudowy (brownfields); c) uzupełnianie zabudowy pierzejowej śródmieścia; d) wykorzystanie nowoczesnych form zagospodarowania, np. butikowe parki wypełniające niewielkie przestrzenie między budynkami; e) likwidacja barier dzielących miasto, takich jak tory kolejowe i rzeka, poprzez budowę wygodnych, bezpiecznych przepraw dla mieszkańców (m.in. realizacja nowych koncepcji urbanistycznych w okolicach dworca kolejowego i terenów przyległych); f) stosowanie w planowaniu przestrzennym rekomendacji Ministerstwa Środowiska dot. usług ekosystemowych w mieście; g) stosowanie wzorców kształtujących zachowania niskoemisyjne

Narzędzia zmiany	Możliwe rozwiązania
budowy nowych, komercyjnych mieszkań i współpracy z deweloperami.	w mieście, dotyczące m.in. transportu oraz rodzaju oświetlenia; h) unikanie jednolitych przestrzeni nieprzepuszczających wody poprzez tworzenie mozaiki terenów zielonych i zabudowanych.
<p>Ad B. Kształtowanie komfortowej przestrzeni publicznej.</p> <p>Przywrócenie centrum miasta funkcji integracji społecznej mieszkańców, komfortowego do spędzania wolnego czasu, korzystania z kultury, zakupów i rekreacji:</p> <p>i. utrzymanie i urozmaicenie oferty dostępności do przestrzeni publicznej;</p> <p>ii. utrzymanie i urozmaicenie oferty dostępności do przestrzeni publicznej;</p> <p>iii. działania edukacyjne.</p>	<p>a) konkretne instrumenty prawne ożywiające centrum, np. zniżki na wynajęcie lokali na cele kulturalnej itd.;</p> <p>b) prowadzenie inwestycji w tkance miasta m.in. remont Starego Rynku, tak by stał się atrakcyjnym placem miejskim;</p> <p>c) ograniczenie ruchu samochodowego w centrum na rzecz ruchu pieszego i rowerowego; maksymalizacja dostępności do transportu publicznego;</p> <p>d) niwelowanie barier architektonicznych i prowadzenie w tym zakresie konsultacji z wyspecjalizowanymi organizacjami;</p> <p>e) otwarcie rzeki na mieszkańców poprzez rewitalizację jej brzegów zgodnie ze zwycięskimi koncepcjami architektoniczno-urbanistycznymi zagospodarowania bulwarów Słupi (budowa kładek, ożywienie terenu Wyspy Młyńskiej itp.);</p> <p>f) realizacja parku Witkacego i innych parków tematycznych, ścieżek dydaktycznych, plaży miejskiej, rewitalizacja PKiW i terenu Lasku Północnego;</p> <p>g) łączenie terenów zielonych z ciągami komunikacyjnymi, np. ścieżkami rowerowymi;</p> <p>h) spotkania, konferencje z udziałem wyspecjalizowanych organizacji pozarządowych;</p> <p>i) podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat roli planów miejscowych oraz czynnego udziału mieszkańców miasta w tworzeniu dokumentów planistycznych.</p>

26.3. Wskaźniki

- 1) wielkość terenu miasta objętego planami zagospodarowania;
- 2) subiektywne odczucia mieszkańców dot. komfortu i dostępności przestrzeni publicznej;
- 3) jakość usług ekosystemowych.

26.4. Korzyści z perspektywy zrównoważonego rozwoju

26.4.1. Gospodarcze

- 1) skrócenie okresu przygotowania inwestycji;
- 2) wzrost atrakcyjności i wartości nieruchomości;
- 3) zwiększenie liczby miejsc pracy.

26.4.2. Społeczne

- 1) uzyskanie pełnych informacji o oczekiwaniach lokalnej społeczności, istniejących konfliktach społecznych i przestrzennych;
- 2) powstające plany miejscowe bardziej odpowiadające potrzebom mieszkańców i kreujące atrakcyjne przestrzenie publiczne;
- 3) aktywizacja mieszkańców;
- 4) poprawa bezpieczeństwa;
- 5) zmniejszenie bezrobocia;
- 6) zahamowanie odpływu mieszkańców.

26.4.3. Środowiskowe

- 1) ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego;
- 2) utrzymanie równowagi przyrodniczej i racjonalna gospodarka zasobami środowiska;
- 3) ochrona bioróżnorodności;
- 4) ograniczenie wielkości spływu wód opadowych i zwiększenie możliwości ich retencji na terenach zielonych.

FINANSOWANIE STRATEGII ROZWOJU MIASTA SŁUPSKA NA LATA 2017–2022

Podstawowym źródłem finansowania strategii jest budżet miasta. Konkretnie przedsięwzięcia i działania realizowane przez miasta winny być spójne ze strategią rozwoju a także programami operacyjnymi, które zostaną wypracowane na jej bazie. By pozyskać dodatkowe fundusze i realizować nowe inwestycje miasto powinno sięgać po unijne środki finansowe. W nowej perspektywie finansowej 2014–2020 Polska otrzyma z budżetu UE **120,1 mld euro**.

Wsparcie obejmie te obszary, które najbardziej przyczyniają się do wzrostu gospodarczego, zwiększenia zatrudnienia i modernizacji gospodarki. Premiuwane będą te przedsięwzięcia, z efektów których korzystać będziemy jeszcze długo po ich zakończeniu: innowacyjność, konkurencyjność gospodarki, zmniejszenie dysproporcji w rozwoju poszczególnych części naszego kraju, bardziej przyjazne i sprawne państwo oraz dalszy rozwój infrastruktury transportowej i ochrony środowiska.

Przy planowaniu zamierzeń inwestycyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022 uwzględniono potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania. W opracowaniu zawarto plany i zamierzenia w zakresie programowania funduszy Unii Europejskiej na lata 2014–2020, które w dużej mierze umożliwią zewnętrzne finansowanie kluczowych kierunków działań w Słupsku. Określa je obecnie pakiet Programów Strategicznych do roku 2020, wśród których szczególne miejsce będzie zajmował Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020.

Wskazane w dokumencie obszary strategiczne, priorytety, cele oraz zidentyfikowane w ich ramach możliwe rozwiązania czynią Strategię Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022 polem wielostronnej współpracy samorządów terytorialnych, administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz mieszkańców Słupska.

1. Główne obszary finansowania z funduszy europejskich

1.1. PROGRAM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014–2020 – alokacja ok. 115 mld zł

Największy pod względem alokacji program ma na celu wzmocnienie zrównoważonego rozwoju kraju, m.in. na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, ochronę środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, bezpieczeństwo energetyczne i kulturę. Na znaczeniu zyskują także energetyka i służba zdrowia. Beneficjentami Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) będą zarówno podmioty publiczne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorstwa.

1.2. PROGRAM INTELIGENTNY ROZWÓJ – alokacja ok. 36 mld zł

Największy w Unii Europejskiej program finansujący badania, rozwój oraz innowacje. Dofinansowuje projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorców prowadzone samodzielnie lub we współpracy z sektorem nauki oraz wdrożenia ich wyników na rynek. Finansowane są głównie przedsięwzięcia wpisujące się w tzw. inteli-

gentne specjalizacje, tj. wybrane dziedziny gospodarki i nauki, stanowiące potencjał rozwojowy kraju i regionów.

1.3. PROGRAM WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ – alokacja ok. 19 mld zł

Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, adaptacyjności, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Wspierane są też innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa w wymienionych dziedzinach. Wsparcie Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) uzupełnia działania na poziomie regionalnym w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

1.4. PROGRAM POLSKA CYFROWA – alokacja ok. 9 mld zł

Nowy program, skupiający się wyłącznie na obszarze cyfryzacji i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jego celem jest zapewnienie powszechnego dostępu do szybkiego Internetu, nowoczesnych i przyjaznych e-usług publicznych oraz rozwoju cyfrowych umiejętności społeczeństwa.

1.5. PROGRAMY EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ – alokacja programów, w których uczestniczy Polska, to ok. 6,75 mld zł

Programy EWT mają charakter międzynarodowy. Wszystkie projekty realizowane są wspólnie przez beneficjentów z co najmniej dwóch państw. Polska będzie uczestniczyć w 7 programach transgranicznych (m.in. Południowy Bałtyk), 2 transnarodowych (Europa Środkowa, Region Morza Bałtyckiego) oraz w programie międzyregionalnym (Interreg Europa).

W programach nie wyróżnia się środków zarezerwowanych dla instytucji z poszczególnych krajów. Łączna kwota, jaką wykorzystają polscy beneficjenci, zależeć będzie od ich aktywności.

Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy w zakresie ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży.

1.6. PROGRAM POMOC TECHNICZNA – alokacja ok. 2,9 mld zł

Zapewni efektywne funkcjonowanie systemu wdrażania środków unijnych w Polsce. Jego fundusze wspierają instytucje w wykonywaniu obowiązków nałożonych przez nowe przepisy unijne na obszarze m.in. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

1.7. REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE – alokacja ok. 132 mld zł

Zwiększanie konkurencyjności województw oraz poprawa jakości życia ich mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjałów regionalnych i niwelowanie barier rozwojowych, to główny cel programów, które są zarządzane przez poszczególne Urzędy Marszałkowskie. Nacisk położono przede wszystkim na wspieranie przedsiębiorczości, edukacji, zatrudnienia i włączenia społecznego, technologii informacyjno-komunikacyjnych, infrastruktury ochrony środowiska, energetyki oraz transportu, co również znajdzie swoje odzwierciedlenie w regionalnych inteligentnych specjalizacjach.

Budżet wszystkich 16 RPO wynosi ok. 31,3 mld euro. Jest to niemal 40% (wzrost z ok. 25%) wszystkich

środków na lata 2014–2020. Finansowane są ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. To nowość w porównaniu z perspektywą lat 2007–2013. Takie rozwiązanie zwiększy komplementarność i efektywność podejmowanych działań, nastąpi także ściślejsze powiązanie projektów infrastrukturalnych i „miękkich”.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020 (RPO WP 2014–2020) jest jednym z narzędzi realizacji **Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020**. Tematyczny zakres oraz logika interwencji RPO WP 2014–2020 zdeterminowane są także zapisami sześciu Regionalnych Programów Strategicznych (RPS) w zakresie: rozwoju gospodarczego (Pomorski Port Kreatywności), aktywności zawodowej i społecznej (Aktywni Pomorzanie), transportu (Mobilne Pomorze), energetyki i środowiska (Ekofektywne Pomorze), atrakcyjności kulturalnej i turystycznej (Pomorska Podróż) i ochrony zdrowia (Zdrowie dla Pomorzanie), które są bezpośrednią odpowiedzią na wyzwania zdiagnozowane w SRWP 2020. Istotną będzie zgodność i realny wpływ każdego z finansowanych w ramach RPO WP 2014–2020 projektów na realizację zapisów SRWP 2020 oraz odpowiedniego RPS.

Alokacja środków UE na RPO WP 2014–2020 wynosi łącznie **1,86 mld euro**, w tym 1,34 mld euro z EFRR i 524,6 mln euro z EFS. Wartość środków unijnych w RPO WP 2014–2020 jest o 926,4 mln euro wyższa od Programu na lata 2007–2013, co czyni go największym w historii województwa pomorskiego programem inwestycyjnym, będącym w dyspozycji władz regionalnych.

2. Obszary finansowania z funduszy krajowych

Na lata 2014–2020 wprowadzono również instrument kontraktów terytorialnych, czyli umów między rządem a samorządami województw, w których obie strony uzgodniły najważniejsze cele i przedsięwzięcia, mające istotne znaczenie dla rozwoju kraju oraz objętego nim województwa.

Osiągnięciu zakładanych celów Strategii Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022 będą sprzyjały również środki finansowe następujących instytucji:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Ministerstwo Sportu i Turystyki,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz inne źródła finansujące projekty naukowo-badawcze i wdrożeniowe,
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej,
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz inne źródła finansujące projekty w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego,
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Ministerstwo Cyfryzacji.

3. Przygotowania Słupska do absorpcji środków unijnych

W perspektywie finansowej 2014–2020 planuje się, że ok. 5% środków EFRR przeznaczona zostanie na tzw. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, co z kolei wymusza na samorządach konieczność zmiany podejścia do polityki rozwoju – tj. odejście od rozwoju lokalnego na rzecz zintegrowanego, obejmującego swoim zasięgiem kilka samorządów. To z kolei powoduje konieczność realizacji projektów partnerskich, w których trzeba łączyć i uwzględniać interesy wszystkich partnerów i wypracować spójną wizję rozwoju obszarów funkcjonalnych wraz z ich otoczeniem. Pozytywnie należy odebrać fakt planowanego zwiększenia roli mechanizmów crossfinansingu w projektach, co przyczyni się do zwiększenia efektywności oraz ściślejszego strategicznego powiązania ze sobą projektów infrastrukturalnych i projektów miękkich.

Samorząd miasta będzie się ubiegać o dostępne, w omawianej perspektywie czasowej, dofinansowanie zadań z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej, ponadto będą wspierać przedsiębiorców aplikujących o środki pomocowe na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Jednocześnie najbardziej premiowane będą projekty realizowane w partnerstwie, a w przypadku gmin – w partnerstwie samorządów wchodzących w skład tzw. **Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego**.

Miejski Obszar Funkcjonalny – miasto wraz z jego strefą zewnętrzną, która poprzez gęstą sieć powiązań tworzy z miastem funkcjonalnie „jeden organizm” – intensywnych powiązań i relacji. Miasto Słupsk wraz z gminami sąsiednimi tworzy obszar wzajemnie zintegrowany i na siebie oddziałujący pod względem społeczno-gospodarczym. Pomiędzy Miastem Słupsk, Miastem Ustka, Gminą Ustka, Gminą Słupsk, Gminą Kobylnica, Gminą Dębica Kaszubska, Gminą Damnica, Powiatem Słupskim istnieją silne lub bardzo silne relacje przestrzenne tj.: suburbanizacja, dojazdy do pracy i szkół, połączenia komunikacyjne, dostępność transportowa, dostępność usług publicznych, administracji oraz specjalistycznych usług medycznych.

Współpraca Słupska, jako **Lidera MOF**, z jednostkami samorządu terytorialnego z jego otoczenia, m.in. w ramach wspólnych partnerskich projektów, powinna się przyczyniać do wzmocnienia potencjału oraz integralności przestrzennej obszaru funkcjonalnego Słupska poprzez kompleksowe podejście do planowania rozwoju i rozwiązywania problemów, z jakimi borykają się JST w obszarze funkcjonalnym Miasta Słupska. Współpraca z partnerami powinna polegać na uzgodnieniu i wspólnej realizacji przedsięwzięć o znaczeniu regionalnym i ponadlokalnym z różnych obszarów tematycznych służących wykorzystaniu szans rozwojowych. Miasto przygotowując się do realizacji projektów w ramach perspektywy finansowej 2014–2020, w połowie 2013 r. wyłoniło **Wspólną Reprezentację Obszaru Funkcjonalnego Słupska (ROFS)**, utworzoną w celu określenia i wynegocjowania z Zarządem Województwa Pomorskiego pakietu przedsięwzięć z różnych obszarów tematycznych, służących wykorzystaniu szans rozwojowych i przełamaniu barier cechujących Obszar Funkcjonalny Słupska. **Wspólną Reprezentację Obszaru Funkcjonalnego Słupska** stanowią przedstawiciele wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, które podjęły inicjatywę negocjacji **Zintegrowanego Porozumienia Terytorialnego** oraz przedstawiciele sektora pozarządowego, gospodarczego i nauki.

W efekcie ponad dwuletnich prac Wspólnej Reprezentacji Obszaru Funkcjonalnego, 29 czerwca 2015 r. podpisano **Zintegrowane Porozumienie Terytorialne dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupska**, które określa 3 kategorie przedsięwzięć:

- 1) kwalifikujące się do objęcia preferencjami przy ocenie i wyborze do dofinansowania ze środków RPO WP na lata 2014–2020,
- 2) udział podmiotów z MOF w przedsięwzięciach strategicznych Samorządu Województwa Pomorskiego,
- 3) przedsięwzięcia z udziałem podmiotów MOF ubiegających się o dofinansowanie z krajowych źródeł finansowania.

Zintegrowane Porozumienie Terytorialne obejmuje pakiet 13 przedsięwzięć o łącznej wartości 336,6 mln zł i planowanym dofinansowaniu 223,5 mln zł, z czego 161,6 mln zł stanowią środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2014–2020 oraz 61,9 mln zł środki Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

Projekty ujęte w zapisach ZPT MOF Słupska mają największą szansę realizacji, gdyż objęte są preferencją dofinansowania. Ponadto otrzymanie dofinansowania z konkretnego programu zależy m.in. od dostępnej alokacji na dany typ projektu, stanu przygotowania przedsięwzięcia do realizacji, spełnienia kryteriów wyboru w danym konkursie, możliwości finansowych związanych z pokryciem wkładu własnego.

4. Finansowanie priorytetów Strategii

Pośród 12 priorytetów Strategii największe szanse na pozyskanie dofinansowania zewnętrznego mają przedsięwzięcia dotyczące aktywizacji obszarów depresji społeczno-gospodarczej oraz optymalizacji wykorzystania ich potencjałów (społecznego, gospodarczego, kulturowego i krajobrazowego) poprzez inwestycje skupiające się na kompleksowej rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich oraz zrównoważonym wykorzystaniu regionalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wraz z działaniami na rzecz integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej (**priorytet 12: Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta oraz 1: Wzmacniamy więzi społeczne**).

Bardzo dużo środków przeznaczonych jest również na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, ochronę środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, ekologiczny transport i bezpieczeństwo energetyczne (**priorytet 5: Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę i 8: Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone**).

Premiowane do dofinansowania ze środków UE będą także przedsięwzięcia ukierunkowane na innowacyjność i konkurencyjność gospodarki, rozwój przedsiębiorczości, inteligentne specjalizacje, projekty badawcze i rozwojowe oraz wspólne przedsięwzięcia nauki i biznesu. W tej dziedzinie szansę na dofinansowanie mają projekty wpisujące się w **priorytet 6: Wspieramy lokalną przedsiębiorczość i 7: Jesteśmy innowacyjni**.

W odniesieniu do celów strategicznych **priorytetu 9: Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami** największe możliwości na pozyskanie dodatkowych środków mają działania inwestycyjne związane z tworzeniem punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) i modernizacją **Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK)**. Dodatkowo w ramach realizacji ww. przedsięwzięć możliwe są działania z zakresu edukacji ekologicznej.

W bieżącej perspektywie nie przeznaczają się już środki finansowych na modernizację czy przebudowę lokalnej infrastruktury drogowej. Wspierane są natomiast działania dotyczące osiągnięcia wewnętrznej spójności transportowej regionu z umocnieniem pozycji transportu zbiorowego w miejskich obszarach funkcjonalnych wraz z modernizacją lub budową funkcjonalnej infrastruktury rowerowej, poprawiającej bezpieczeństwo wszystkich użytkowników ruchu (**priorytet 10: Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy i 11: Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych**).

Gros środków Unii Europejskiej przeznaczonych będzie na działania skierowane na poprawę jakości kształcenia i ograniczenia dysproporcji w dostępie do usług edukacyjnych na wszystkich jej etapach, m.in. poprzez podwyższanie kompetencji i kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy, a także na poprawę stanu infrastruktury edukacyjnej (**priorytet 3: Dobrze edukujemy**).

Na działania w zakresie szeroko pojętej kultury najwięcej środków pochodzi z programów krajowych przeznaczanych na przedsięwzięcia dotyczące pobudzenia aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowania warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej związanej z rozwijaniem ekspresji twórczej i kreatywności, podnoszenia kompetencji artystycznych i medialnych (**priorytet 4: Przyciągamy kulturą**).

Na działania wpisujące się w **priorytet 2: Poprawiamy sytuację mieszkaniową** nie przewiduje się finansowania unijnego bezzwrotnego – mieszkalnictwo będzie objęte środkami pochodzącymi z funduszy pożyczkowych. Dofinansowanie na budowę mieszkań i poprawę ich stanu można uzyskać ze środków krajowych – Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszy Municipalnych itp.

5. Możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych na priorytetowe kierunki rozwoju Miasta Słupska do 2022 r. (wg hierarchii malejącej)

Priorytet 12: Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta

Realizacji działań przestrzennych, służących poprawie jakości przestrzeni i rewitalizacji obszarów zdegradowanych, dedykowana jest oś nr 8 *Konwersja* RPO WP 2014–2020.

Projekty wymienione w ww. osi będą obejmowały w szczególności wspieranie integracji społeczno-zawodowej mieszkańców zdegradowanych obszarów miejskich, rewaloryzację, modernizację i adaptację istniejącej zabudowy, zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz dostosowanie budynków do funkcji społecznych, gospodarczych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych.

W ramach kompleksowych przedsięwzięć możliwa będzie modernizacja infrastruktury technicznej wyłącznie, gdy przyczyni się to do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich jako elementu lokalnego programu rewitalizacji.

Realizacji działań polegających na podniesieniu aktywności społecznej i zawodowej służyć będzie oś nr 6 *Integracja*, która ukierunkowana jest na wsparcie aktywizacji społeczno-zawodowej osób i rodzin dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, usługi społeczne i podmioty ekonomii społecznej.

Priorytet 1: Wzmacniamy więzi społeczne

Pozyskanie dofinansowania na realizację założonych działań w priorytecie dotyczącym wzmacniania więzi społecznych możliwe jest głównie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020 (RPO WP 2014–2020) w osi 6 *Integracja* skierowanej na działania związane z aktywną integracją społeczną, integracją usług służb publicznych na rzecz włączenia społecznego, wsparciem środowiskowym.

Działania związane z integracją mieszkańców w przestrzeni miasta możliwe są do realizacji poprzez zintegrowane projekty rewitalizacyjne w osi priorytetowej 8 *Konwersja*, w ramach których powstawać mogą w centrach miast miejsca integracji społecznej z funkcją kulturalną, społeczną i rekreacyjną.

Ponadto działania wzmacniające więzi społeczne dofinansować można ze środków Urban Innovative Actions (UIA) 2015–2020, grantów Unii Europejskiej oraz Rządowego Programu Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020.

Priorytet 3: Dobrze edukujemy

Działania skierowane na poprawę jakości kształcenia, dostęp do usług edukacyjnych i poprawę stanu infrastruktury edukacyjnej można realizować głównie ze środków RPO WP 2014–2020. Oś priorytetowa 3 *Edukacja* dotyczy przedsięwzięć poprawiających jakość edukacji, w tym przedszkolnej, ogólnej i kształcenia zawodowego. Natomiast Oś 4 *Kształcenie zawodowe* dotyczy budowy, przebudowy i rozbudowy obiektów dydaktycznych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych i szkołach wyższych.

W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 (POWER 2014–2020), oś 1 *Osoby młode na rynku pracy*, dostępne są środki na kontynuację nauki dla osób młodych poprzez podwyższanie ich kompetencji i kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy. Oś 2 *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji* zorientowana jest na wysoką jakość systemu oświaty, poprawę jej funkcjonowania w zakresie kompetencji kluczowych uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy.

Międzynarodową współpracę szkół wyższych wspiera program Erasmus, który umożliwia wyjazdy studentów za granicę na część studiów i praktykę, promuje mobilność pracowników uczelni, stwarza uczelniom liczne możliwości udziału w projektach wraz z partnerami zagranicznymi.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego dysponuje natomiast środkami na działania związane z rozwijaniem ekspresji twórczej i kreatywności, podnoszeniem kompetencji artystycznych i medialnych.

Priorytet 5: Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę.

Działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej obiektów, montażu instalacji OZE oraz modernizacji oświetlenia zewnętrznego na energooszczędne możliwe będzie w ramach osi priorytetowej 10. *Energia* RPO WP 2014–2020 i priorytetu 1 *Zmniejszenie emisji gospodarki* POIiŚ 2014–2020. Rozwój ekologicznego transportu wpisuje się w oś 9 *Mobilność* RPO WP 2014–2020 poprzez możliwość zakupu taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej. Oś 11 *Środowisko* RPO WP 2014–2020 wspiera działania poprawiające środowiskowe warunki życia mieszkańców, dotyczące ograniczenia zagrożeń naturalnych, z zakresu ochrony różnorodności biologicznej, edukacji ekologicznej oraz centrów edukacji ekologicznej.

Ponadto, w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej „Południowy Bałtyk” możliwa będzie realizacja działań w ramach osi 1 *Wzmocnienie aktywności międzynarodowej oraz zdolności innowacyjnej niebieskiej i zielonej gospodarki Południowego Bałtyku*, osi 4 *Wzmocnienie wydajności zasobów ludzkich na rzecz niebieskiej i zielonej gospodarki obszaru* i osi 5 *Zwiększenie zdolności do współpracy podmiotów lokalnych na obszarze Południowego Bałtyku na rzecz niebieskiego i zielonego wzrostu*.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera m.in. poprawę efektywności energetycznej, odnawialne źródła energii oraz system zielonych inwestycji.

Priorytet 8: Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone

Działania w ramach tego priorytetu, ukierunkowane na wprowadzenie ładu przestrzennego poprzez tworzenie i pielęgnowanie terenów zielonych, na stosowanie roślinności jako elementu budownictwa i architektury miejskiej, np. zielone ściany i dachy, integrację zieleni miejskiej z małą architekturą, ciągami pieszo-rowowymi czy skwerami terenów zielonych, znajdują źródło dofinansowania w osi 8 *Konwersja* RPO WP 2014–2020. Zadania możliwe do współfinansowania i realizacji w tej osi dotyczą m.in. rewitalizacji obszarów zdegradowanych poprzez kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych (renowacja parków, skwerów, zieleńców, budowa małej architektury).

W ramach działania 2.5 *Poprawa jakości środowiska miejskiego* POIiŚ 2014–2020 przewidziano finansowanie projektów obejmujących rozwój terenów zielonych w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, ze szczególnym naciskiem na rewaloryzację założeń parkowych, tworzenie nowych terenów zieleni urządzonej, tworzenie i zachowanie klinów zieleni. Środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej natomiast przeznaczone są m.in. na prace pielęgnacyjne przy starodrzewiu miejskim, na podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Priorytet 6: Wspieramy lokalną przedsiębiorczość

Oś priorytetowa 2 *Przedsiębiorstwa* RPO WP 2014–2020 ukierunkowana jest na wsparcie inwestycyjne sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), w tym inwestycji sprofilowanych na inteligentne specjalizacje regionu i ecoefektywność, wzmocnienie aktywności eksportowej przedsiębiorstw, otoczenie biznesu oraz wsparcie inwestycji zewnętrznych. Wsparcie lokalnych przedsiębiorców możliwe jest także ze środków dostępnych w ramach osi priorytetowej 5 *Zatrudnienie* RPO WP 2014–2020 poprzez działania skupiające się na aktywności zawodowej osób pozostających bez pracy, rozwoju przedsiębiorczości, adaptacji pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce.

POWER 2014–2020 w osi priorytetowej 1 *Osoby młode na rynku pracy* proponuje dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Priorytet 7: Jesteśmy innowacyjni

Oś priorytetowa 1 *Komercjalizacja wiedzy* RPO WP 2014–2020 kieruje wsparcie wyłącznie do przedsiębiorstw działających w obszarach inteligentnych specjalizacji. Oś priorytetowa 2 *Przedsiębiorstwa* poprzez wsparcie dotacyjne oraz zwrotne instrumenty finansowe przyczyni się m.in. do zwiększenia zdolności MŚP do rozwijania produktów i usług w tym poprzez zastosowanie innowacji. Oś priorytetowa 11 *Środowisko* przewiduje dofinansowanie projektów w zakresie ochrony przyrody, edukacji ekologicznej oraz centrów edukacji ekologicznej.

Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu Edukacja Ekologiczna pozwolą na podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2014–2020, tj. *Interreg Południowy Bałtyk* (m.in. wzmocnienie aktywności międzynarodowej oraz zdolności innowacyjnej niebieskiej i zielonej gospodarki); *Interreg Region Morza Bałtyckiego* (transnarodowa współpraca i integracja obejmująca m.in. infrastrukturę badań i innowacji; inteligentne specjalizacje oraz innowacje nietechnologiczne); *Interreg Europa Środkowa* (tematyka innowacji i zwiększenia konkurencyjności); *Interreg Europa – współpraca instytucji* poprzez warsztaty, wymiany personelu, wizyty studyjne (tematyka programu obejmuje m.in. badania i innowacje, konkurencyjność MŚP).

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR 2014–2020), wspierający sektor badawczo-rozwojowy (B+R) m.in. innowacje w przedsiębiorstwach (zwrotne instrumenty finansowe na preinkubację, zasilenie kapitałowe nowo powstałych przedsięwzięć, komercjalizację badań; instrument pożyczkowy w celu uzupełnienia wsparcia udziałowego udzielanego innowacyjnym start-upom). Możliwość finansowania projektów w POIR 2014–2020 skierowana jest przede wszystkim do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz start-upów.

Priorytet 10: Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy

Planowane w ramach priorytetu działania wpisują się w oś 9 *Mobilność* RPO WP 2014–2020 ukierunkowaną na poprawę jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz poprawę dostępności do liniowej i węzłowej infrastruktury transportowej. W celu podniesienia efektywności transportu zbiorowego możliwa będzie realizacja projektów dotyczących infrastruktury liniowej transportu rowerowego stanowiącej dojazd do węzłów integracyjnych oraz systemów parkingowych typu „parkuj i jedź”, „parkuj rower i jedź”, „podwieź i jedź”. Ponadto możliwe będzie także pozyskanie dofinansowania na redukcję negatywnego wpływu na środowisko poprzez m.in. ograniczenie emisji generowanej przez transport, zwłaszcza w miejskich obszarach funkcjonalnych.

Poprawa dostępności drogowej ośrodków miejskich i odciążenie od ruchu drogowego możliwe będzie do realizacji w ramach osi 4 *Infrastruktura drogowa dla miast* POIiŚ 2014–2020. Potrzeby w zakresie uspołnienienia i poprawy jakości stanu lokalnej infrastruktury drogowej mogą być finansowane z Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016–2019.

Priorytet 11: Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych

Realizacja celu *Sukcesywnie zwiększanie transportu pieszego i rowerowego* w ramach ww. priorytetu możliwa jest zarówno poprzez rozbudowę infrastruktury liniowej transportu rowerowego, jak również poprzez wdrożenie rozwiązań służących zapewnieniu priorytetu dla pieszych i rowerzystów w układzie komunikacyjnym miasta (wydłużenie cyklu świateł dla pieszych i rowerzystów, kontrpasy, śluzy rowerowe). Zadaniom inwestycyjnym z zakresu budowy ścieżek rowerowych i pieszych, poprawy jakości i bezpieczeństwa istniejącej infrastruktury drogowej i pieszey, budowy parkingów rowerowych oraz rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej dedykowane są osie 9 *Mobilność* i 11 *Środowisko* RPO WP 2014–2020.

Korzystając ze środków Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016–2019 na remonty i przebudowę dróg istnieje możliwość jednoczesnej modernizacji lub budowy funkcjonalnej infrastruktury rowerowej poprawiającej bezpieczeństwo wszystkich użytkowników ruchu.

W ramach zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych finansowanych z osi 8 *Konwersja* RPO WP 2014–2020 za priorytetowe uznane zostały działania służące stworzeniu atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych dostępnych dla pieszych, rowerzystów i rolkarzy.

Priorytet 9: Prowadzimy nowoczesną gospodarkę surowcami

Działania z zakresu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów czy zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji możliwe będą przy dofinansowaniu w ramach osi 11 Środowisko RPO WP 2014–2020. Dodatkowo w ramach osi II, działanie 2.2 *Gospodarka odpadami komunalnymi* POIiŚ 2014–2020 możliwe będą działania zmniejszające ilość odpadów komunalnych podlegających składowaniu poprzez recykling, odzysk i wsparcie centrów przygotowujących wybrane produkty (oddane w PSZOK) do ponownego użycia, np. poprzez czyszczenie, naprawę itp.

Ponadto, w systemie ciągłym, ubiegać się można o dotacje w formie pożyczek (do 90% kosztów kwalifikowanych) na działania związane z selektywnym zbieraniem i zapobieganiem powstawania odpadów w ramach środków NFOŚiGW z Programu „Racjonalna gospodarka odpadami”.

Priorytet 4: Przyciągamy kulturą

Działania dotyczące poszerzenia dostępu do kultury, stworzenia warunków sprzyjających rozwojowi współpracy, komunikacji, pobudzenia aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowania warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej wspiera Narodowe Centrum Kultury.

Ponadto na realizację przedsięwzięć wpisujących się w omawiany priorytet dostępne są środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programów:

- „Wydarzenia artystyczne” – na promocję, wspieranie i popularyzację najwartościowszych zjawisk z obszaru muzyki, teatru, tańca, kinematografii oraz sztuk wizualnych, jak również promocję polskiej kultury za granicą;
- „Promocja literatury i czytelnictwa” – na rozwój i promocję literatury, czytelnictwa oraz wspieranie wydawania i popularyzacji wartościowych czasopism kulturalnych.

Priorytet 2: Poprawiamy sytuację mieszkaniową

Problem braku mieszkań dla osób potrzebujących i zły stan mieszkań w zasobie komunalnym można rozwiązać poprzez ubieganie się o środki z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego poświęconego budowie mieszkań socjalnych i komunalnych oraz zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych osób najuboższych.

W obecnej perspektywie finansowej brak jest możliwości sfinansowania remontów i modernizacji mieszkań z dotacji bezzwrotnych. Możliwe jest jednak pozyskanie środków na działania termomodernizacyjne zabudowy mieszkaniowej w postaci pożyczek w ramach RPO WP 2014–2020 i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (POIiŚ 2014–2020) oraz środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

PODZIĘKOWANIA

Praca nad Strategią Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022 zaangażował przedstawicielki i przedstawicieli różnorodnych środowisk działających w naszym mieście, m.in. radne i radnych, ludzi kultury, edukacji, szkolnictwa wyższego, przedsiębiorczynie i przedsiębiorców, studentki i studentów, uczennice i uczniów, przedstawicielki i przedstawicieli administracji i spółek miejskich.

Na kształt dokumentu miały wpływ zarówno subiektywne odczucia naszych mieszkańców, zebrane podczas badań, jak również oceny ekspertów oraz doświadczenia przedstawicielek i przedstawicieli samorządu. Warsztaty, prezentacje, konsultacje – zebrały setki słupszczanek i słupszczan. W szczególności opracowywanie dokumentu zaangażowane były zespoły merytoryczne, których pracami kierowali pracownicy Urzędu Miejskiego w Słupsku oraz miejskich jednostek.

Wszystkim osobom zaangażowanym w proces tworzenia dokumentu składamy ogromne podziękowania.

Zespół koordynujący prace nad Strategią:

Beata Maciejewska – przewodnicząca, dr Marcin Anaszewicz, Iwona Chrapkowska, Dagna Mikołajczak-Maśnicka